ProARME

Anul VIII ● Nr. 3–4 (29–30) ● iunie–decembrie 2017

Revistă trimestrială de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

pag. 3

Interviu

Prof. dr. Valeriu Avram

pag. 38

foto-REPORTAJ

Prin Europa cu soundiştii

pag. 50

Eroi şi tradiţii

O zi cu Neamunit

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.

Arthur Schopenhauer

Comentariul ediţiei

Care rege? Care sabie? Care… ce?

de **Zalmo de Gikos**

Destinul imperiilor este să se umfle şi să crape. Sau, mai bine-zis, să se umfle până crapă. Aşa după cum destinul nostru, ca români, este să supravieţuim, indiferent de condiţii. Chiar şi în burta chitului, adică a monstrului, a balenei, a cetaceului..., cu speranţa că vom apuca să trăim din nou zile luminoase, în care să povestim legende şi basme cu Feţi Frumoşi copiilor, dar nu numai copiilor. Singura mare problemă care trebuie să ne preocupe este să avem grijă ca monstrul în burta căruia ne aflăm – că noi, românii, de regulă în postura aceasta ne-am aflat, chiar şi azi pentru cine are ochi de văzut! –, ori de coada căruia nu mai prididim să ne ţinem, să nu crape cu tot cu noi, că atunci lucrurile se vor complica teribil în ceea ce ne priveşte. Dar nici ca, odată scăpaţi de bine, de rău, de acolo, să ne grăbim să intrăm cu fulgi cu tot şi fără nicio condiţie în burta altui monstru care se întâmplă să adăste cu fălcile deschise pe la poarta noastră, cum s-a întâmplat la 23 August 1944, când bietul rege Mihai I – apropo, Dumnezeu să-l ierte! –, în loc să meargă pe mâna Mareşalului până la capăt, amintindu-şi subit că este şi el, vezi Doamne, tot mareşal, l-a apucat vitejia şi, aidoma unei fete mari sau, mai degrabă, precum un orfan amărât, s-a precipitat să intre sub pulpana lui Ivan. Care atâta aştepta, că dacă nu se precipita Mihăiţă mânat de la spate de liota de viteji de anticameră, cât p-aci să bată palma cu Antonescu de teamă să nu-l prindă iarna pe la poalele Carpaţilor, unde tancurile lui, să le adape cu cherosen şi n-ar fi fost în stare să treacă dincolo, spre pusta lui Horthy şi tot aşa, ca să ajungă la ţancul tocmit cu alde Churchill şi Roosevelt la Berlin...

Acum, că Dumnezeu a rezolvat-o şi pe aceasta cum numai El ştie să o facă, adică l-a aşezat pe fostul suveran alături de mareşalul Ion Antonescu şi de zecile – ba chiar sutele! – de mii de ostaşi români pe care i-a predat dintr-un foc în ghearele inamicului, şi asta cu inconştienţa regală care l-a caracterizat dintotdeauna, am senzaţia, putem dormi liniştiţi. *Regele a murit, trăiască regele!* Întrebarea e însă... care rege? Că iarăşi am rămas orfani de aşa ceva, şi nu ştiu de ce, dar am vaga impresie că hoţomanul de Mihăiţă atât de bine le-a aranjat, că iar ne-a lăsat cu ochii în soare cam ca şi la 23 August 1944, atâta doar că acum n-a mai avut cine să intre în Bucureşti călare pe tancuri cu stea roşie, galbenă sau albastă ori mai nu ştiu cum imprimată pe turelă, că s-a întâmplat să fim „eliberaţi" gata încă de atunci... Prin urmare, părerea mea este să fim copii cuminţi şi să căutăm să ne punem bine cu vecinii, oricare ar fi aceştia şi îndeosebi cu slavii, că ungurii şi aşa nu contează dacă suntem în tandreţuri cu restul, ei fiind oricum cantitate neglijabilă, cum de altfel tindem să ajungem şi noi dacă mai lăsăm romăncele să nască prin Occident, dacă mai desfiinţăm spitalele, demolăm şcolile şi otrăvim fântânile ca şi când ne-am pregăti de al Treilea Război însă nu mondial, ci cu turcii, că numai când atacau turcii scrie în istorie că mai făceam aşa ceva; cu nemţii la 1916 şi cu ruşii la 1944 n-am apucat – şi nu că n-am apucat, ci n-am vrut, asta e! – să otrăvim niciun strop de apă de ploaie, darămite să mai dăm foc lanurilor de porumb (de grâu nu se mai punea problema că era gata strâns în hambare şi era păcat!), sondelor de petrol ş.a.m.d. Prin urmare, dacă strămoşii daco-geţi au fost „cei mai drepţi şi mai viteji dintre traci", apăi noi suntem cei mai generoşi dintre urmaşii lor în linie dreaptă, după cum vecinii sârbi sunt cei mai cinstiţi şi mai demni dintre slavi, ruşii cei mai ai dracului, iar de bulgari nu mai zic, că momentan lumea bună europeană ne studiază şi ne integrează peste tot la pachet cu ei, deci să nu comit vreo gafă neforţată, că atâta-mi mai trebuie, o să ajungem să facem echipă cu găgăuţii ori chiar mai rău... Dar fiindcă tot m-am luat de pretenarii noştri sârbi, musai să subliniez – pentru cine nu ştie, *of course* – că nu ne-am avut atât de bine cu ei cum sunt tentaţi să creadă şi chiar să comenteze unii dintre politicienii noştri infantili, dar sunt cei mai buni dintre cei răi, adică mie unuia, cel puţin, îmi este clar că nu au lăcomia rusului, nici invidia şi încăpăţânarea bulgarului şi, cu atât mai puţin, parşivenia leahului, nu mai spun de obtuzitatea ucraineanului, în schimb însă este mai viteaz şi curajos decât toţi aceştia la un loc, chit că şi orgolios tot ca ei. Şi dacă ar fi după mine, nu cu bulgarii ci cu sârbii ar trebui să facem casă ori, cum s-ar zice în zilele noastre, să fim parteneri. Pe scurt, văd un dualism româno-sârb ai-doma celui austro-ungar prin care să căpătăm ieşire spre Marea Mediterană şi de aici în lumea largă, numai aşa putându-ne asigura un veac–două de supravieţuire decentă, de prosperitate fastă, chiar şi de oarecare linişte în care să ne refacem forţele pentru viitoarele

CONTINUARE LA P. 37

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică
ISSN 2065-9903
2065 9905
Preţ: 10 lei

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

Director fondator:
Bogdan DIDESCU

Liviu & Raluca V.
(*Foto*: Arhiva de familie)

Colegiul editorial: George COANDĂ, Tudor CRISTEA , Victor PETRESCU, Mihai STAN
Dana-Irina STĂNCULEA (redactor-şef)
Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI (redactori), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică), Nicu TĂBĂCARU (marketing şi publicitate)

Adresa redacţiei:
Bucureşti, sector 6, strada Sibiu nr. 4, bloc OD2, sc. 1, ap. 5, cod 061541
E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Profesor dr. **VALERIU AVRAM:**

„Românii au vocaţie divină pentru zbor”

un interviu de **Dana-Irina Stănculea**

Valeriu Avram (n. 25 septembrie 1941, municipiul Buzău), doctor în istorie, profesor universitar, cercetător ştiinţific principal gradul I, este autor a peste 50 de cărţi, majoritatea cu tematică aeronautică, precum şi a câteva sute de articole şi studii publicate în prestigioase reviste de specialitate din ţară şi străinătate, între care „Aero” (SUA), „Avions” şi „Le Fana d’Aviation” (Franţa), „Aero-Historia” (Ungaria), „Ţara” (Republica Moldova), nu în ultimul rând „Magazin istoric”, „Revista de istorie militară”, „Dosarele istoriei”, „Modelism”, „Viaţa Armatei”, „Pentru Patrie”, „Revista Jandarmeriei” etc. În anul 1993, a fondat, în colaborare, revista „Aeronautica”, interzisă de Statul Major al Aviaţiei şi Artileriei Antiaeriene după 17 numere din cauza editorialelor în care Valeriu Avram prezenta starea de fapt a aviaţiei militare române. Expert al Ministerului Culturii şi Patrimoniului în domeniul istoriei aviaţiei, a fost decorat pentru activitate ştiinţifică, desfăşurată pe parcursul a patru decenii, cu ordinele „Meritul Cultural” şi „Virtutea Aeronautică” în gradul de Cavaler, Emblema de Onoare a Statului Major General şi Statul Major al Forţelor Aeriene cu brevet. În 2004, a primit premiul Guvernului României, Secretariatul pentru minorităţi, pentru cartea Germanii în Aeronautica română. În anii 2011, 2013 şi 2014, a primit Premiul „Fundaţiei Culturale Magazin Istoric”. Este căsătorit şi tatăl a doi copii.

Dintre cărţile sale se reţin: *Escadrila Niueport 3. Jurnal de front 1916–1917* (Editura Militară, Bucureşti, 1986, 2015), *Operaţiunea Tidal Wave. 1 august 1943. Documente şi memorii inedite* (Editura Tehnoprod, Bucureşti, 1993, coautor), *Aviaţia de asalt, grupul 8. Documente şi memorii inedite* (Editura Modelism Internaţional, Bucureşti, 1994), *Misiunea aeronautică franceză în România, 1916–1918* (Editura Militară, Bucureşti, 1998), *Grupul 3 Aeronautic Galaţi în Războiul de Întregire Naţională* (Galaţi, 1998), *Istoria Aeronauticii* (Editura Universităţii Politehnice Bucureşti, 2000), *„Crucile negre”. Aviaţia Puterilor Centrale deasupra României, 1916–1918* (Editura Pro-Historia, Bucureşti, 2001), *Istoria aeronauticii militare române, 1910–1916* (Editura Tiparg, Piteşti, 2013), *Generalul aviator inginer Gheorghe Negrescu. Viaţa şi opera* (Editura Thalia, Vaslui, 2004), *Germanii în aeronautica română* (Editura Comunicator Impex, Bucureşti, 2005), *Zburătorii României Mari* (Editura Alpha, Buzău, 2007), *Amurgul copilăriei mele. Memorii* (Editura Scrib, Bucureşti, 2009), *Enciclopedia Armatei României* (coautor, Editura Centrului tehnic editorial al Armatei, 2009), *Istoria aviaţiei militare române, 1910–2010* (Editura Scrib, Bucureşti, 2010), *Drumul unui cuceritor al cerului, inginerul aviator Aurel Vlaicu* (Editura Scrib, Bucureşti, 2010), *S-a furat aviaţia!* (Braşov, 2011) ş.a.

– Stimate domnule profesor Valeriu Avram, vă consideraţi un om norocos?

– Am avut şi noroc în viaţă, dar cred că norocul şi-l face omul cu mâna lui, muncind extraordinar de mult. Pentru mine, munca mai ales prin studiu a fost un ţel major. Esenţial este să faci în viaţă cu mare dragoste ceea ce consideri că-ţi merge la suflet, adică să-ţi alegi o meserie cu care îţi poţi întreţine o familie. Eu mi-am descoperit gustul pentru istorie în clasa a XI-a datorită profesorului Traian Cristescu, care ne-a vorbit despre oameni şi evenimente care nu se găseau în manual şi de care ne era frică, anume despre regele Carol I ca fiind o mare personalitate, despre Ferdinand I ş.a.m.d. A fost o şansă pentru mine întâlnirea cu acest profesor, care a lăsat posterităţii câteva studii de ev mediu pe zona Buzăului care mi-au servit mai târziu, în perioada studenţiei.

– Care este fiinţa cea mai dragă din viaţa dvs.?

– Am iubit-o pe mama extraordinar, pentru mine a fost o sfântă. Se trăgea dintr-o familie de oameni bogaţi, care, atunci când s-a instaurat regimul totalitar, a pierdut absolut totul, fiind nevoiţi să trăim într-o sărăcie lucie. În copilărie, îmi amintesc că au fost zile când nu aveam ce să mâncăm. Mama a avut dotă 30 de hectare de la bunicul meu, ţăran get-beget. Atât bunicii materni, cât şi cei paterni au fost de origine transilvăneană, veniţi din zona Cisnădie-Răşinari, s-au stabilit în nord-estul Bărăganului. Fiind oameni harnici, şi-au cumpărat pământ în câmp, apucându-se de agricultură, deosebindu-se de localnici după case şi după felul în care îşi îngrijeau gospodăriile.

– Cum era mama şi ce rol a avut în devenirea dvs. ca om, profesor şi cercetător?

– Mama era o femeie blândă şi cu frica lui Dumnezeu, din puţinul ei împărţea rudelor mai sărace din partea tatălui, de exemplu. A jucat un rol enorm pentru că ea a avut grijă de noi, în timp ce tata, un om aspru, funcţionar public la judeţ, venea acasă o dată pe săptămână. Mama a ţinut şi gospodăria, dar s-a îngrijit să fim curat îmbrăcaţi, să fim respectuoşi, interesându-se inclusiv de educaţia şi de şcoala noastră, deşi ea nu avea decât cinci clase. Ne mai şi urechea când era cazul, dar niciodată cu răutate. Sunt multe de spus, am suferit cumplit când a plecat în zborul spre infinit la vârsta de 78 de ani.

– Când a fost sădită sămânţa pasiunii pentru aviaţie?

– La şase ani am vrut să mă fac pilot de vânătoare întrucât în familie am avut doi aviatori, toată copilăria petrecându-mi-o pe aerodromul Drăgăicii de la Buzău, unde-l întâlneam pe unchiul meu Petre Rădulescu, adjutant-şef în al Doilea Război Mondial într-o unitate de bombardament, care a zburat pe Heinkel 111 şi care a devenit după război pilot

instructor. Aflat acolo printre avioane, la Şcoala de zbor de la gara Drăgăicii, am rămas fascinat de aviatorii îmbrăcaţi în echipamentul de zbor, cu căşti şi ochelarii specifici. Îmi amintesc cu nostalgie cum am zburat pe un trimotor Junkers 52, cu tabla ondulată pe fuzelaj şi pe aripi, şi eram mirat de ce arată în felul acela, iar unchiul căuta să-mi explice pe înţelesul meu, aveam doar şase ani atunci. Mergeam des pe acel aerodrom împreună cu vărul meu Bebe Rădulescu ca să-i ducem sufertaşul cu mâncare de regim unchiului, îmbolnăvit de ulcer în timp ce făcuse războiul, iar el ne mângâia şi ne urca în avioane.

– *Ca orice tânăr din generaţia dumneavoastră aţi trecut şi prin armată ca militar în termen, cum v-a marcat aceasta?*

– După absolvirea liceului, chemat la centrul de recrutare, am spus foarte hotărât că vreau să fiu pilot militar şi să urmez Şcoala de ofiţeri de la Bobocu, aflată la 20 de kilometri de municipiul Buzău, bază aeriană care a luat fiinţă înainte de al Doilea Război Mondial. În anul 1938 au început lucrările de amenajare a acestui aerodrom, pista betonată care a rezistat până în zilele noastre fiind construită de echipele de lucru ale aliaţilor germani de la acea vreme. Aşadar, am depus actele, trebuia să fi absolvit cu medii generale bune, eu aveam în jur de nota 7. Dar a urmat şocul: vizita medicală. La proba scaunului rotativ s-a constatat că sunt inapt pentru şcoala de aviaţie ca personal navigant, medicul spunându-mi în faţă că am nişte afecţiuni din naştere. Mi-a vorbit în termeni medicali şi, neînţelegând, a revenit la un limbaj accesibil: „Mă, tu joci fotbal?” Şi i-am răspuns că îmi place să joc, dar nu pot prea mult, pentru că obosesc. Mi-a explicat că starea aceasta este cauzată de tensiunea oscilantă cu care, se pare, mă născusem şi care, la o altitudine de 10 000 de metri, mi-ar fi putut fi fatală. Riscul era prea mare. Apoi mi-a spus că am probleme şi cu ochiul drept, strabism divergent de gradul trei. Am început să plâng. „De ce vrei tu cu tot dinadinsul să te faci aviator?”, m-a întrebat omul în halat alb, uşor mişcat. Am pomenit atunci numele lui Petre Rădulescu. „Cum, mă, tu eşti nepotul lui Piciulică? (Aşa îl porecleră pe unchiul meu, pentru că era scund.) Acum înţeleg... Dragul meu, din păcate nu poţi să fii aviator. *Dar învaţă să scrii despre ei!*” Cuvintele acestea mi-au rămas întipărite în suflet cu litere de foc.

Am început să studiez istoria aviaţiei încă din anul trei de facultate, în sala cu numărul 3 de la Biblioteca Academiei. Nici nu ştiam ce să caut mai întâi, aşa că am început să răsfoiesc revistele din perioada interbelică, făcând cunoştinţă astfel cu marii noştri aviatori. Mai târziu am constatat că, până la 1990, nu existau decât trei cărţi dedicate acestui domeniu: în 1930 s-a publicat *Zborul nostru* de Teodor Radu (primul director al Arhivelor Militare, serviciu istoric ce s-a constituit pe la 1930) care nu era aviator din care cauză am găsit aici multe greşeli de ordin ştiinţific, dar pentru mine cartea a fost mană cerească, datorită lui aflând pentru prima oară de Mircea Zorileanu, Ioan Muntenescu şi alţi eroi ai neamului din Primul Război Mondial. O altă carte apărută în 1944, *Începuturile aviaţiei româneşti*, scrisă de George Costescu, a fost foarte importantă pentru mine, autorul ocupându-se cu predilecţie de Aurel Vlaicu şi Traian Vuia. În 1984, a apărut în sfârşit o lucrare de cercetare, *Istoria aviaţiei române*, coordonată printre alţii de colonelul Dumitru Burlacu, pe atunci secretarul Comitetului de partid de la aeroportul Otopeni. Totul era politizat, sunt date eronate, lipsite de o bază documentară în arhive, deci ideologia şi-a spus cuvântul. Regretabil e că această carte a apărut la Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

1962, pe finalul stagiului militar la radiolocaţie.

Revenind, nu am ieşit pilot în aviaţie, dar am reuşit să fac armata cu brio la Regimentul de Radiolocaţie de la Craiova. În anul 1960, când am dat la facultatea de istorie, nu am reuşit să intru cu media 7,33, nefăcând parte din categoria păturilor favorizate ale timpului, care aveau locuri mai multe şi separate de ale tinerilor ca mine. Lovitura a fost puternică şi am zis că, dacă tot trebuie să fac armata, am spus că prefer o unitate de aviaţie. Oamenii au fost receptivi; bănuiesc că unul dintre ofiţeri m-a recunoscut de atunci când am vrut să intru la Şcoala militară de aviaţie, spunându-mi că mă repartizează la Craiova, la radiolocaţie, pe aerodrom, şi am zis că este perfect. Eu am făcut armata doi ani şi trei luni în plus din cauza situaţiei din Cuba în 1962. M-am obişnuit destul de greu cu programul, însă mâncarea era nemaipomenit de consistentă, căci aviaţia şi radiolocaţia erau arme speciale. Majoritatea dintre noi eram absolvenţi cu Bacalaureat, ceea ce conta mult pentru tinerii ofiţeri, care nu lucrau cu nişte indisciplinaţi şi neştiutori de carte. Pe atunci chiar se făcea carte! După 45 de zile de instrucţie şi depunerea jurământului militar, am fost trecuţi la specialităţi, eu ajungând operator pe o staţie sovietică de radar tip P8, n-am învăţat atâta fizică în şcoală cât am învăţat în armată. Ofiţerii erau deosebit de bine pregătiţi în anii ’60, personal am întâlnit două categorii: ofiţeri pe puncte, aduşi din diverse domenii de muncă, din fabrici, ferme etc., care nu aveau nici şapte clase, ce lucrau doar în puncte de comandă, şi ofiţerii tineri, care atunci absolviseră recent Şcoala de artilerie antiaeriană şi radiolocaţie de la Braşov, extrem de bine instruiţi.

– *Aveţi vreo amintire mai puţin plăcută din armată?*

– Am o amintire cumplită. După iniţierea mea în radarul tip P8 de la Craiova, am fost repartizat la o unitate de radiolocaţie care între timp a dispărut după hartă întrucât,

În 1972, profesor de istorie la Liceul teoretic Pătârlagele (Buzău).

după 1990, armata română a fost reformată. Este vorba despre UM 01873F de la Morăreşti, undeva pe şoseaua Piteşti–Râmnicu Vâlcea. Şi am început să lucrez în condiţii foarte bune pe acelaşi tip de radar P8. Căpitanul Popescu era un comandantul de treabă, un om cu carte, însă s-a întâmplat un mare necaz: într-o duminică, singura zi când primeam învoire să mergem în comună, câţiva militari s-au îmbătat şi, provocaţi fiind, s-au luat la bătaie cu localnicii şi au intrat în altercaţie inclusiv cu miliţia. Imediat, militarii implicaţi în incident au primit zece zile de arest, apoi redistribuiţi la alte unităţi în ţară, iar comandantul a fost mutat disciplinar, în locul său fiind numit abuziv un nemernic, locotenentul-major Urechescu, ofiţer de la infanterie, care nu avea ce căuta într-o unitate radiotehnică. Mi-a rămas pe retină imaginea acestui individ care nu respecta uniforma armatei române, prezentându-se în acel vârf de deal îmbrăcat într-o manta rusească cenuşie, cu epoleţi largi cu fir auriu, încălţat în cizme căzăceşti, la caschetă cu stea sovietică, un stalinist convins. A început instrucţia disciplinară scoţându-ne de la masă, ceea ce era împotriva regulamentului militar, unul dintre primii care au reacţionat am fost eu. Şi m-a băgat la arest, într-o cameră improprie în care se depozitau unelte şi deşeuri. După trei zile de stat acolo, în timp ce colegii mei dădeau onorul de dimineaţă pe frontul de instrucţie în apropierea acelei magazii, am început să cânt *Privesc din Doftana prin gratii de fier*. În scurt timp, locotenentul-major Urechescu a venit la mine ordonându-mi: „Îţi interzic să cânţi acest cântec reacţionar!” La care eu i-am replicat că este un fel de imn scris de un prieten de-al lui Gheorghiu-Dej. M-a făcut mincinos şi incult, când de fapt el era incultul. Când a aflat căpitanul Ilief, ofiţerul politic al unităţii, toată tărăşenia, a înlemnit. Şi, după ce l-a chemat la o discuţie, am fost imediat scos de la arest. Am scris atunci presei militare, în care am povestit cum mi s-a interzis cântecul patriotic revoluţionar, şi acea scrisoare a ajuns în mâinile ofiţerului de contrainformaţii de la Craiova. Foarte greu s-a aplanat situaţia, însă Urechescu a fost până la urmă mutat disciplinar din unitatea noastră de radiolocaţie.

– *Există un model, un personaj pozitiv care v-a marcat destinul?*

– Sunt mai multe persoane care au crezut în mine. De pildă, locotenentul-major Ioan Nistor, care studiase şase ani ingineria în radiotehnică la Sankt Petersburg, m-a iubit mult, era buzoian de-al nostru, şi a insistat să merg la Şcoala de ofiţeri de artilerie antiaeriană şi radiolocaţie, deşi ştia că-mi place istoria. Ca o paranteză, hazardul a făcut să-l revăd după câţiva ani, eram deja în anul IV de facultate, când m-am întâlnit întâmplător cu el în Cişmigiu şi m-am bucurat pentru că m-a recunoscut. Un om deosebit, ajunsese între timp lector universitar doctor la Academia Militară. Aşadar, din unitatea comandată de ofiţerul inginer Nistor am ieşit primul specialist de clasă (a III-a) în radiolocaţie. Eu am făcut şcoala de specializare pe un P10 – un model de radar nou-venit în ţară în primăvara anului 1961 – la Regimentul 1 de Radiotehnică din Bucureşti, cu sediul în spatele fostei fabrici de textile APACA. Am studiat serios teoria şi prin practică intensivă de laborator, beneficiind de un radar de lucru pe care efectiv ne „jucam”, construit exemplar din punct de vedere tehnic, pe sertare, uşor de manevrat şi lesne de reparat. Cunoşteam această staţie ca pe ochii din cap, la examenul de finalizare a cursului am luat nota 8,67 şi am primit cu mândrie insigna de specialist de clasă. După trei luni de specializare, aflat în Gara de Nord, am fost condus de o patrulă în sala de aşteptare pentru militari. Toţi se uitau la mine datorită acelei insigne pe care o înfipsesem lângă cea de militar de frunte, atrăgând astfel atenţia unui subofiţer, care a crezut că sunt dezertor. Ca să mă umilească, mi-a ordonat să iau găleata, cârpa şi să spăl veceurile. Am refuzat categoric, spunându-i că nu mă supun ordinelor dumnealui, fiind în trecere. A considerat neexecutare de ordin şi era gata să mă bage la carceră. I-am zis direct: „Tovarăşe, eu sunt aviator!” Omul n-a avut nicio reacţie. Din fericire, a apărut un locotenent tânăr, ofiţerul de serviciu, care ne-a întrebat ce s-a întâmplat. În timp ce i-am prezentat actele, atenţia i-a fost atrasă de acea insignă de specialist de clasă. I-am spus atunci că lucrez ca militar în termen pe radarul unui bombardier, că stau în carlinga din spate, am în primire radarul şi tunurile... O minciună de-o credeam eu însumi. „Cum mă, tu zbori?” A rămas mască, căci aviaţia militară era considerată o armă secretă. Şi l-a luat la rost pe subofiţer: „Nu ţi-e ruşine, bă? Tu îl pui pe aviatorul ăsta să spele veceul?” Pe atunci nu se făcea propagandă în legătură cu rachetele antiaeriene, în anul 1962 a apărut avionul supersonic, MiG 21, iar când l-am observat pentru prima oară pe radar, m-am speriat din cauza vitezei extraordinare la acea vreme, căci prindea peste 2 000 de km/oră, aproape dublă în comparaţie cu ceea ce eram eu familiarizat, MiG-uri 15, 17, 19.

Inspector la Comitetul de cultură al judeţului Buzău, în plin comunism (1976), când intelectualii erau trimişi la munci agricole, aici la cules de sfeclă, la Ferma partidului.

– *Şi totuşi aţi ales civilia, nu armata.*

– Am ales să mă ocup de rolul pe care l-a jucat în timp armata, dovadă fiind cărţile pe care le-am scris, dedicate în primul rând istoriei militare a aviaţiei, de meritele acestor militari în conexiune cu celelalte arme, apreciind că armata încă reprezintă astăzi o instituţie care merită respect, în comparaţie cu viaţa politică. Am întâlnit militari ofiţeri admirabili, pe care i-am iubit. Armata m-a ajutat să fiu ordonat, am învăţat să fac mâncare, am fost prin rotaţie chiar şi bucătar căci, la 40 de militari în termen, organigrama nu prevedea această funcţie. Într-o zi, plutonierul de companie Marin Soare ne-a zis: „Toată lumea cu mâinile în faţă!” Mergând printre noi, s-a oprit în dreptul meu: „Tu ai mâini

de pianist, tocmai bine să mânuieşti polonicul!" Nu am reuşit să-l conving că n-avea cine să facă ture la radar în locul meu. Şi m-am dus aproape plângând la un curs intensiv de trei săptămâni la Craiova, la Regimentul de radiolocaţie unde mâncau aproape 1 600 de oameni, aşezaţi în trei hangare uriaşe. O săptămână am fost sclav: spălam cu furtunul pe jos, debarasam castroanele din aluminiu, a fost ceva cumplit pentru mine. După care m-au luat pe lângă ei maeştrii bucătari şi am încercat să observ cantităţile de carne şi legume raportate la cazanele acelea uriaşe în care se gătea ciorba şi felul doi. Reîntors la unitatea mea, unde erau doar 40 de oameni, la început am greşit proporţiile, a ieşit mâncarea ba sărată, ba nefiartă, colegii m-au ameninţat cu bătaia. Eu eram extenuat pentru că, pe lângă bucătărie, făceam şi ture de luptă pe timpul nopţii. M-a salvat doamna Soare, soţia plutonerului de companie, o femei admirabilă, care m-a învăţat tot ceea ce ştiu să fac până astăzi: de la toate tipurile de conserve, ciorbe acrite cu corcoduşe verzi, sarmale, perişoare, clătite şi gogoşi. Începuse să le placă extraordinar militarilor mâncarea preparată de mine. Tot de la ea am învăţat soiurile de ciuperci din care găteam o mâncare delicioasă. Fasolea cădea în sarcina santinelelor, o păzeau până se fierbea în decurs de mai multe ore, cazanul fiind „supravegheat" îndeaproape în timpul nopţii inclusiv de cei doi câini de grăniceri, Cod şi Fetiţa, partenerii noşti de nădejde.

Finele anilor '70, cu soția Alexandrina (medic militar stomatolog) și cei doi fii, Alexandru și Eugen.

– *Din bucătar, totuşi, aţi ajuns istoric...*

– În anul trei de facultate a trebuit să optez pentru una dintre cele opt specializări: Istoria veche universală, Istoria veche a României, Arheologie, Evul Mediu, Arhivistica, Perioada modernă universală, Perioada modernă a României, Istoria contemporană a României şi Doctrine politice. Eu am ales-o pe ultima din listă, deşi concurenţa era mare aici, trebuia să ai doar medii de 9 şi 10 ca să ai acces la această secţie, unde se făceau cursuri de Istoria diplomaţiei, Istoria politică, Doctrine politice, desigur aici era inclusă şi Istoria Partidului Comunist, a mişcării muncitoreşti, partide ale minorităţilor naţionale (de exemplu MADOSZ-ul) etc. La o discuţie în cadrul unui seminar special susţinut de conferenţiarul universitar Vasile Hurmuz, am spus că doresc să-mi elaborez lucrarea de licenţă pe istoria Partidului Ţărănesc, mai ales că nu se ocupase nimeni de acest subiect până la acea vreme. Şi Hurmuz mi-a dat aprobare scrisă de la decanat ca să pot avea acces la Arhivele Naţionale Istorice (vizavi de Cişmigiu, care ţineau de Ministerul de Interne) şi la Biblioteca Academiei, în Sala Fondului special, şi aşa m-am apucat să studiez sistematic presa ţărănistă din perioada interbelică, inclusiv monitoarele oficiale parlamentare. Cu cât citeam mai mult, am început să-mi dau seama că acest partid, creat la 5 decembrie 1918, în frunte cu acel învăţător extraordinar, Ion Mihalache din Curtea de Argeş, în care Nicolae Iorga recunoştea un om de cultură, era unul burghez de centru-stânga care a militat pentru reforme în favoarea ţărănimii. E drept, doctrina lor prevedea un stat condus exclusiv din ţărani, ceea ce totuşi nu se putea, dar existau acolo idei valoroase privind sănătatea la ţară, învăţământul rural, ei au făcut şi Reforma agrară din 1921. Mi-a ieşit o lucrare de licenţă de circa 100 de pagini. Ca să fiu chemat la decanat pentru a mi se spune că în locul conferenţiarului Vasile Hurmuz voi avea un alt conducător de lucrare, pe profesorul Aron Petrică, prorector la Academia „Ştefan Gheorghiu", un bolşevic sută la sută, grav că era de rit maoist. Lucrarea mea era gata legată când m-a invitat la un fel de interogatoriu: „Cum, dumneata, care ai făcut atâta marxism în facultate, să scrii despre un partid profascist?" Am realizat atunci că în faţa mea am un beton de ignoranţă şi că va urma o perioadă grea pentru mine. Muncisem peste doi ani la această lucrare pe care mi-o dorisem originală. Referatul lui Aron Petrică asupra lucrării reprezenta, de fapt, un cap de acuzare, că aceasta era în neconcordanţă cu materialismul dialectic şi istoric, şi deci mi-a respins lucrarea.

– *Bine că nu v-a făcut dosar, că ajungeaţi la puşcărie!...*

– Ne aflam, totuşi, în anul de graţie 1968. În situaţia aceasta, impulsionat de camarazii şi colegii mei, cu inima în dinţi m-am prezentat la şeful catedrei de Istoria României în cadrul Universităţii Bucureşti, academicianul Vasile Maciu, membru al Partidului Comunist din 1930, un tip foarte dur, dar drept, căruia îi port şi acum un mare respect. Prin asistentul dumnealui, actualul prof. univ. dr. Ioan Scurtu, după o primă lectură, i-a spus academicianului Maciu că lucrarea abordează excepţional un subiect unic în istoriografie. L-a făcut curios, a citit-o şi, când m-am întâlnit cu el, avea unele observaţii, normal, dar verdictul său a fost că lucrarea este atât de bună încât putea fi ulterior transformată în lucrare de doctorat. Aşa că, pentru susţinerea lucrării de licenţă, mi-a organizat comisie separată, din care făceau parte profesori de la Institutul de Istoria Partidului: Ştefan Lache, Constantin Căzănişteanu, Gh. Ioniţă, Gh. Ţuţui, oameni cu ştiinţă de carte, chiar dacă făceau parte din nomenclatură. La dezbateri, destul de aprinse, ca la tribunal, a participat fără putere de decizie şi Aron Petrică, care a continuat cu aceeaşi atitudine, susţinând că ar fi cazul să susţin din nou examenele de Materialism dialectic şi istoric şi de Socialism ştiinţific. Prof. Maciu l-a întrerupt: „Eu sunt pentru nota 9." Atunci, Aron Petrică a dat să iasă din sală. Eu am înlemnit. Şi Maciu a continuat: „Ce este atitudinea aceasta, tovarăşe? Dumneata te porţi ca un burghez. Partidul Ţărănesc expus în lucrarea de faţă este un partid burghez de stânga, dumneata chiar nu ştii că ţărăniştii au colaborat cu socialiştii şi chiar cu comuniştii, cu Gh. Cristescu? Pe ăştia îi socoteşti profascişti?" Până la urmă, lucrarea mea a fost notată cu 8. Am fost frustrat extraordinar, pentru că am încheiat

facultatea cu 8,67 media generală, altminteri terminam cu 9..., ceea ce putea fi altceva.

– *Primeaţi o repartiţie mai bună, îmi imaginez....*

– Am primit şi aşa o repartiţie bună, anume la Arhivele Naţionale, filiala Buzău, unde am învăţat metodologia cercetării în arhive. După un an, am dat concurs pentru un post de profesor la Liceul de cultură generală din oraşul Pătârlagele, judeţul Buzău, loc de muncă spre care am făcut naveta cu trenul. Am predat şi la seral; elevii erau buni şi respectuoşi, în primul an, din zece elevi pregătiţi de mine şase au intrat la Istorie şi la Drept. În anul 1974, am fost promovat inspector la Comitetul de Cultură al judeţului Buzău, datorită secretarului cu propaganda, care urmărea presa locală în care scriam articole de istorie şi despre tradiţiile culturale. Au fost patru ani din viaţa mea cu serviciu de teren, n-am mai predat ca profesor. După un timp, m-am transferat la judeţul Ilfov, unde am lucrat până în 1981, când acesta s-a desfiinţat, apărând în loc judeţele Giurgiu şi Călăraşi, pe mine m-au dat la Giurgiu. Mi-am făcut datoria întotdeauna, aşa că m-au chemat la Comitetul de Cultură al Capitalei şi în 1982 am devenit Preşedintele Comitetului de Cultură al Sectorului Agricol Ilfov, cea mai importantă funcţie pe care am deţinut-o până am ajuns profesor doctor universitar. Deşi se construiseră o grămadă de institute de cercetare pe raza lui, acest Sector Agricol Ilfov s-a dovedit un bluf. Fusesem pus doar cu numele acolo, pentru că nu m-am putut ocupa de cultură, ci eram trimis să scot oamenii la muncă. N-am rezistat prea mult şi, după trei ani, am renunţat la această slujbă, am avut noroc că România Film scosese la concurs, în 1984, două posturi de redactor, unul l-am ocupat eu şi, după un timp, am fost numit inspector la Întreprinderea Cinematografică a Municipiului Bucureşti, aici m-a prins Revoluţia din decembrie ’89. După acest moment de răscruce pentru toată lumea, mi-am dat seama că ar fi bine să mă întorc în învăţământ, mai ales că între timp îmi dădusem gradul II şi oricând puteam reveni în acest domeniu atât de iubit de mine. Şi cum există un Dumnezeu care are grijă de fiecare, în anul 1986, publicând la Editura Militară prima mea carte – *Escadrila Nieuport 3* –, tipărită în 33 000 de exemplare...

– *...Pentru care probabil că aţi primit drepturi de autor ceva mai consistente, nu ca astăzi, nu-i aşa?*

– Am primit cei mai mulţi bani din viaţa mea din scris, în jur de 16 800 de lei, cum aş putea să neg? Important este însă, şi o să vedeţi pe urmă de ce, că la lansarea acestei lucrări, care a avut loc la Librăria „Mihai Eminescu”, m-a abordat un general, Horia Opruţă, care m-a rugat să-i dau un autograf. Era o noutate să editezi la acea vreme jurnalul de front al unei escadrile din Primul Război Mondial, căci nu se publicau cărţi de istoria aviaţiei pentru că nu avea cine să le scrie. Am avut norocul să descopăr acest manuscris în limba franceză la Muzeul Militar Naţional, din păcate a fost cenzurat, iar cartea nu a apărut în ediţie bilingvă, aşa cum trebuia, chestiune „reparată” la ediţia a doua, publicată în 2015 la aceeaşi editură. Şi acel general Opruţă m-a ţinut minte; după 1990, ajungând la comanda Aviaţie Militare, s-a înfiinţat Muzeul Aviaţiei prin hotărâre de guvern, văzând că nimeni nu mişcă nimic, după un an de activitate, a dat dispoziţie: „Găsiţi-l pe profesorul care a scris *Escadrila Nieuport 3*!” Fostul ceist, un om admirabil, m-a găsit imediat, căci scriam articole despre aviatori în „Viaţa militară”, „Pentru Patrie”, la „De veghe” şi „Apărarea Patriei”. Normal că tentaţia a fost mare, mi s-a oferit un salariu dublu, mai ales că vedeam cum Cinematografia se ducea de râpă. Am fost numit şef de secţie din primul foc. Şi, analizând situaţia de la momentul acela al Muzeului Aviaţiei, am realizat problemele: sediu nu, patrimoniu nu, activitate nu. Nici comandant nu exista. L-au numit repede pe căpitanul George Paul Sandachi, care fusese activist de partid, omul neavând nicio legătură cu istoria aviaţiei. Prima mea grijă a fost să constituim patrimoniul muzeului. El nu ştia ce era acela patrimoniu. Ne-am apucat şi am vizitat toate bazele militare de aviaţie din ţară, 16 la număr, în căutare de avioane vechi, scoase din uz, pe care le-am găsit la Deveselu, la Ianca, Borcea, Bobocu (Buzău), Câmpia Turzii etc., şi aşa a început să se umple un teren, o bretea care nu era folosită pe Baza aeriană 90 la Otopeni. Acolo, în aer liber, le-am depozitat pe toate, am primit apoi nişte birouri într-o cazarmă şi, în acest fel, am construit primele expoziţii. Încet-încet, ne-am extins activitatea prin colaborări cu Muzeul Militar Naţional şi Muzeul Municipiului Bucureşti. Am făcut tatonări pentru un sediu, ba chiar am propus să deschidem un muzeu volant, în cinci corturi militare, pe Baza aeriană de la Otopeni. Primii care s-au opus au fost comandanţii din Statul Major al Forţelor Aeriene. Am pledat pentru atragerea atenţiei opiniei publice, căci găsisem în fostele muzee locale material suficient pentru o expoziţie inedită: uniforme militare vechi din perioada interbelică, motoare de avioane, armament de bord, avioanele vechi aduse deja în bază, expoziţie care de altfel s-a bucurat de un succes nemaipomenit, mii de vizitatori au participat la inaugurarea acesteia, de Ziua Aviaţiei, 17 iunie 1993, Televiziunea Română având transmisiuni *live* mai multe ore. Tocmai atunci a sosit şi o delegaţie americană cu ofiţeri de aviaţie, care au rămas uimiţi de amploarea evenimentului. Sigur că succesul acestei expoziţii a impulsionat conducerea şi am primit, în sfârşit, ca sediu o fostă staţie meteorologică în faţa Aeroportului „Aurel Vlaicu” de la Băneasa.

În primăvara anului 1999, când Mihai I al României a vizitat Muzeul Aviaţiei din Bucureşti.

– *Vă aflaţi astăzi în amurgul unei cariere fructuoase, cu realizări notabile pe mai multe planuri. Care ar fi cea mai importantă dintre toate acestea?*

– O întrebare sensibilă... Cea mai mare realizare a reprezentat-o faptul că am ajuns profesor universitar, singurul deocamdată din ţară, în Istoria Aviaţiei. Am susţinut o lucrare de doctorat în anul 1999 după şase ani de aşteptarea unui comisii ştiinţifice, pentru că nu avea cine să mă asculte. Aşa l-am cunoscut pe generalul de flotilă aeriană Aurelian Cioabă, decanul Facultăţii de Aviaţie din Academia Militară. Acestui consiliu examinator s-au alăturat profesorul univ. ing. dr. Stelian Găletuşe, decanul Facultăţii de Inginerie Aerospaţială, şi profesorul univ. dr. Jipa Rotaru, fost director al Muzeului Militar Naţional. Am terminat lucrarea de doctorat într-un an şi patru luni susţinând şase examene; nu se scrisese niciodată aşa ceva. Academicianul Dinu Giurescu, Preşedintele de onoare al comisiei, a afirmat în referatul său că teza, în care abordez amănunţit aspecte ale aviaţiei civile şi militare în intervalul 1920–1940, este originală în proporţie de 85% şi nimeni după mine nu mai poate schimba structura acesteia. Până în 1999, reuşisem să public nouă cărţi, primisem două premii naţionale, fusesem decorat cu Meritul cultural în grad de cavaler şi aveam 20 de studii publicate în Franţa, Ungaria, Austria, Republica Moldova şi SUA (în „Aero", cea mai amplă revistă din lume despre istoria aviaţiei de la începuturile sale până la Primul Război Mondial). Aşadar, am dat concurs şi, din toamna lui 1999,

Protagoniştii interviului de faţă, prin toamna anului 2013, la un târg de carte organizat de Editura Militară, unde profesorului V. Avram i s-au publicat unele dintre cele mai valoroase cărţi din domeniul istoriei aviaţiei române.

voi preda cursul de *Istoria aviaţiei* în cadrul Facultăţii de Inginerie Aerospaţială, în calitate de conferenţiar universitar. În 2002, am dat examen de cercetător ştiinţific principal gradul I, singurul în România până atunci în Istoria Aviaţiei, la Institutul de Istorie Militară, legislaţia de la acea vreme permiţându-mi în acest fel să obţin concomitent titlul de profesor şi conducător ştiinţific, colaborând în continuare la Facultatea de Inginerie Aerospaţială, motiv pentru care am devenit un fel de *persona non grata* la Statul Major al Forţelor Aeriene pe vremea generalului Gheorghe Constantin care, aflând că predau acel curs de *Istoria aviaţiei*, i-a dat ordin comandantului Sandachi să-mi desfacă contractul de muncă de la Muzeul Aviaţiei. M-am prezentat la generalul Gh. Constantin care, fiind din vechea gardă, s-a purtat execrabil cu mine.

– Cât de... „execrabil"?

– Mi-a vorbit ca unui condamnat: „Eu n-am nevoie de «prefesori» în parohia mea!" Am apucat să-i spun totuşi: „Domnule general, e regretabil că mă trataţi aşa. Academicianul Florin Constantiniu, într-un articol de-al său, mă consideră cel mai mare cercetător contemporan în istoria aviaţiei..." În fine, am văzut că se îngroaşă gluma, am apelat la istoricul academician Gheorghe Buzatu, buzoian de-al nostru, pe atunci vicepreşedinte în Senatul României (pe care îl cunoscusem la unul dintre examenele susţinute în cadrul lucrării de doctorat), care l-a sunat deîndată pe ministrul de atunci al Apărării Naţionale, Ioan Mircea Paşcu. Acesta i-a telefonat personal belicosului Gh. Constantin şi am fost lăsat în pace deşi, câteva săptămâni după aceea, ceistul unităţii m-a urmărit pas cu pas. Am predat la facultate până în 2005. Am ţinut apoi, timp de trei ani, un curs de masterat în *Istoria aviaţiei* la Bobocu (Buzău).

– Ce v-aţi dorit să împliniţi şi aţi reuşit mai puţin?

– Viaţa mea nu a fost un drum neted, frumos, ci a avut destule gropi, multe neîmpliniri, ca în viaţa normală a fiecăruia. Dar am reuşit să evit capcanele. Am vrut să studiez mai mult, chiar am fost un timp student la Facultatea de Drept, însă m-am retras pentru că aveam un copil mic suferind, pe Eugen. Era să-l pierdem. În lunile petrecute cu schimbul la spitalul „Grigore Alexandrescu", soţia mea Alexandrina, purta deja doliu. Am ţinut ca acest copil frumos să trăiască datorită dragostei noastre, atunci s-au dus toţi banii strânşi pentru o casă şi maşină. Cei mai mari savanţi în pediatrie au stat la capul lui. Astăzi, mă mândresc cu acest băiat, la 38 de ani este profesor universitar, şef de catedră, conducător de doctorat, cu 18 cărţi scrise, trei publicate în SUA... Deci, pe undeva, regret că nu am absolvit Dreptul, dar poate cea mai mare neîmplinire rămâne că nu am ajuns aviator. Şi acum visez că zbor...

– Ce plănuiţi să faceţi în următorii ani?

– Scrisul îmi ţine sănătatea mentală. Alexandrina, care e medic militar, şi-a dat seama de acest aspect şi se neliniştește dacă trec două săptămâni şi nu scriu: „Ai grijă că îţi rugineşte creierul!", mă atenţionează în glumă. Îmi mai place să călătoresc, din păcate nu mai rezist la drumuri lungi prin străinătate, dar străbat ţara cât se poate. Fac lectură în fiecare zi, mă delectez recitind opera lui Sven Hassel, mă amuză teribil stilul său. Şi, desigur, citesc lucrări despre istoriei aviaţiei.

– În încheiere, vă rog să daţi un sfat tinerilor cititori ai revistei „ProARME".

– Vă felicit că scoateţi o publicaţie bine lucrată, pentru că în peisajul jurnalistic de astăzi nu întâlneşti reviste serioase şi patriotice la orice pas. Şi asta este mare lucru! Sfaturile pentru cei tineri sunt aceleaşi pe care le dădeam ca profesor de la catedră: să iubească istoria patriei, trebuie să ai un minim de cunoştinţe despre ţara noastră, aceasta pe care o avem... I-aş întreba ce ştiu despre înaintaşii noştri în domeniul aeronauticii. Şi le-aş stârni curiozitatea spunându-le că, pe lângă pionierii aviaţiei Aurel Vlaicu, Traian Vuia şi Henri Coandă, mai există cel puţin 60 de români, aşi ai aripilor româneşti, unii dintre ei tot atât de mari ca aceştia. Eu însumi am descoperit în Arhivele Militare de la Piteşti documente referitoare la avionul invizibil, proiectat în anii 1913–1914 de doctorul în fizică Vasile Dimitrescu din Bacău. Se spune că românii au vocaţie divină pentru zbor.

Spionaj & Contraspionaj

Americanii şi „blestemul puterii”

Confesiunile unui fost consilier prezidenţial (2)

de col.(r) **Florian Gîrz**

După războiul de agresiune împotriva lugoslaviei, atitudinea mea faţă de N.A.T.O. s-a schimbat fundamental. Am ajuns la concluzia că N.A.T.O. nu este în realitate nimic altceva decât un instrument al dominaţiei S.U.A. asupra Europei, o instituţie reziduală a epocii războiului rece. Încercările S.U.A. de a extinde cât mai adânc N.A.T.O. în spaţiul ex-sovietic aproape că a pus pe picior de război relaţiile dintre Occident şi Rusia în 2008 când, la reuniunea la nivel înalt a N.A.T.O. de la Bucureşti, Washingtonul a făcut eforturi disperate pentru a încorpora în N.A.T.O. Ucraina şi Georgia. Tentativa americană a eşuat, iar Vladimir Putin a pus capăt, cel puţin temporar, expansiunii spre Est a N.A.T.O. Noua mea viziune despre N.A.T.O. am exprimat-o, pe larg, în cartea *Expansiunea spre Est a N.A.T.O. Bătălia pentru Europa*. Esenţa cărţii este cuprinsă chiar în titlu. În calitate de consilier, i-am pregătit preşedintelui Ion Iliescu un „Dosar N.A.T.O.”, bine fundamentat din toate punctele de vedere, înaintea vizitei sale la Cartierul General al alianţei din anul 1994. Acelaşi dosar actualizat i l-am pus la dispoziţie şi preşedintelui Emil Constantinescu înaintea vizitei sale la N.A.T.O. din 1998, deşi nu mai eram consilier la Cotroceni, dar am răspuns ajutorului solicitat de Preşedinţie. La nivelul zilelor noastre, mai ales după tragica experienţă din Afganistan, N.A.T.O. a ajuns „o instituţie pe cale de a-şi da obştescul sfârşit”.

După prăbuşirea lumii comuniste, dispariţia Tratatului de la Varşovia şi dezmembrarea U.R.S.S., comunitatea internaţională se aştepta, ca în sfârşit, corabia omenirii să acosteze într-un golf cu ape liniştite. Nu a fost nici pe departe aşa. Comunismul a pierdut războiul rece, iar omenirea a pierdut pacea. După unele măsuri cosmetice de aşa-zisă *reducere* a armatei, S.U.A. s-au angajat într-un proces de înarmare fără precedent în istoria omenirii, în condiţiile în care pericolul unui război mondial între principalele puteri ale lumii era exclus. Din motivele de mai sus, în calitatea ce o deţineam la Cotroceni, am urmărit cu cea mai mare atenţie evoluţia puterii militare a S.U.A., precum şi impactul acesteia asupra configuraţiei politice a lumii post război rece. Am făcut acest lucru şi după ce am plecat de la Cotroceni, şi îl fac şi în prezent. *Blestemul puterii* şi *iluzia puterii* îi domină pe americani. În cursul anului 1992, i-am informat pe şeful statului şi pe primul-ministru asupra conţinutului noii strategii militare a S.UA., care în elementele sale esenţiale este valabilă şi în zilele noastre. Sursa folosită a fost Institutul Cato din Washington. Redau mai jos, într-o formă succintă, raţiunea elaborării acesteia precum şi conţinutul ei.

După prăbuşirea comunismului şi dezmembrarea U.R.S.S. clasa politică conducătoare din S.U.A. a ajuns la concluzia că omenirea, în totalitatea ei, a intrat într-o nouă epocă istorică, şi anume cea a „hegemoniei americane absolute”. Această concluzie, împărtăşită atât de către Partidul Republican, cât şi de către Partidul Democrat, a fost materializată în noua strategie politică şi militară a S.U.A. menită să stea la baza „noii ordini mondiale” gândită la Washington. Această nouă strategie pe termen lung a fost elaborată în secret sub patronajul nemijlocit al Pentagonului. La începutul anului 1992, un grup de experţi reprezentând cercurile conservatoare de extremă dreaptă din S.U.A., alcătuit din Richard Cheney, L. Lewis (evreu), Zalmy Khalilzad (evreu) şi Paul Wolfowits (evreu), a elaborat un document intitulat *Defense Planning Guidence* (Ghid de planificare a apărării – D.P.G.), fără precedent în istoria postbelică a Statelor Unite ale Americii, cu următorul conţinut:

– puterea militară a S.U.A. este de o importanţă crucială pentru buna funcţionare a ordinii mondiale;

– Statele Unite ale Americii sunt „hegemonul global”, constituind puterea absolută, indiscutabilă în toate zonele lumii;

– S.U.A. sunt gata oricând să acţioneze preventiv, dacă va fi necesar, pentru a împiedica ridicarea vreunui adversar potenţial;

– orice putere militară deţinută de către o altă ţară, fie că este prietenă, dezvoltată din punct de vedere economic şi democratic sau dușmană şi autocratică, va fi privită cu suspiciune;

– politica externă a S.U.A. va avea, ca obiectiv fundamental, „prevenirea renaşterii unui nou rival” capabil să ameninţe interesele vitale ale S.U.A. în Europa Occidentală, Asia, sau teritoriul fostei Uniuni Sovietice. Pentru atingerea acestui obiectiv, S.U.A. vor trebui să dispună de o putere militară absolută, capabilă nu numai să descurajeze vreun atac împotriva Statelor Unite, ci şi orice încercare de a aspira la un rol regional sau global sporit;

– dacă va fi necesar, S.U.A. vor recurge la utilizarea forţei militare pentru a interzice proliferarea armelor nuclear în state precum Coreea de Nord, Irak, în republicile succesoare ale fostei U.R.S.S. Proliferarea armelor nucleare ar putea tenta şi state ca Germania, Japonia şi altele să aspire la asemenea mijloace, lucru intolerabil pentru S.U.A.;

– interesele economice globale ale S.U.A. necesită dislocarea pe baze avansate a puterii mii ilare americane în toate colţurile lumii, concomitent cu răspândirea democraţiei şi drepturilor omului. Ca un cunoscător avizat, ţin să sublinirz că toţi preşedinţi S.U.A. din 1992 încoace, şi-au însuşit în totalitate prevederile documentului *Defence Planning Guidance* deşi acesta nu a fost prezentat niciodată marelui public american.

Nu exagerez cu nimic dacă susţin că preşedinţii S.U.A. din perioada post război rece au gândit ca Genghis Han, văzându-se în postura de stăpâni absoluţi ai lumii. Pentru o astfel de viziune şi strategie, naţiunea americană a fost obligată să suporte cheltuieli militare astronomice. Informaţiile pe care i le-am prezentat şefului statului, precum şi Consiliului Suprem de Apărare a Ţării,

cu privire la conţinutul strategiei şi al politicii externe a S.U.A. nu au produs niciun fel de efecte. În condiţiile date, acest lucru nici nu era posibil.

Strategia adoptată la începutul anului 1992 a generat efecte profunde asupra politicii externe a Washingtonului conducând, printre altele, la creşterea îngrijorătoare a rolului factorului militar. O altă consecinţă a acestei strategii a constat în ignorarea şi încălcarea tot mai frecventă a Cartei O.N.U. şi, în general, a normelor dreptului internaţional. Acest lucru s-a reflectat în declaraţia fără echivoc a Pentagonului potrivit căreia, pentru menţinerea ordinii, a păcii şi stabilităţii în lume, Statele Unite ale Americii vor acţiona singure ori de câte ori va fi nevoie, şi în comun când va fi posibil. Cu alte cuvinte, nemaiexistând cine să-i ţină la respect, americanii şi-au luat libertatea de a recurge la utilizarea forţei după bunul plac. Aşa cum s-a zis, aşa s-a şi făcut. Pentru ca naţiunea americană să-şi însuşească prevederile noii strategii, forţele politice ultraconservatoare au elaborat şi diseminat noi fundamentări doctrinare. Printre acestea, la loc de frunte s-a situat teoria „naţiunii indispensabile". Aşa cum naziştii le-a inoculat nemţilor ideea că sunt o „rasă superioară", tot aşa, teoreticieni din cele două mari partide i-au convins pe americani că sunt "naţiunea indispensabilă" fără de care omenirea nu ar putea exista, fiind predestinată să conducă lumea. Cel care a inaugurat această concepţie a fost preşedintele Bill Clinton. Ca „naţiune indispensabilă" S.U.A. şi-au luat libertatea de a recurge la utilizarea forţei, spre binele omenirii, ori de câte ori vor considera necesar. Au făcut acest lucru în 1999 când au agresat Iugoslavia şi în 2003, când au invadat Irakul, fără aprobarea Consiliului de Securitate al O.N.U. Eu nu cred că americanii sunt „naţiunea indispensabilă" pentru omenire. Întreaga istorie a S.U.A. (1776–2016) se întinde pe numai 240 de ani. Civilizaţia americană este o extindere a celei europene şi nu invers. Omenirea a existat timp de mii de ani fără americani şi ar continua să existe şi dacă aceştia s-ar muta pe Marte, spre exemplu. Pentru mine, „indispensabilă" nu este naţiunea americană, ci naţiunea română, aşa amărâtă cum este ea. Altminteri, toate naţiunile lumii sunt „indispensabile", indiferent de mărimea, puterea şi gradul lor de dezvoltare. În acelaşi timp, americanilor li s-a băgat în cap ideea că puterea militară a S.U.A. are un „rol vital" în asigurarea circulaţiei bunurilor la scară globală şi este un garant al funcţionării economiei mondiale. Cu alte cuvinte, lumea ar fi un fel de garnizoană americană. Judecând lucrurile retroactiv, se poate constata, că naţiunea americană şi-a însuşit toate ideile de mai sus şi crede în rolul său de „hegemon" absolut. Americanii au sprijinit toate acţiunile militare întreprinse de S.U.A. din 1990 încoace, inclusiv războaiele de agresiune împotriva Iugoslaviei şi Irakului, şi au suportat cu stoicism cheltuielile militare care au ajuns la astronomicul nivel de 800 miliarde de doari anual. Nu mai este un secret pentru nimeni faptul că, conflictele militare, bugetele militare colosale şi supraextinderea, au contribuit la ruinarea economică a S.U.A., generând marea prăbuşire din anul 2008. Consider că S.U.A. vor fi obligate să renunţe la strategia adoptată în anul 1992, să coboare cu picioarele pe pământ şi să se adapteze noilor realităţi. Din 1992 şi până în 2015, am urmărit şi studiat, fără întrerupere, puterea militară a S.U.A. sub toate formele ei de manifestare. Redau mai jos, într-o formă de maximă concentrare, concluziile la care am ajuns.

Supremaţia militară urmărită cu atâta ardoare a făcut din S.U.A. o societate mai puţin prosperă, mai puţin sigură şi mai puţin liberă.

După încetarea războiului rece, S.U.A. au intrat într-o epocă a „războiului perpetuu", de care încearcă să se desprindă după eşecuri tot „perpetue".

După criza economico-fmanciară declanşată în anul 2008, S.U.A. vor trebui să se trezească la realitate în ceea ce priveşte puterea lor militară, acţiune ce se anunţă extrem de anevoioasă şi controversată. Dacă va continua să-şi sporească puterea militară, situaţia S.U.A. va deveni şi mai rea.

Bugetul militar al S.U.A. recunoscut oficial, a fost de 515 miliarde dolari în 2009, de 700 miliarde în 2011 şi de 800 de miliarde dolari în 2013. Se estimează că în realitate a fost şi mai mare. După încetarea războiului rece, S.U.A. şi-au autoasumat „mari responsabilităţi" la scară globală, bazate pe o supremaţie militară absolută, în raport cu restul statelor lumii.

Urmare a eşecurilor dureroase suferite în Afganistan şi Irak, majoritatea americanilor doreşte o schimbare a cursului politicii externe a S.U.A. Acest lucru va fi greu de înfăptuit. Mulţi dintre americani încă nu înţeleg că economia mondială nu se va prăbuşi dacă lumea nu va mai fi împânzită cu baze militare americane. Când dispui de multă putere militară impulsul de a o folosi este imens. între 1990–2003 S.U.A. s-au angajat în mai multe conflicte militare decât în întreaga epocă a războiului rece.

La nivelul anului 20l4, S.U.A. dispuneau de un număr de 5 000 de încărcături termonucleare cu destinaţie strategică. Există păreri potrivit cărora o mie de încărcături ar fi suficiente. Forţele Armate ale S.U.A. dispunând de 280 de nave de război, 8 000 de avioane de luptă şi 30 000 de tancuri nu au putut descuraja 19 tineri arabi să lovească S.U.A. la 11 septembrie 2001. „Piatra lui David" s-a dovedit mai puternică decât sabia şi armura lui Goliat. Puterea militară a S.U.A. este fără precedent în istoria umanităţii, dar imperiile se prăbuşesc din cauze interne. Puterea militară a S.U.A. este superioară oricăror combinaţii imaginabile de forţe armate din lume. Nu şi unor combinaţii economice. Soldaţii americani sunt „primari" în toate ţările ocupate (Afganistan şi Irak) şi „diplomaţi" în restul lumii. Se vede clar că politica externă a S.U.A. este elaborată la Pentagon, nu la Departamentul de Stat.

În cursul anului 2008, S.U.A. au cheltuit numai pentru cercetare-dezvoltare în domeniul armamentelor 76 miliarde de dolari, mai mult decât Germania, Marea Britanie, Franţa, Rusia, Japonia şi China pentru întregul lor armament.

În anul 2007, în afara efectivelor militare din Afganistan şi Irak, S.U.A. mai dispuneau de 267 000 de soldaţi, aviatori, marinari şi infanterişti marini dislocaţi în peste 130 de state ale lumii, în circa 1 000 de baze militare, aeriene şi navale. Aceste baze, răspândite peste tot globul, constituie osatura imperiului american, din care face parte şi România.

Timp de 140 de ani S.UA. s-au menţinut în afara războaielor ce nu au fot absolut necesare. După 1945, această mentalitate s-a schimbat, iar din 1991 încoace, americanii manifestă dorinţa de a se implica în toate

conflictele miliare, considerându-se ca singurii capabili să menţină ordinea în lume. Americnaii au scos Franţa, Anglia şi Spania din spaţiul lor, iar la 2 decembrie 1823, preşedintele James Monroe a lansat „Doctrina Monroe”, valabilă şi în zilele noastre. Obosiţi de războaiele nepoleoniene şi ocupaţi cu cuceririle din Africa şi Asia, europenii i-au lăsat pe americani în pace. J. Monroe nu ar fi avut cu ce să-şi impună doctrina dacă europenii ar fi atacat S.U.A. Norocul lor!

În secolul al XIX-lea, S.U.A. au fost puse în pericol nu de puterile străine, ci de propriul lor război civil, care s-a dovedit a fi cel mai devastator din întreaga lor istorie (1861–1865). S.U.A. au pierdut 116 000 militari în Primul Război Mondial şi de trei ori şi jumătate mai mult în cel de-al Doilea Război Mondial, incomparabil mai puţin decât statele europene, China şi Japonia, iar în războiul din Coreea (1950–1953) au fost angajaţi şapte milioane de americani, fără declaraţie de război, şi au pierdut peste 50 000 militari. Complexul militar industrial născut după cel de-al Doilea Război Mondial a schimbat complet natura societăţii americane. După dezmembrarea U.R.S.S., „strategii americani de fotoliu” s-au văzut liberi să recurgă la utilizarea forţei armate după bunul lor plac. S-a deschis era intervenţiilor militare, mai mult sau mai puţin reuşite. În vara anului 1993, în Somalia, după o confruntare minoră în care au fost ucişi 18 soldaţi americani iar 76 răniţi, trupele americane cu un efectiv de 25 000 s-au retras cu coada între picioare. Americanilor le-a fost teamă să intervină în Burundi, unde au fost masacraţi 800 000 de oameni. După căderea U.R.S.S., toţi preşedinţii S.U.A. au devenit belicoşi, ignorând Congresul american şi Consiliul de Securitate al O.N.U., politica S.U.A. militarizându-se.

O seamă de analişti din S.U.A. cu simţul realităţii gândesc că soldatul american nu este un zeu. El nu poate fi peste tot în acelaşi timp. Armata S.UA. nu trebuie înfrântă. Acest lucru nici nu este posibil. Acestă armată trebuie ţinută timp îndelungat într-un război de uzură şi aşa va pleca singură. Maşina de război americană costă enorm, aceasta prăbuşindu-se sub propria greutate. Războiul din Irak i-a costat pe americani 2 trilioane de dolari, potrivit unor calcule efectuate ele către economistul Joseph Stiglitz, laureat al Premiului „Nobel”. În ciuda acestui fapt, mulţi american susţin menţinerea sau chiar creşterea cheltuielilor militare, ajunse la 5% din P.I.B.

În anul 2006, S.U.A. au cheltuit în scopuri militare de două ori mai mult decât toate celelalte state membre ale N.A.T.O. luate la un loc. Prin aceasta Washingtonul gândea să asigure „primatul” S.U.A. în lume, adică mai mult decât o hegemonie. Preşedintele D. Eisenhower, în anul 1954, a atras atenţia americanilor că cheltuielile militare excesive, pe termen lung, pot conduce la ruină economică. El a avut perfectă dreptate. În anul 2008, sistemul economico-financiar al S.U.A. s-a prăvălit într-o criză fără precedent. Americanilor li s-a inoculat ideea extrem de periculoasă că sunt predestinaţi să conducă lumea, fapt pentru care cheltuielile militare tot mai mari ar fi o necesitate absolută. Istoria demonstrează însă că utilizarea forţei nu rezolvă prolemele lumii, ci le exacerbează. Obiectivul central al politicii externe a S.U.A. îl constituie răsturnarea regimurilor „nedemocratice”, adică a acelora care nu sunt pro-americane, fie prin acţiuni subterane desfăşurate de C.I.A., fie prin acţiuni militare, ca în Irak. Expansiunea spre Est a N.A.T.O., axată pe puterea militară a S.U.A., a suferit un prim mare eşec în aprilie 2008, la Reuniunea N.A.T.O. la nivel înalt de la Bucureşti, unde a fost blocată admiterea în alianţă a Ucrainei şi Georgiei sub presiunile Rusiei, sprijinită de Germania. Cel puţin temporar, expansiunea N.A.T.O. s-a împotmolit în criza din Ucraina.

În august 2008, a avut loc conflictul militar din Caucaz dintre Georgia şi Rusia, orchestrat de C.I.A. Cei care au atacat au fost georgienii, dar în câteva

Caricaturi de Constantin Stroe

ore au fost spulberaţi de ruşi. Numai un stupid ar putea crede că N.A.T.O. ar fi declanşat un război cu Rusia pentru Georgia, chiar dacă aceasta ar fi fost membră în alianţă. Adevărul este că americanii nu au intervenit în timpul „micului război" din Caucaz cu durata de două–trei zile, Occidentul temperându-şi ambiţiile. După încetarea războiului rece, americanii şi-au asumat, cu de la sine putere, „responsabilitatea de a proteja", aşa cum i-a „protejat" pe irakieni în 2003 şi pe libieni în 2012. Este o culme a cinismului atunci când cuceririle teritoriale şi subjugarea de popoare se ascund în spatele unor „scopuri umanitare". Boala puterii de care suferă S.U.A., un adevărat blestem atât pentru americani, cât şi pentru restul lumii, este incurabilă. Cine are putere o păstrează şi o foloseşte.

După căderea comunismului s-a născut un adevărat monstru: puterea militară excesivă a S.U.A. Omenirea trăieşte sub spectrul acestui monstru. S.U.A. au cel puţin o navă de război dislocată astfel încât să poată ajunge în 24 de ore în orice zonă tensionată sau potenţial periculoasă din lume. În acelaşi timp, Forţele Aeriene şi de rachete pot lovi orice punct de pe suprafaţa globului în numai 30 de minute. La forţele de mai sus se adaugă 270 000 de militari din Trupele Terestre dislocaţi în peste 130 de ţări ale lumii. De ce toate acestea? S.U.A. demonstrează cu prisosinţă că democraţia nu este o garanţie a păcii sau o piedică în calea războiului. „Părinţii fondatori" ai Statelor Unite ale Americii – George Washington (1732–1799), Thomas Jefferson (1743–1826) şi James Madison (1751–1836) –, prezentaţi ca „mari pacifişti", s-au pronunţat împotriva războiului deoarece, la vremea lor, S.U.A. erau slabe. Gândirea lor nu se mai potriveşte condiţiilor din secolul al XXI-lea. După încetarea războiului rece, S.U.A. au promovat în mod constant o politică intervenţionistă. Instrumentele politicii externe ale S.U.A. aparţin în proporţie de 95% Pentagonului.

Rezultatele modeste obţinute de americani în războaiele din Afganistan şi Irak nu justifică nici pe departe uriaşele eforturi materiale şi jertfele umane făcute. Pentru S.U.A. aceste războaie au fost un adevărat dezastru strategic. Analiştii americani de mare clasă, printre care Christopher A. Preble şi Giulio Gallarotti, au ajuns la concluzia că S.U.A. şi-au folosit puterea militară pentru propria lor distrugere. Istoria omenirii demonstrează, cu exemple ilustre, că puterea este plină de paradoxuri. De multe ori, puterea râvnită cu atâta ardoare şi eforturi poate produce efecte inverse faţă de cele dorite, ba chiar contraproductive. Goana după putere şi supremaţie poate conţine sămânţa propriei distrugeri. Să ne amintim de Germania nazistă şi de Japonia militaristă; unde le-a dus goana după putere şi supremaţie? Potrivit aprecierilor profesorului universitar american Giulio M. Gallarotti, exprimate copnvingător în studiul intitulat *The Power Curse. Influence and Illusion in World Poltics* (Blestemul puterii. Influenţă şi iluzie în politica mondială), apărut concomitent în S.U.A. şi Marea Britanie, la Editura Lynne Reinner, în 2010, naţiunea care, în ciuda eforturilor de a-şi spori nelimitat puterea şi influenţa în lume, se prăbuşeşte, a fost lovită de „blestemul puterii". Cu cât puterea este mai mare, cu atât şi efectele „blestemului puterii" sunt mai mari. Toate marile puteri ale lumii au fost victime ale „blestemului puterii". Cu alte cuvinte, blestemul puterii conţine sămânţa propriei distrugeri. Puterea militară în exces, cum este cazul S.U.A. din zilele noastre, generează pecetea invincibilităţii, încurajând unilateralismul în raporturile cu restul lumii şi recurgerea la utilizarea forţei. Din nefericire pentru purtătorii unei asemenea politici, contrar aşteptărilor, influenţa lor în lume în loc să crească, se aleg cu pierderea acesteia. Cine crede că în urma intervenţiilor militare americane din Afganistan şi Irak, influenţa S.U.A. în lume a crescut, se înşeală amarnic. De aici se naşte iluzia puterii. Blestemul puterii şi iluzia puterii merg mână în mână. Lumea modernă, puternic intercondiţională, nu mai poate fi dominată de o singură ţară, indiferent cât de puternică ar fi aceasta din punct de vedere militar. I-aş întreba pe cititorii mei, cu ce s-au ales americanii de pe urma „invincibilităţii" lor demonstrată în războaiele din Afganistan şi Irak? Trăim într-o epocă în care democratizarea lumii prin forţa armelor este de neimaginat. Păcat că cercurile politice conducătoare de la Washington încă nu au înţeles acest adevăr. Americanii nu au creat o civilizaţie superioară, aşa cum pretind, ci o barbarie tehnologico-militară, prin care vor să stăpânească lumea. Au ajuns înrobiţi de iluzia puterii după cum afirmă G.M. Gallarotti. Uriaşa putere militară a S.U.A., decalajul fără precedent în acest domeniu faţă de restul lumii, goana nebună şi fără limite pentru a crea noi mijloace tot mai distructive, demonstrează că americanii sunt stăpâniţi de o frică viscerală. Văd pericole peste tot în lume şi nu au încredere în nimeni. Sunt o naţiune lovită de paranoia, care se înarmează continuu, chiar dacă nu-i ameninţă nimeni. Aceste aprecieri, pe care nu le combat, aparţin analistului american Christopher A. Preble, director de studii internaţionale în cadrul Institutului Cato din Washington, cuprinse în studiul *The Power Problem* (Problema puterii), apărut la Editura Corneli University Press, în anul 2009. Unificarea Germaniei şi efectele acesteia asupra noii configuraţii politice a Europei a constituit una dintre problemele majore ale preocupărilor mele informative, în slujba Consiliului Suprem de Apărare a Ţării. Problema este de o complexitate imensă şi nu-mi permite o abordare mai detaliată. Unificarea a survenit prin surprindere, s-a produs cu 40–50 de ani mai devreme decât se aşteptau marii aliaţi ai Germaniei Federale, respectiv S.U.A., Marea Britanie şi Franţa, care au avut de pierdut de pe urma acesteia. Cercurile politice de la Washington, Londra şi Paris ştiu foarte bine că după unificarea statelor germane din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, zdrobirea Franţei în războiul din 1870, Germania a devenit o putere formidabilă, care a schimbat lumea. În prima jumătate secolului al XX-lea, Germania a provocat două războaie mondiale, cu consecinţe catastrofice pentru omenire, iar războiul rece (1947–1989) a fost declanşat şi s-a încheiat pe teritoriul Germaniei. Nu degeaba s-a considerat, secole la rând, mai ales de către Franţa, Marea Britanie şi Rusia, că „cine controlează Germania (Sfântul Imperiu Roman de origine germană) controlează Europa, iar cine controlează Europa controlează lumea". Iată motivul pentru care, după cel de-al Doilea Război Mondial, S.U.A. şi U.R.S.S. s-au dat de ceasul morţii să pună stăpânire pe Germania. Raportul de forţe dintre cei doi giganţi nu le-a permis decât o divizare a acesteia.

Euroatlantica

Provocări şi oportunităţi privind securitatea României

Joi, 23 noiembrie 2017, la Hotel Capitol din Bucureşti, în sala Luvru, a avut loc un *brainstorming* cu tema ***România în NATO şi UE – provocări şi oportunităţi în noul mediu de securitate***, o acţiune organizată de Clubul Militar Român de Reflecţie Euroatlantică şi Fundaţia EURISC, moderator fiind colonelul (r) Ion Petrescu. La eveniment au fost prezenţi peste 40 de invitaţi, ex-şefi ai Statului Major General, generali şi ofiţeri aflaţi acum în rezervă, foşti ambasadori şi parlamentari, analişti politico-militari, care au dorit să discute democratic situaţia României în noul mediu internaţional

de securitate, cu evidente provocări şi oportunităţi pentru ţara noastră, ca stat membru al NATO şi UE, astfel: Constantin Degeratu, Mihaiu Mărgărit, Liviu Mureşan, Dorel Gheorghe Căprar, Mircea Lupu, Lucian Foca, Constantin Dudu Ionescu, Flavius Caba-Maria, Constantin Corneanu, Liviu Ţăranu, Cristian Vaida-Coteanu, Marius Văcărelu, Florian Râpan, Ioan Mircea Laslău, Alexandru Georgescu, Răzvan Munteanu, Marius Hanganu, Tiberiu Tănase, Aurel Cazacu, Ion Alexandru Plăviciosu, Alexandru Poleucă, Liviu Gorgos, Ion Petrescu, Alexandru Grumaz, Marian Covlea, Gheorghe Nicolaescu, Mircea Chelaru, Eugen Bădălan, Stan Petrescu, Ludmila Anica, Ştefan Dănilă, Constantin Rusu, Benone Neagoe, Florian Pinţă, Ion Iofciu, Virgil Băläceanu, Vasile Simileanu, Sebastian Rusu, Laurenţiu Mihu, Cătălin Ovreiu, Sergiu Medar, Alexandra Poleucă, Mihai Liviu, Cătălin Buciumeanu ş.a. (*foto*). Pornind de la experienţa naţională şi internaţională a majorităţii participanţilor, s-au formulat propuneri, utile pentru autorităţile române, în vederea acţionării în continuare, pe plan mediatic, într-un cadru informal, pentru a asista eforturile depuse de către factorii de decizie în domeniul securităţii şi apărării. (**D.G.**)

Cărţi fundamentale

Marian Moşneagu, ***Amiralii României. Dicţionar enciclopedic***, Editura Ex Ponto, Constanţa, 2017, 556 p., cu portrete foto), genul de „carte fundamentală” prin care autorul (militar şi marinar) şi-a propus să continuie seria celor peste 600 de biografii incluse în urmă cu fix un deceniu în *Dicţionarul marinarilor români*, când îmi permiteam să-i atrag atenţia amical că a sărit câteva nume relativ importante în „branşă” între care Florin-Mihai Șucată și alții asupra cărora nu mai insist, dar pe care i-am cunoscut în anii când am urmat liceul militar de la Constanța. De astă dată, probabil că având și timp mai mult la dispoziție – deși în cazul unui cercetător numai de „timp la dispoziție” nu se poate vorbi –, Marian Moșneagu a venit cu unele completări salutare, chiar dacă a prefrat aceeași variantă de expunere cu două tăișuri, adică una mai mult literară decât științific-academic-matematică să zic așa, în sensul că lucrând mai mult bazat pe entuziasm decât pe o grilă strictă la care să se raporteze, reuşeşte performanţa ca în unele cazuri să fie mai expeditiv şi lapidar, pe când în altele câteva inserează informaţii, detalii şi date cât într-un roman întreg, pe zeci de pagini, interesante pentru un cititor de cursă lungă ca mine, nu zic, însă păgubos când eşti limitat de spaţiul tipografic, de hârtie şi chiar de modul cum trebuie să se prezinte grafic un astfel de dicţionar. Şi dacă nu-l critic prea mult pe autor din acest punct de vedere este pentru că şi eu sunt aidoma lui, adică mai mult poet şi scriitor decât un cercetător autentic (vreau să zic specia aceea cu vederi strict dependente de canoanele consacrate în abordarea unor asemenea cărţi), lăsându-ne furaţi de peisaj când ar trebui să ne rezumăm la ideea de bază şi atât. De prisos să mai spun însă că acest dicţionar este mai mult decât binevenit atât pentru istoriografia românească, per ansamblu, cât şi pentru persoane particulare ca mine, care mi-am găsit în paginile sale generoase câţiva camarazi de liceu şi comandanţi care numai amirali ai Marinei Române nu-mi imaginam că vor ajunge vreodată, plus unele figuri efectiv fascinante, care ar merita studii mai aprofundate, ca de pildă contraamiralul târgoviştean Dorin Iacomi (1893–1997). (**D.G.**)

S-a întâmplat la Buzău!

La propunerea publicistului **Viorel Frîncu**, scriitor buzoian, membru UZPR şi un mai vechi amic, cunoscut cu ani în urmă la un Congres al ARIP, invitat fiind de conducerea Bibliotecii Județene „Vasile Voiculescu” din Buzău, în zilele de 9 și 10 noiembrie am luat parte la cea de-a XIV-a ediție a Zilelor „Pamfil Șeicaru”, manifestare organizată impecabil de instituţia de cultură amintită, unde am făcut o prezentare a *Presei prizonierilor români din Primul Război Mondial*. Am avut plăcerea să-i reîntâlnesc aici, cu această ocazie, ca invitaţi de onoare la acelaşi eveniment, pe profesorul universitar dr. **Marian Petcu** de la Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării din Bucureşti, Departamentul Antropologie, care a prezentat comunicarea *Consens şi disensiune, la 1918. Despre cum i-am cenzurat pe locuitorii Regatului României, după Marea Unire* şi, nu în ultimul rând, pe scriitorul **Emil Niculescu**, bibliotecar la Cercul Militar din localitate, care a prezentat materialul intitulat *Scriitori şi publicişti buzoieni în vâltoarea Războiului Întregirii*, seria comunicărilor fiind încheiată de **Viorel Frîncu**, specialist în istoria presei buzoiene, cu materialul *105 ani de presă şcolară în judeţul Buzău*. Dincolo de aceste aspecte pur teoretice care, desigur, au avut importanţa lor, foarte interesant, instructiv şi cu atât mai educativ cu cât se întâmplă extrem de rar la un asemenea nivel, iar în armata română nu l-am mai întâlnit de pe vremea comuniştilor, mult mai bine intenţionaţi, interesaţi şi cu capul pe umeri în ceea ce priveşte rolul unui astfel de demers, a fost aşa-numitul *Concurs al publicaţiilor şcolare din judeţul Buzău*, între revistele premiate regăsindu-se şi două–trei cu specific militar, de departe cea mai titrată fiind „Stejar în calea furtunilor” editată de Fundaţia „Mareşal Alexandru Averescu”, urmată îndeaproape de „Paraşutiştii” (buletin editat de Centrul pentru Operaţii Speciale „General-maior Grigore Baştan”) şi de „Bobocii aerului” (a Şcolii militare de maiştri militari şi subofiţeri a Forţelor Aeriene „Traian Vuia”), cu ani în urmă mai existând aici şi revista „Muguri”, a elevilor liceului Militar „Neagoe Basarab” din

Foto: Lucian Mănăilescu

Ministerul de Interne, acum păstrată în arhiva bibliotecii judeţene. Prin natura împrejurărilor o garnizoană relativ mare raportat la organigrama armatei române, Buzăul contează aşadar şi la acest capitol, acela al produselor publicistice adică, iar faptul că în deschiderea festivităţilor organizate de Biblioteca Judeţeană a fost reprezentată la cel mai înalt nivel de comandă, prin tânărul general de brigadă **Gheorghiţă Vlad** ***(în stânga imaginii de sus)*** – la origine tanchist, numit din vară în fruntea Diviziei 2 Infanterie „Getica” –, spune multe atât despre deschiderea instituţiei militare ca atare către societatea civilă cât, mai ales, despre respectul cu care este privită aceasta în mediul cultural şi în genere social per ansamblul judeţului şi al regiunii. (*Dan G.*)

FOTOTECA ProARME

Inconfundabilul chip al succesului!...

Imaginea surprinde o parte din redacția revistei „Năzuințe”, editată de Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Buzău sub coordonarea profesoarei de limba și literatura română Elena Dogaru (*prima din stânga, prezentând diploma*), care la *Concursul județean al publicațiilor școlare*, secția „Liceu”, a câștigat Premiul I, oferit cu ocazia celei de-a XIV-a ediții a Zilelor „Pamfil Șeicaru” organizată de Biblioteca județeană „Vasile Voiculescu”. Semnalăm acest succes cu atât mai mare bucurie cu cât, acum mai bine de un sfert de veac, unul dintre membrii redacției „ProARME” și-a început cariera publicistică în paginile „Năzuințelor” și sub atenta îndrumare a inimoasei profesoare Elena Dogaru.

Dana-Irina Stănculea

„Babi” mai cerșește doi ani

Fragment din volumul în pregătire
La răspântie de obsesii. Partea I: *Dideștenii. Oameni, locuri, amintiri*

de **Dan Gîju**

Plecat de aproape patru decenii din satul natal și revenit tot mai des în ultima vreme, odată cu ieșirea la pensie, în căutarea rădăcinilor, am zis că dacă tot mi-a dat Dumnezeu harul scrisului și am devenit, cum s-ar zice, „scriitor”, la rândul meu dator sunt alor mei, inclusiv oamenilor de aici, deci, câți au fost și sunt, dar mai ales celor ce vor veni, cu o cronică a celor trăite și cunoscute de mine, măcar, atâtea câte au putut fi percepute, mai ales ținute minte, auzite și văzute cu ochii mei, dar nu numai ai mei, de ce nu? De unde această pornire de a scrie despre oamenii și întâmplările din sat nu știu prea exact, poate fi un instinct, un simț al datoriei sau cu totul altceva, nici eu însumi nu înțeleg prea bine. Ceea ce știu însă cu precizie este că acest tărâm de basm, fabulos și totodată unic, în care mi-a fost dat să văd lumina zilei – asta într-un sfârșit de toamnă valahă și, nu încape vorbă, într-o zodie dintre cele mai faste –, merită să fie și mai cunoscut decât a fost și este de la Gala Galaction încoace. Fiindcă nu tocmai întâmplător aici, la nord de Roșiorii de Vede, la vărsarea pârâului Tecuci în râul Vedea, unde pe vremea voievodului Neagoe Basarab a fost ridicat un modest schit de călugări – durat din cărămidă ceva mai apoi, pe vremea altui voievod de poveste, anume Constantin Brâncoveanu, și din care azi abia se mai zăresc ici-colo câteva urme în accelerată descompunere datorită trecerii anilor și nepăsării oamenilor –, s-a purtat o sângeroasă bătălie cu tătarii și, dacă vreți, nu tocmai întâmplător pe aici au fost găsite comori de aur despre care vorbesc țăranii mai bătrâni de prin partea locului și chiar toponimia lor, a acestor locuri vreau să zic, La Comoara fiind reperul care mi-a stârnit curozitatea de copil și mi-a alimentat visele de veșnic căutător și de jucător împătimit la ruleta vieții. Și cum altcumva aș putea să-mi intitulez cartea amintirilor dacă nu simplu și pur *Dideștenii*? Până la conturarea lor pe deplin și la legarea în volum, a amintirilor adică, am decis să le public fragmentar aici, în „ProARME”... Cu atât mai mult voi profita de paginile revistei cu cât intenționez să includ printre eroii mei și nume de foști soldați ai armatei române, unde va fi posibil chiar fotografii de foști combatanți în războaiele care le-au permis cumva, lor, țăranilor de pe aici, așa amărâți, ciufuți și căpoși cum sunt majoritatea dintre ei, să-și cultive liniștiți bucata de pământ lucrată până și azi destul de rudimentar, cu plugul tras de cai de exemplu, uneori și cu măgarii dacă nu cu palmele goale, să-și bea țuica tradițională de corcodușe (numite aici „boambe”) la umbra duzilor din curte, la zi de sărbătoare și nu numai, să înjure pe românește și să spere la zile mai bune, neuitând să-și aducă aminte de Dumnezeu. Chit că biserica satului, cu tot cu cimitir, se află în plină paragină și, cu excepția femeilor mai în vârstă, cei mai mulți dideșteni au cam uitat drumul către amvon, așa după cum preoții parohi înșiși pierd teren în contactul cu enoriașii lor, autoexilându-se ca boierii la oraș și mai dând pe la „serviciu” din joi în paște, „noroc” că mai moare câte un amărât și musai atunci să se coboare aici, să-l ducă la groapă, „să-l basculeze” cum se exprima un foarte tânăr contemporan cu sutană, mare amator de fotbal, dintr-un sat de câmpie, nu neapărat Dideștii... Dar și din cauza aceasta am zis că merită să scriu. Până la consolidarea întregului proiect, așa cum mi-l imaginez acum, în actuala fază, poveștile din aceste pagini, mai mult sau mai puțin finisate, sunt plasate aleatoriu, după cum mi-au picat la mână, dar oricum ar fi, dacă timpul va mai „avea răbdare”, vorba altui teleormănean, la un moment dat, ele vor constitui ingredientele de bază ale uneia dintre cele mai frumoase și de suflet „aventuri ale conștiinței” mele. Fie ca Dumnezeu să-mi îngăduie să o duc la bun sfârșit!

Doi ani și jumătate fix, într-o primă repriză, apoi trei luni încheiate, într-o a doua repriză, a cerșit „Babi” în Orașul Luminilor, în urmă cu mai bine de un deceniu, adunând ban pe ban, pentru a-i trimite acasă, în România, ca să-și ridice o casă... Și trebuie spus de la bun început că nu mai puțin de 20 de mii de euro a trimis. Azi, are peste 76 de ani (este născută la 5 mai 1941 în Dideşti, Teleorman) și locuiește într-o căsuță modestă, dar curată și primitoare, undeva către Valea Țoiului, în satul zis cândva Răsfirați, mai recent Satul Nou, din localitatea natală. Casa a aparținut cândva unui lăutar din neamul lui Bodoi (Tudor) și a dat pe ea nimica toată pentru un occidental, o avere însă pentru un țăran dideștean, adică 15 milioane de lei (în bani vechi) acum câțiva ani, când a revenit din „sejurul” parizian... Are două camere de paiantă și ceva pământ pe alături unde a pus porumb și câteva straturi de legume, în special ardei și roșii; vița-de-vie era deja bine acomodată la teren, bordunul în special, că anul acesta a dat un rod bogat, ca la casele împărătești, din care îmi va da și mie câțiva ciorchini la plecare, „să fie de sufletul Marinelei, să mănânce și fata mea pe lumea ailaltă!...” Beciul, destul de încăpător și adânc pentru o femeie singură și aproape octogenară și magazia de deasupra, de la fundație la acoperiș, inclusiv fabricarea chirpicilor, sunt tot opera ei acum, la senectute, după ce s-a adunat de pe drumuri. Și-a înmormântat singura fată, pe Marinela, în urmă cu vreo trei ani, iar singurul fiu, de la care are și nepoți, după ce a ajutat-o să o

„Babi”, undeva la periferia Parisului, în vara anului 2005, lângă rulota unde și-a dus zilele vreme de circa trei ani, cât a ținut aventura în patria lui Voltaire.

***Sus*, „Babi" pregătindu-şi o masă frugală în rulota ei pariziană şi *jos*, „palatul" Polinei, „patroana" care i-a asigurat dideştencei un „loc de muncă" şi protecţia necesară pe timpul derulării „contractului" în Franţa.**

ducă la groapă pe sora lui, i-a spus că nu va mai trece pe la ea nici când o muri și probabil că se va ține de cuvânt din moment ce în ultimul an, deși de la Roșiorii de Vede – unde locuiește – și până la Dideşti nu sunt nici 20 de kilometri, nu a mai vizitat-o... Am descoperit-o pe „Babi" așa cum se fac toate descoperirile, adică întâmplător; adăsta la umbra unui corcoduș într-o duminică spre apus de soare, era în compania unor vecine mai tinerele, una chiar puștoaică, eu căutam pe cineva anume și m-am oprit să le întreb (aveam să aflu că acelui loc de adunare de sub corcoduș, un fel de Poiana lui Iocan, dar exclusiv pentru femei, i se spune în limbajul străzii „La Parlament"). Mai exact, căutam la cineva anume o fotografie cu dideșteni de demult, din anii copilăriei mele, să ilustrez un material, și aveam o promisiune de la cineva, atunci „Babi" – pe care consătenii o știu pe numele ei, de Maria M. Pecie, provenită dintr-o familie destul de numeroasă de dincolo de cursul Tecuciului, din satul Dideşti adică, de unde se trage și unde sunt cunoscuți ca „ai lui Olaru" – mi-a spus că are și dumneaei una, o „fotografie veche cu dideșteni", dacă vin a doua zi, mi-o poate arăta. Am venit și așa am aflat povestea ei, a femeii care a văzut lumea, inclusiv Orașul Luminilor, cum aminteam la început, dar care s-a întors în satul ei de baștină ca să-și petreacă ultimii ani de viață la lumina chioară a unui bec de 40 de wați, în tăcere și resemnare, cu demnitate însă și împăcată cu ea însăși, cu soarta și cu bunul Dumnezeu.

*

Are ochii senini și sinceri, în rest nu iese cu nimic în evidență din marea masă a bătrânilor țărani dideșteni, adică nici prin port și cu atât mai mult prin vreun gest mai aparte, de om plimbat prin lumea largă și care o bună parte din viață numai cu agricultura la țară nu s-a ocupat. Altminteri însă și-a pierdut pe drum unele instincte specifice localnicului autentic, care nu se dezvăluie unui străin de la prima strigare, fie acest „străin" și unul cu ceva rădăcini pe aici, ci mai înainte îl privește cercetător de după uluci, îl întoarce pe toate fețele încercând să-l ghicească, eventual să-l descoasă dacă i se oferă ocazia, să-l pună-n discuție cu vreun vecin, mai mereu ițit prin preajmă din umbra salcâmilor, abia pe urmă și numai dacă a trecut bariera sincerității i se oferă ceva relații, nu prea multe însă, cât să nu bată la ochi, iar acesta, „străinul", să nu-și facă cine știe ce părere nelalocul ei și cam atât. A, că după aceea, dacă dovedești că ai gânduri curate și mai aduci și un mic dar, indiferent ce, asta e cu totul altă problemă. La „Babi" însă toate acestea nu mai au nicio trecere, ea are alte repere de cântărire a omului pe care soarta i-l scoate-n cale, nu se mai formalizează dintr-o mie de motive și în primul rând fiindcă, în afară de propria-i viață, nu mai are absolut nimic de pierdut. Toată averea ei, după mai bine de 60 de ani de muncă – a plecat din casa părintească la nici 14 ani împliniți! – se reduce la ceea ce am arătat mai sus și – mi-a spus pe drum de la colțul casei lui Florea Bălmău zis „Al lui Albei" (în speță de „La Parlament", unde o întâlnisem), până când ne-am văzut în propria-i ogradă, la umbra boltei de vie, cale de nici 50 de metri – la „garsoneria" din deal, de la cimitir, pe care abia ce a achitat-o, ceea ce a însemnat o altă mică avere economisită din pensia ei „mărită", de 540 de lei... Și a adăugat cu aceeași seninătate care mi-a făcut-o simpatică din primul moment când am întâlnit-o: „Acum, mă rog la Dumnezeu să-mi mai dea de trăit doi ani, atât, nici mai mult, nici mai puțin, cât să-mi pot strânge bani de tron, de gornist și de popă... Atât mai cerșesc, doi ani..." Am cerut detalii, că, plecat eu însumi din 1979 de pe aici nu prea mai sunt la curent cu mersul pieței, și am aflat că per total ar cam fi vorba despre 650 de lei (evident, țăranii de aici, conservatori ca toți țăranii, socotesc în milioane, poate pentru că li se pare mai mult), cum ar veni, defalcat, 400 de lei ar costa tronul, adică sicriul, 150 de lei preotul și 100 de lei gornistul. „Fata mea însă nici n-a vrut să audă de gornist, a zis că mă blesteamă din mormânt dacă nu-i aduc lăutari, așa că la înmormântarea ei l-am tocmit pe «Al lui Cartof» și pe încă unul, dintr-ai lui Țârlea, le-am dat la amândoi tot 100 de lei, dar eu țin de tradiție; așa am pomenit, așa am zis că să mă ducă la groapă. De restul, adică de pomană, de gropari și de carul cu boi care să mă ducă la „garsonerie" nu mai mi-am luat măsuri, i-am zis părintelui că să facă ce-o ști, iar dacă nu s-o găsi nimeni,

Maria M. Pecie, alias „Babi", în septembrie 2017, în curtea casei de la Dideşti, cu ocazia realizării reportajului de faţă.

Începând cu rândul din spate, stânga: **Niculcea Pecie, Gheorghe Vochin (zis „Al lui Biju”, cel cu pălărie), Florea Pecie și Marioara, Marian Pecie, Neaga (zisă „Lina”), Stănel Vochin, Marin Pecie, „Babi” la anii tinereții, cu batic, imediat în stânga având-o pe Rada, mama ei, iar *pe rândul de jos* Marinela (fiica ei și a lui Gheorghe Vochin), cei doi băieți fiind Ștefan și Gelu Pecie.**

să înhame la căruț cei doi câini pe care-i am și să mă ducă ei...” „Babi” zâmbește, desigur, când spune asta, dar nu e chiar zâmbetul ei. În fine, odată ajunși acasă la ea, o casă veche, tradițională, cu două camere și o prispă mică, la intrare, oarecum modernizată, cu covoare pe pereți și icoane ieftine, doar hârtie și sticlă cu ramă, amestecate laolaltă cu pozele de familie, luminate de niște becuri chioare, cum ziceam, fără televizor, în schimb cu un aparat de radio al cărui buton de pornit-oprit nu mai funcționează, așa că este tot timpul în funcțiune, „oprit” cum ar veni doar din comutatorul de canale poziționat la pauză între benzile de frecvență, singurul contact cu lumea de dincolo de frontierele comunei, mă invită să-i cercetez pozele înrămate.

Multe dintre fotografiile în alb-negru o reprezintă pe Marinela în anii ei tineri, în toată splendoarea. Cea mai impunătoare însă și bine conservată sub sticlă, în rama ei simplă, tot alb-negru, format A3, este o fotografie de grup de pe la începutul anilor ‘70, deci de acum aproape o jumătate de secol, motivul real al prezenței mele aici și din care nu recunosc decât o singură figură, aceea a unui școlar prin clasa a III-a cel mult, cu șapca tipică școlarilor generației mele pe care am purtat-o cândva și eu, anume pe Ștefan Pecie, cu doar un an–doi mai mare ca mine, de la clasa a II-a B, când eu eram în clasa I aici, la școala generală din Dideşti. „Baby”nu mai reține anul exact când a fost realizată fotografia, nici nu există vreo însemnare în acest sens pe undeva, cu atât mai mult nu știe cine este autorul fotografiei, ține foarte bine minte însă că a fost făcută la nunta lui Stancu lu’ Șchiopu de la Dideşti, unde a fost invitată toată familia ei, și că tabloul acesta este, de fapt, o copie mărită după original, realizată de Minică al lui Radu lui Tone, zis Minică „Fotografu”, din Însurăței. Într-o scurtă trecere în revistă a personajelor, mare parte dintre ele ajunse deja dincolo de Styx între timp, începând cu rândul din spate-stânga, acestea sunt: Niculcea Pecie (fratele mai mare al lui „Babi”), Gheorghe Vochin (zis „Al lui Biju” cel cu pălărie, soțul lui „Babi”), Florea Pecie (alt frate al lui „Babi”) și Marioara (nevasta lui Florea), Marian (fiul lui Niculcea), Neaga (zisă și „Lina”, nevasta lui Niculcea), Stănel Vochin (fiul lui „Babi”, de profesie șofer), Marin Pecie (tatăl lui „Babi”), apoi însăși „Babi” la anii tinereții, cu batic, imediat în stânga având-o pe Rada, mama ei, iar pe rândul de jos Marinela (fiica ei și a lui Gheorghe Vochin), cei doi băieți fiind Ștefan (cel cu șapcă de elev) și Gelu, fiii lui Florea Pecie.

Într-o altă fotografie alb-negru, de ceva mai mici dimensiuni și realizată circa un deceniu mai târziu, mai exact în 1981, tot la o nuntă, mai precis la cununia civilă, de astă dată a lui Stănel Vochin (fiul lui „Babi”) cu Ioana lu’ Picu lu’ Cazan, zisă „Nela”. Alături de tinerii însurăței, lesne de cunoscut, sunt imortalizați între alții socrii mari (numitul Picu și soția lui, Viorica, ambii în dreapta fiului lor), iar pe rândul de jos câțiva copii din generația mea, începând cu Iulică

Nuntă dideşteană pe la 1981, mireasă fiind Ioana lu’ Picu lu’ Cazan, („Nela”), frate de mână este Iulică a lui Caraiman (*în dreapta, cu ploscă*), iar domnişoară de onoare este Marinela Vochin.

Caraiman, „bodiguardul” meu din anii de școală (voi povesti cu altă ocazie în ce împrejurări mi-a ajuns „bodiguard”, acest Iulică fiind nepotul de soră al lui „Babi” (Stana o chema pe mama lui), în mijloc este Nelu lu’ Cazan, cel mic dintre ei este băiatul lui Florea Pecie, iar frumoasa fată din dreapta este Marinela, unica fiică a lui „Babi”, născută în 1966, aici așadar la frumoasa vârstă de 15 ani, în deplina ei splendoare aproape (o altă poză-portret, poate cea mai reușită, prinsă ulterior pe placa de lemn cu „regrete eterne” un obicei al locului ce datează, probabil, de pe vremea romanilor, o arată la 16 ani) și când avea tot viitorul în față, dar deh...

În mare, viața Mariei Pecie, alias „Babi” a noastră, este una tipică pentru orice căutător de comori. Plecată din curtea casei părintești la o vârstă când fetele de-o seama ei, de la oraș, încă își desăvârșeau studiile, măritată cu un cojocar din Însurăței cu care a făcut și nu a prea făcut casă din moment ce, prin 1976, când deja aveau împreună doi copii, a trebuit să plece în lume, tot mai departe de satul natal, la sute de kilometri, să i se piardă urma, cu fiica de nici zece ani după ea, la un moment dat „Babi” a ajuns tocmai în vestul țării, la Arad, unde, într-o primă fază, s-a angajat la Abatorul de porci, pentru ca, până la urmă, la împlinirea vârstei de 57 de ani, să iasă la pensie de la Fabrica de spirt și drojdie; o pensie de 400 de lei care, o dată cu criza postrevoluționară, s-a devalorizat văzând cu ochii. Astfel că, vrând, nevrând, pentru a putea trăi omenește, s-a angajat cu ziua ici-colo, unde i se putea oferi ceva de muncă pe puterile și priceperea ei, așa ajungând într-o bună zi menajeră în casa unor țigani înstăriți, pe matroană chemând-o Polina. O femeie ca la 50 de ani această Polina, unsă cu toate alifiile dar aparent de treabă din moment ce i-a dat casă atât eroinei noastre cât și Marinelei, fiica ei, de acum căsătorită a doua oară (în final va trece pragul a trei căsnicii, niciuna norocoasă însă), deci trei persoane găzduite sub același acoperiș contra menajului asigurat de „Babi”. Mai mult decât atât, remarcând greutățile financiare prin care treceau cei trei, ginerele fiind preocupat mai mult cu alcoolul și distracția, Polina i-a propus menajerei sale „afacerea” vieții ei, asta prin toamna lui 2004, și anume un sejur la Paris, bineînțeles că pe banii ei, ai Polinei, plus restul facilităţilor privind cazarea și acomodarea cu terenul asigurate tot de ea, cu singura condiție ca banii câștigați să fie împărțiți frățește, adică jumi-juma. În disperare de cauză și negăsind altă soluție, „Babi” – diminutiv găsit tot de Polina – a acceptat și nu că azi nu regretă niciun moment, dar a trecut și această încercare a vieții ei în contul soartei. „Așa a fost scris.” Astfel că, vreme de doi ani și jumătate, din toamna lui 2004 începând, a cerșit pe străzile Parisului și mai ales la metrou, într-un anume loc „descoperit” de ea, adunând ban cu ban, zi de zi, până când, socotind că a trimis în țară peste 20 de mii de euro (îi expedia pe o filieră bine unsă, cu TIR-ul, făcuți sul și introduși în găini afumate ambalate în pungi de celofan, câte 1 000 de euro pe lună), cât să-și poată cumpăra o casă bună (asta exclusiv partea ei, alți 20 de mii de euro intrând în contul Polinei), în primăvara lui 2007, eroina noastră a decis că e timpul să revină în România, să-și cumpere casa mult visată și să-și vadă de bătrânețile ei. Atâta doar că, o dată ajunsă la Arad, avea să trăiască o nouă deziluzie, nu mai puțin delicată decât celelalte multe de până atunci, dar cu atât mai greu suportabilă, cu cât venea la o vârstă când nu o mai putea lua atât de ușor de la capăt ca până atunci: de toți banii ei trimiși de la Paris se alesese praful. Îi păpaseră Marinela și cu ginerele ei pe toți, absolut, până la ultima centimă! Toate umilințele ei printre țigani în țară străină, toate visele ei de o viață cu privire la propria casă se spulberaseră într-o clipită. N-a deznădăjduit, totuși, în disperare de cauză regăsind puterea să socotească și să ajungă iar la concluzia că, așa cum a stat aproape trei ani cu mâna întinsă la scara metroului parizian, va mai sta încă trei luni, doar atât, va mai aduna ceva, de astă dată numai pentru ea, pe cont propriu, după care, „ce o vrea bunul Dumnezeu!”... Așa se face că va porni-o mai departe, a doua oară

Două dideștence, două destine: Maria Pecie (*sus*) în plină tinereţe, când viaţa încă părea colorată în roz, şi unica ei fiică, Marinela Vochin (1966–2014), aşa cum se vede azi pe tabloul de „regrete eterne” de sub streaşina casei.

„Babi” şi „Piloaica”, vecina ei din spatele casei, pe numele real Speranţa B. sau, cu alte cuvinte, o scenă oarecare decupată din cotidianul unui sat teleormănean, toamna.

pe drumul Parisului, în înfruntarea destinului. Atâta doar că toți banii adunați în aceste trei luni la Paris nu i-au mai ajuns să-și cumpere casa mult visată în Arad ori în orice alt oraș ardelean, unde i-ar fi plăcut să-și trăiască în liniște și pace dificilii ani ai senectuții, ardelenii fiind de o mie de ori mai civilizați decât... dideștenii, obsesivul ei criteriu de comparație, ci casa amărâtă a unui țigan de pe Valea Țoiului, exact în comuna de care fugise toată tinerețea ei, adică... în Dideşti, mai concret în Răsfirați, pe malul drept al pârâului Tecuci, nu departe de pădure... Aici am găsit-o, și aici am lăsat-o, după două scurte interviuri în care am cules material cât să scriu un roman, dar cui i-ar folosi? În orice caz, am plecat cu ideea tot mai clar conturată că mai presus de o simplă țărancă, așa cum pare la prima vedere, „Babi" este o supraviețuitoare autentică, din stirpea cea mai pură. Dideștenii nu știu, și chiar dacă ar ști, nu acceptă că printre ei viețuiesc și astfel de specimene. Ei au alte unități de măsură și alte repere întru măsura stimei pentru valorizarea lor și a semenilor. Cum să o respecte ei pe una ca „Babi", despre care știu că și-a ratat căsnicia, că a plecat cu coama-n vânt în plină tinerețe, să cucerească lumea, după ce zece ani bătuți pe muchie trudise cot la cot cu ei la global, pe moșia CAP-ului din comună, și acum s-a întors cu coada între picioare fix în punctul de unde plecase, atâta doar că îngenunchiată de ani și de necazurile vieții. Ba mai mult, ajungând să locuiască în casa unui țigan lăutar, în vreme ce copiii ei sunt unul în mormânt, dispărut prematur în urma unei boli incurabile, iar celălalt aiurea, fără să mai știe de ea? Cum să respecți o astfel de femeie, mai ales că nici nu are obiceiul să se plângă, să cerșească umilă ajutorul semenilor mai în putere și avuți, ea, care nu se jenase să cerșească un euro pe străzile Orașului Luminilor, până mai ieri, ca să-și dureze o căsuță în România? Așa ceva nu că ar fi de domeniul fantasticului, dar ei, dideștenii, nu au nici timpul, nici cheful, și cu atât mai mult puterea de a pătrunde tainele unui lucru atât de complicat precum viața unui semen la fel de cenușiu la suprafață precum toți ceilalți din cuprinsul satului lor. Cum și la ce rost să-și bată capul cu așa ceva? Drept pentru care, în ultima vreme, nici nu-i mai dau bună ziua când trec pe lângă ea, cu deosebire copiii care vin de la școală nu-i mai dau bună ziua, dar ea nu se supără fiindcă știe perfect de unde se trag și unde conduc toate acestea. În fond, „toate-s vechi și nouă toate", vorba Poetului... Sau a... Eclesiastului, nu?

*

Am ieșit pe poartă odată cu „Babi", dumneaei cu treabă, că se cam făcuse noapte și trebuia să-și adune puii de găină și să-i bage-n coteț, să nu-i decimeze vulpea, eventual să-și pregătească masa de seară, iar eu căzut pe gânduri și bucuros în același timp că mai cunoscusem un om, o femeie, o dideșteancă autentică și totuși o românică a începutului de secol XXI care, înfruntând Occidentul „civilizat", a avut puterea să-i reziste și să revină la bază, în sătucul ei cu nume de flori de câmp, acolo unde a văzut lumina zilei și unde, cel mai probabil, va apuca și ultimul licărit de lună plină înainte de a închide ochii pentru eternitate. Mâncând acei struguri, de care aminteam la început, întru pomenirea Marinelei, fata ei scumpă, mi-am amintit de toate femeile frumoase din viața mea, de toate înfrângerile și împlinirile, dar mai ales de câte sunt efemere pe lume mi-am amintit... Și amintindu-mi, am decis să scriu aceste rânduri. Cine le va citi și va înțelege, foarte bine... Iar cine nu va înțelege nimic, niciun bai!, cum zice ardeleanul. La urma urmei, lumea se compune din lumini și umbre, din suișuri și coborâșuri, din avânturi și prăbușiri și tot așa, iar viața noastră la fel.

Pe ce să pariezi mai întâi?

Dideşti, 6 septembrie 2017

FOTOTECA ProARME

Dideşti, 15 decembrie 2017. **Deşi europeni de când se ştiu, dideştenii sacrifică, pârlesc şi tranşează râmătorul în cel mai tradiţional stil cu putinţă, ca pe vremea dacilor. Atâta doar că, de la un timp, se simte tot mai acut nevoia unor specialişti, nu chiar orice gospodar mai fiind apt pentru o asemenea îndeletnicire. În imagine, doi băieţi de toată isprava: Florin Alesu, zis „Al lui Adam" şi Nelu Bălmău („Al lui Florea lui Albei"), dideşteni get-beget. Foto: *DanG*.**

Părintele GHEORGHE NEAGOE:

„Icoana «Prodromița» a făcut multe minuni și va mai face”

un interviu de **Victoria Milescu**

Părintele iconom stavrofor Gheorghe Neagoe – care slujeşte la biserica „Miron Patriarhul” din Bucureşti, cu hramul Naşterea Maicii Domnului, ctitorită de regina Maria – este o prezenţă constantă la evenimentele culturale, în general, dar, mai ales, la cele literare, fiind un prieten apropiat al scriitorilor, pe care îi respectă, a căror operă o preţuieşte şi o promovează. Cum, relativ recent, Sfinția Sa a revenit dintr-o vizită efectuată la Sfântul Munte Athos, din Grecia, am profitat de situație să aflăm noi impresii despre acest loc aparte al ortodoxiei, unul pe cât de tainic chiar și pentru bărbați, pe atât de puțin accesibil femeilor.

– Pentru început, părinte Gheorghe Neagoe, vă rog să aveţi amabilitatea să ne spuneţi a câta călătorie la Sfântul Munte Athos este cea din toamna lui 2017?

– Vă răspund cu simplitate și modestie că nu este pentru prima dată când merg la Sfântul Munte, ci am fost de multe ori.

– Ce sentimente vă încearcă atunci când ajungeţi şi păşiţi în acel spaţiu încărcat de istorie şi jertfă creştină? Există o taină a Sfântului Munte Athos, zis şi Grădina Maicii Domnului?

– Sentimentele mele tainice, lăuntrice, duhovnicești, nu se pot explica prin cuvinte. Taina Sfântului Munte Athos o cunoaște numai Dumnezeu. Că, într-adevăr, este Grădina Maicii Domnului, o știm cu toții. De fapt, Maica Domnului plecase spre Cipru, împreună cu Sfântul Apostol Ioan și alții ca să-l vadă pe episcopul Lazăr, cel înviat a patra zi din morți, prietenul Mântuitorului Iisus Hristos și fratele lui Marta și Maria, după cum ne spune Evanghelia din sâmbăta lui Lazăr, din postul mare. Din cauza unei furtuni puternice, corabia și-a schimbat drumul și, prin pronia Bunului Dumnezeu, a fost salvată din Marea Egee și îndreptată spre această peninsulă, care era locuită de păgânii vremii, pe care i-a încreștinat și l-a rugat pe Mântuitorul Iisus Hristos să i-o dăruiască, de aceea ea se numește „Grădina Maicii Domnului“.

Icoana „Prodromiţa”, de la Schitul Prodromu, Grecia.

– Între cele 20 de mănăstiri şi 12 schituri, există şi o oază românească, să-i zicem, care ne reprezintă credinţa milenară, şi anume schitul Prodromu. Prezentaţi-ne în câteva cuvinte schitul Prodromu, aflat sub binecuvântata aureolă a Sfântului Ioan Botezătorul.

– Schitul românesc Prodromu, cu hramul Sfântului Ioan Botezătorul (al Înaintemergătorului), se află în pustia Viglei, din sud-estul peninsulei athonite, prin profeția Cuviosului Marcu, ucenicul Sfântul Grigorie Sinaitul. El ține de mănăstirea Marea Lavră construită de Sfântul Atanasie Athonitul, care în toate posturile se retrăgea într-o peșteră, aflată lângă schit, ulterior aceasta devenind Paraclis, unde pelerinii coboară sute de trepte pentru a se închina și a se ruga, lăsând acatiste pe care un călugăr grec le citește. Schitul românesc Prodromu s-a construit între anii 1852–1866 de către ieroschimonahul Nifon Ionescu și de ucenicul său, ieroschimonahul Nectarie. Arhitectura schitului este bizantină, de o frumusețe rară. El este construit în forma Crucii, iar restaurarea picturii vechi și executarea picturii noi s-au efectuat între anii 1998–2000, de către restauratorul Ioan Chiriac, pictorul bisericesc Vasile Carp din România și ierodiaconul Matei Andriuca, ce slujea în schit. Pictura, de o frumusețe uluitoare, nu poate fi descrisă; toți sființii pictați parcă vorbesc cu tine, îndemnându-te la rugăciune și cugetare către Dumnezeu și sinele tău. Arhimandritul Petroniu Tănase, care era stareț în anul 1984, a început lucrările de consolidare și restaurare pentru biserica mare, făcute de arhitectul român Mihai Anania Tarcău și încheiate în anul 2015 de starețul Arhimandrit Atanasie Floroiu. În schit se intră prin gangul Clopotniței, iar prima pictură a fost făcută între anii 1864–1866 de pictorul zugrav Dimitrie Theodorescu din orașul Buzău. Schitul românesc Prodromu s-a sfințit pe 21 mai 1866, de ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena, de către Prea Sfințitul Arhiereu Isaia Dioclias din Iași, Protosinghelul Sofronie Vârnav și Nifon, starețul de atunci al schitului. La parter se găsesc mai multe chilii unde se odihnesc călugării dar și pelerinii care vizitează schitul. Tot aici se află trapeza sau sala de mese, arhondaricul, unde fiecare pelerin primește la venire cafea, uzo și o bucată de rahat după tradiția Sf. Munte, magazinul cu obiecte bisericești - icoane, cărți, tămâie, etc. și cancelaria părintelui stareț Atanasie. La etajul 1, de asemenea, se găsesc chilii pentru călugări și pelerini și o sală de protocol unde sunt primite oficialitățile din țară și străinătate. Aici se află Cartea de oaspeți a schitului românesc, veche din anul 1880. În spatele bisericii se găsește biblioteca schitului unde se păstrează peste 5 000 de cărți scrise în limbi diferite, printre care și peste 200 de manuscrise în chirilică. Tot aici se află prescurăria și pităria. Există o ieșire din schit care

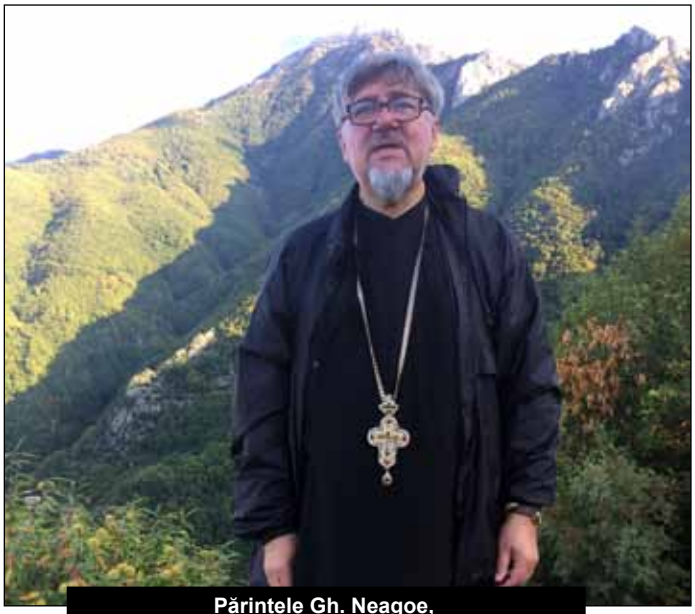
duce la Paraclisul cu hramul Sfântului Ioan Botezătorul, apoi osuarul, cu sute de oseminte ale călugărilor care au slujit aici, un cimitir mai mic, unde sunt înmormântați cei care au plecat la Domnul, dar și o grădină foarte mare de legume și zarzavaturi precum și o vie.

– Se știe că aici au viețuit, în timp, mii, apoi sute de călugări. Câți călugări mai sunt acum? Și care este viața acestora?

– Sunt peste 50 de călugări, 13 ieromonahi, trei diaconi și părintele stareț Atanasie. Viața lor este în totalitate închinată lui Dumnezeu și Maicii Domnului, prin jertfa pe care o fac zilnic, prin ascultarea pe care o primesc de la stareț, prin munca depusă zilnic și slujirea sfintelor slujbe, iar pauza lor de odihnă este limitată, numai câteva ore se pot odihni. O zi din viața unui călugăr al schitului se desfășoară astfel: la ora 1 noaptea, sunt treziți din somn prin tragerea clopotelor, își fac canonul până la ora 2.00, iar apoi participă la slujba Utreniei și a Sfintei Liturghii. După aceea servesc masa, participă la diverse activități de obște, iar la ora 16.00 se întorc la slujba Vecerniei, a Pavecerniței și a Acatistului Bunei Vestiri. De la ora 20.00 se odihnesc până la ora 1.00.

– Cum a fost întâlnirea cu egumenul Schitului Prodromu, ieromonahul Atanasie Floroiu? Este duhovnicul dumneavoastră? V-ați spovedit? V-ați împărtășit? Ați slujit Sfânta Liturghie?

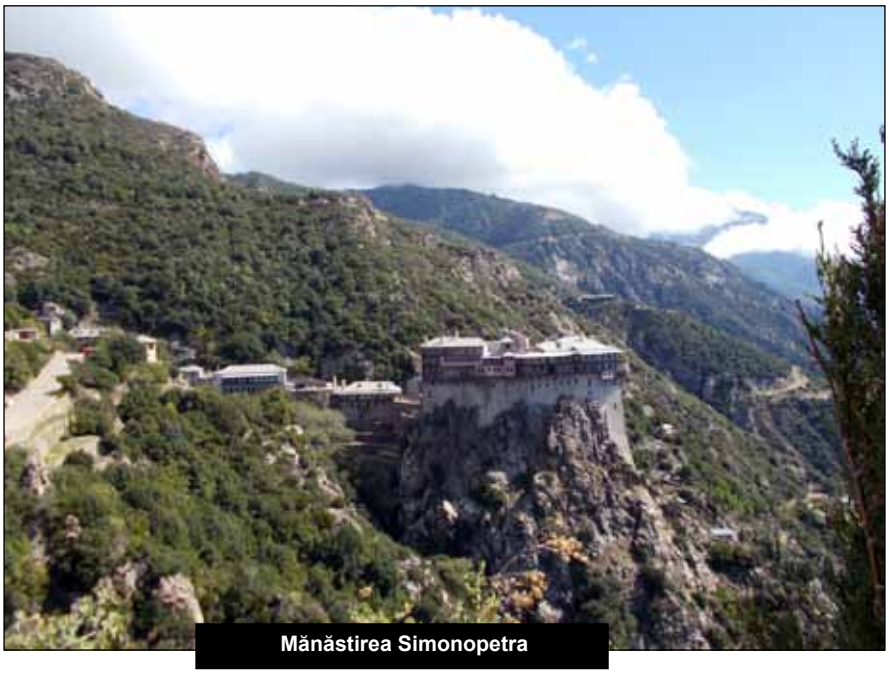
– Reîntâlnirea cu duhovnicul meu a fost minunată, greu de explicat în cuvinte. Să mă ierte părintele stareț Atanasie pentru ceea ce simt și spun despre Sfinția Sa. Este în primul rând un om deosebit, modest, retras, trăitor și rugător, foarte inteligent și bun organizator. A construit foarte multe chilii, a reparat ce trebuia să fie reparat, a îmbunătățit prin dragostea sa viața tuturor celor ce sunt sub ascultarea sa. Nu a uitat și nu va uita niciodată țara noastră, pe care o iubește. Pe toți cei ce vin în pelerinaj îi binecuvântează, iar cu blândețea sa sufletească le dă tărie și îi încurajează ascultându-i, dându-le putere să treacă mai ușor prin momentele grele ale vieții. Da, m-am spovedit și împărtășit, iar cu binecuvântarea părintelui stareț, am slujit cu alți preoți și ieromonahi Sf. Liturghie, iar singur am săvârșit Acatistul Bunei Vestiri în fața Icoanei făcătoare de minuni „Prodromița“. A fost o mare bucurie sufletească și o trăire lăuntrică duhovnicească unică.

Părintele Gh. Neagoe, cu Vârful Muntelui Athos pe fundal.

– Am auzit despre vestita icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului, „Prodromița“. Ce alte icoane făcătoare de minuni mai adăpostește schitul?

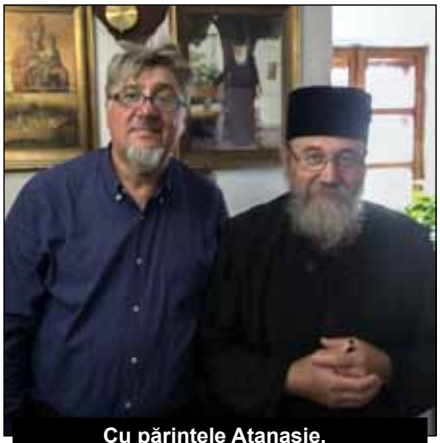
– Într-adevăr, avem Sfânta Icoană făcătoare de minuni „Prodromița”, pictată de renumitul Iordache Nicolau în anul 1863, la Iași, dar chipul Maicii Domnului și al pruncului Iisus Hristos s-au îndreptat și zugrăvit singure prin lucrarea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Icoana „Prodromița” a făcut multe minuni și va mai face încă multe altele. Ea este prăznuită în ziua de 12 iulie, în fiecare an. Celelalte icoane sunt: icoana veche făcătoare de minuni a Sf. Ioan Botezătorul, icoana Maicii Domnului Apărătoarea de foc – care a scăpat schitul, prin minune, de foc –, icoana Sfinților trei Ierarhi, icoana Sfântului Antipa și icoana Sfântului Munte. Tot în biserică avem sfintele moaște: o părticică a Sfântului Ioan Botezătorul, Sfinții Mucenici Haralambie și Trifon, Sfântul Ierarh Modest al Ierusalimului, Sfântul Nil Izorâtorul de mir, Sfântul Apostol și Evanfgelist Matei, Sfântul Arhidiacon Ștefan, Sfânta Mucenică Varvara, Sf. Ioan Gură de aur, Sf. Grigorie Teologul, Sfinții Doctori fără de arginți Cosma și Damian, Sf. Antipa.

Mănăstirea Simonopetra

– Noi, scriitorii, v-am încărcat cu cărţi pentru biblioteca schitului. Cum a fost primită această donaţie de suflet românesc transcris în minunata noastră limbă strămoşească?

– Toate cărțile pe care mi le-ați dat, personalizate, cu semnătura fiecăruia și numărul de telefon, precum şi revistele: „Cronica timpului”, „Arena literară”, „ProARME”, „Independența română” a Fundației Literar-Istorice „Stoika”, dar și cărțile de la Editura Coresi și Editura Niculescu, au fost primite cu mare bucurie de părintele stareț Atanasie. Secretarul său le-a înregistrat pe toate și le-a dus în biblioteca schitului, unde vor rămâne până la sfârșitul veacului. Părintele este mare iubitor de cultură, și Sfinția Sa v-a trimis prin mine iconițe, tămâie și, bineînțeles, mulțumirea și binecuvântarea Sa. Așteaptă cu nerăbdare, când voi merge iarăși în luna

Cu părintele Atanasie, stareţ la Prodromu.

aprilie sau în mai, cu maestrul Dan Puric și, bineînțeles, cu fiul meu duhovnicesc, Liviu, să primească noi cărți și reviste ilustrând activitatea noastră culturală din fiecare lună la biserica „Miron Patriarhul” , ctitorită de regina Maria.

– Ce alte mănăstiri din acest spațiu ați vizitat? Și care v-a impresionat cel mai mult?

– Am vizitat 18 mănăstiri din 20 și două schituri din 12. Toate m-au impresionat, dar aș aminti nu lăcașe de cult ci câţiva domnitori români care au ctitorit, restaurant sau ajutat mănăstiri de aici. Astfel, domnitorul Moldovei, Ștefan cel Mare, a restaurat Mănăstirea Zografu (bulgărească) și alte mănăstiri; domnul Valahiei, Neagoe Basarab, a restaurat din temelie Mănăstirea Cutlumuș, numind-o Marea Lavră Românească, și este cel mai important dintre ctitori, care a ajutat toate mănăstirile; domnitorul Mihai Viteazul a ajutat Mănăstirea Simonopetra; domnitorul Alexandru Lăpușneanu a ajutat cu sume importante recuperarea datoriilor Sfântului Munte; Sfântul Paisie Velecicovschi a înființat Schitul Sfîntul Prooroc Ilie și a tradus numeroase cărți din limba greacă în slavonă, inclusiv *Filocalia*; Petru Rareș, Radu de la Afumați și alți domnitori au ajutat mănăstirile cu donații foarte mari.

– Totuși, ca o recomandare, ce mănăstiri ar trebui să avem anume în vedere, ținând cont că noi, ca turiști, poate nu le putem acoperi pe toate?

– Dintre mănăstirile și schiturile vizitate de mine, toate unice în felul lor, aș aminti aici doar câteva: Mănăstirea Marea Lavră construită de Sf. Atanasie Athonitul, în care se află sfintele sale moaște, într-un sicriu din marmură acoperit cu geam, el fiind complet întreg; lângă mănăstire există izvorul cu apă sfințită al Sfântului Atanasie. Izvoarele secând și nemaiavând apă de băut, s-a rugat Maicii Domnului, cerându-i ajutor. Aceasta i-a arătat locul, spunându-i să facă semnul crucii, cu toiagul său, în stâncă, și imediat din acel loc a izvorât apă; Mănăstirea Iviron, unde se găsește sfânta icoană Portărița, care a venit singură pe mare, iar când va părăsi Sfântul Munte prin proorocirea Sfântului Nil Izvorâtorul de mir, vor pleca și călugării; la această mănăstire se găsesc peste 100 de sfinte moaște așezate în cutii de argint, într-o singură cameră, la care toți pelerinii se închină, cerându-le ajutorul; Mănăstirea sârbească Hilandarul, unde se găsește mormântul Sfântului Simeon din care a ieșit o tulpină mare de vie, iar din struguri și frunze se face o pastă specială, folosită de către femeile căsătorite religios, care nu pot avea copii, iar prin minunea sfântului, acestea vor primi în dar prunci; Mănăstirea rusească Sfântul Pantelimon, unde se găsesc foarte multe moaște, cele mai importante fiind ale Sf. Siluam Athonitul de naționalitate rusă. Evident că dintre toate mănăstirile și schiturile vizitate, cele două schituri românești, Prodromu și Lacu, sunt foarte frumoase și fac parte din sufletul meu de român.

– O curiozitate, să-i zicem feminină: De ce femeile nu au acces aici?

– Aceasta este porunca Mântuitorului Iisus Hristos și a Maicii Domnului. Peninsula Muntelui Sfânt Athos este unică în lume și va rămâne neschimbată. Prin hotărârea Bunului Dumnezeu și porunca Maicii Domnului ca femeile să nu intre în Athos, cei 20 de stareți ai mănăstirilor au elaborat un regulament care a fost aprobat de Patriarhia Ecumenică și Guvernul Greciei, respectând astfel porunca Maicii Domnului. Prin urmare, în Athos nu se găsesc decât animale de sex masculin – pisici, câini, măgari etc.

– Veți merge în fiecare an la Sfântul Munte?

– Bineînțeles că voi reveni în Sfântul Munte Athos, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, cu binecuvântarea Maicii Domnului și a părintelui duhovnic Atanasie, cu toată ființa și dragostea mea și, ca un umil slujitor al Bisericii noastre ortodoxe, prin Înalta Binecuvântare a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mare iubitor de cultură. Mă voi ruga în continuare împreună cu domniile voastre, cei care participați în fiecare lună la activitățile culturale care au loc la biserica „Miron Patriarhul”, pentru finalizarea proiectului de construire a Catedralei Mântuirii Neamului și vom fi alături de Preafericirea Sa, în derularea altor proiecte. Chiar și eu, nevrednicul preot Gheorghe, mă adresez domniilor voastre să mă sprijiniți cu proiectul la care lucrez (90% este finalizat) în legătură cu construirea Așezământului social, în curtea bisericii „Miron Patriarhul” .

– Cu ce mesaj și gânduri v-ați întors acasă?

– Cu mare bucurie și trăire duhovnicească, și sper din tot sufletul ca răspunsurile mele la aceste întrebări, după cum am gândit și, mai ales, am simțit, pentru toți cei care vor citi acest interviu, să nu fie ca o curiozitate, ci răspunsurile mele să le aducă în suflet și în inima fiecăruia pacea sufletească, bucuria duhovnicească, spor și întărire în credință și chiar o schimbare prin rugăciune și trăire în urcușul spiritual spre calea desăvârșirii. Prin pelerinaje, îndemn să vizitați Sfântul Munte Athos și veți rămâne profund impresionați de frumoasele mănăstiri și schituri ce se află acolo, iar prin rugăciunile făcute către Maica Domnului, veți primi împlinirea dorințelor voastre.

Mănăstirea Dochiariu, ctitorită de domnitorul Alexandru Lăpuşneanu.

Ion Agârbiceanu (1882–1963), confesor militar şi publicist

de colonel (r) **Ioan Părean**

Dacă despre activitatea scriitoricească a lui Ion Agârbiceanu se cunosc multe date, de către foarte multă lume, sunt puţini cei care cunosc date despre viaţa preotului-scriitor din anii când acesta purta haina ostăşească, în Primul Război Mondial. Despre atunci când, cu pana scriitorului, crucea preotului militar şi uneori chiar şi cu arma, Ion Agârbiceanu a contribuit activ, împreună cu miile de luptători români, la realizarea idealului de veacuri a tuturor celor ce vorbesc şi simt româneşte – *Unirea cea Mare.*

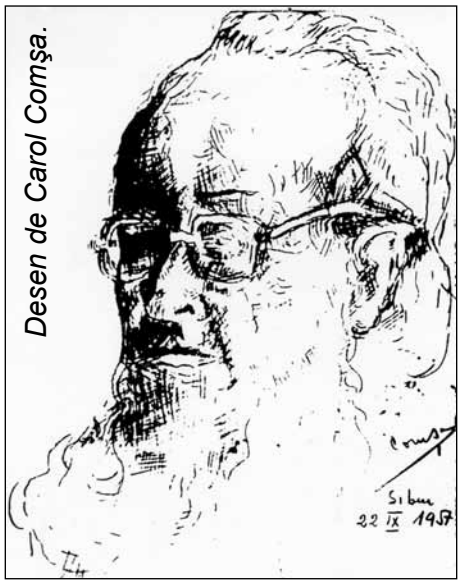
Dar cine a fost acest preot, scriitor, confesor militar şi publicist, care într-o singură inimă a strâns atâtea calităţi? S-a născut la 12 septembrie 1882, în satul Cenade, din apropierea Blajului, fiind al doilea din cei opt copii ai soţilor Agârbiceanu; face şcoala primară în satul natal, iar la îndemnul protopopului de acolo, care remarcase înzestrarea intelectuală deosebită a copilului, urmează Gimnaziul greco-catolic de băieţi din Blaj. În iunie 1900, îşi ia examenul de bacalaureat, iar toamna se înscrie la Facultatea de Teologie a Universităţii regale maghiare de ştiinţă din Budapesta, pe care a absolvit-o în 2 iulie 1904.

În 1904–1905, a fost pedagog la gimnaziul din Blaj, iar în toamna anului 1905 s-a înscris la Facultatea de Litere din Budapesta. A participat activ la şedinţele Societăţii de lectură „Petru Maior“, alături de alţi tineri români aflaţi la studii în capitala Ungariei. Spre sfârşitul anului 1905, îi apare primul volum de povestiri intitulat *De la ţară*, pentru care, în 1907 primeşte Premiul „Andrei Mureşanu”, decernat de ASTRA.

În 1906, după un semestru, abandonează facultatea, revine la Blaj, iar după ce se căsătoreşte cu Maria Aurelia Radu, a fost numit preot în satul Bucium-Şasa din Munţii Apuseni. În anul 1910, devine preot la biserica cu hramul Sfântul Nicolae din Orlat, locuind în actuala casă parohială. Perioada anilor 1910–1916, va fi o etapă fecundă din punct de vedere literar, în 1912 apărându-i primul roman, *Legea trupului,* în 1914 *Arhanghelii* şi, în 1915, *Legea minţii.* Aici, în Orlat, primeşte deseori vizitele marilor scriitori transilvăneni Ion Slavici şi George Coşbuc.

În Orlat va colabora cu armata română, pe care, în timpul ofensivei începută în august 1916, Ion Agârbiceanu, parohul din Orlat, o întâmpină cu entuziasm şi dă informaţii comandantului brigăzii în legătură cu dispozitivul forţelor germane concentrate pe dealurile din nord şi vest de sat. Sunt zile de sărbătoare, pe care le evocă apoi în scrieri literare şi în articolele politice.

În memoriile sale, Traian Moşoiu, comandantul Brigăzii 3 infanterie, face referiri la starea localităţii Orlat după

Desen de Carol Comşa.

alungarea inamicului, ca urmare a bombardamentelor acestuia: „După izgonirea inamicului din Orlat, am vizitat această localitate care fusese bombardată în mod îngrozitor de către artileria inamică stabilită pe poziţia de la sud de satul Mag. Între casele lovite de proiectile era şi casa parohială greco-catolică unde locuia părintele Agârbiceanu, distinsul nostru literat. Casa aceasta avea o spărtură mare în peretele casei ce servea ca dormitor. Pagubele făcute bieţilor români din Orlat de către bombardamentul [inamic] erau foarte mari. Tocmai urmaşii grănicerilor, care de la Maria Tereza încoace îşi vărsaseră sângele pentru Habsburgi, au avut trista soartă să fie bombardaţi şi distruşi de către armatele împăratului.“

Odată cu retragerea armatei române din Transilvania se vede silit să pornească în refugiu. Colonelul Traian Moşoiu îl ajută, punând la dispoziţia familiei Agârbiceanu (soţ, soţie, 4 copii) trăsura de piaţă a Regimentului 2 Vâlcea.

Colonelul Moşoiu îşi aminteşte cu emoţie atmosfera creată prin retragerea trupelor române, numeroşi fiind românii din Mărginime care doreau să le urmeze, pentru a nu mai fi sub stăpânire străină: „În aceste tragice împrejurări am putut aprecia cât de puternică era unitatea sufletească a tuturor românilor. Românii din zona Sibiului preferau să lase averea adunată într-un lung şir de ani, numai să scape de sub jugul austro-ungar. Ţi se sfâşia inima când vedeai că nu poţi să-i ajuţi pe toţi cei care doreau să se refugieze în Regat“.

După un scurt popas la Râmnicu Vâlcea, porneşte spre Moldova, stabilindu-se la Roman. Cu sprijinul lui Nicolae Iorga, colaborează la „Gazeta ostaşului“. În august 1917, este evacuat, împreună cu alţi refugiaţi, în Rusia, la Elisabetgrad, unde rămâne până în luna noiembrie. În Rusia face demersuri să emigreze în America, apoi renunţă la această idee. Se întoarce în ţară înainte de Crăciunul anului 1917, după ce a primit găzduire, timp de o lună, în Basarabia, la Borogani, lângă Leova, la familia unui oier ardelean, Macrea. În decembrie 1917, se înrolează în armată ca preot militar, în Corpul Voluntarilor Ardeleni şi Bucovineni, care s-a constituit la Hârlău. Activitatea sa se va desfăşura în cadrul Regimentului de voluntari ardeleni nr. 1 „Turda“, aflat sub comanda locotenent-colonelului Dragoş Buricescu (regimentul era cantonat în localitatea Scobinţi). Acest regiment, împreună cu Regimentul de voluntari nr. 2 „Alba Iulia”, a luat parte activă la operaţiunile de dezarmare a Corpului 2 Armată rus, care dorea să treacă în Basarabia, prin apropierea oraşului Hârlău. Această misiune a fost îndeplinită în câteva zile şi fără

pierderi. De asemenea, un batalion din Regimentul nr. 1 a participat la luptele pentru apărarea depozitelor armatei române din Basarabia, ameninţate de unităţi din Corpul 4 Armată rus.

În calitate de confesor militar, Ion Agârbiceanu şi-a apropiat ostaşii, fiind prezent în rândul celor ce au luptat zi de zi, pentru a-şi îndeplini misiunile primite. Pentru activitatea sa în cadrul Regimentului de voluntari nr. 1 Turda, Ion Agârbiceanu a fost decorat cu „Coroana României" în grad de cavaler. Activitatea sa ca preot militar se încheie odată cu începerea tratativelor de pace cu Puterile Centrale, când se întoarce la Orlat, în preajma Crăciunului din anul 1918.

Ion Agârbiceanu a participat la Războiul de Reîntregire şi cu harul său de scriitor, subliniind într-un eseu social-politic – *O lacrimă fierbinte (cuvinte către Oastea Ţării)* – jertfa armatei şi a neamului românesc în războiul pentru înfăptuirea unităţii naţionale. Lucrarea a scris-o în noiembrie 1917, în Basarabia, în satul Borogani, la conacul familiei Macrea, în înfrigurarea ce a cuprins întreg neamul nostru după stăvilarul ridicat în calea duşmanilor de eroismul armatei române la Mărăşeşti, când încă nu ştia de armistiţiul de la Focşani, veştile din Ţară ajungând greu până în acel sat. În acele timpuri de război, oastea ţării este cea care a salvat patria, deşi era alcătuită din oameni simpli, cu puţină experienţă militară: „Toată puterea neamului concentrată în oastea ţării te-a făcut să străluceşti ca un luceafăr aici în răsărit, Patria mea, să fii preamărită de cele mai alese neamuri ale lumii. […] Cine este această oaste a ţării care a săvârşit minuni atât de mari? Sunt uriaşi, sunt zei, sunt sfinţi acei care se luptă sub flamurile ei? Cine sunt căpitanii şi cine sunt soldaţii care nu pot fi biruiţi de moarte? […] Am căutat şi am aflat cu uimire că-s numai oameni acei care fac oştirea României, şi din faptele lor am priceput mai întâi deplin ce preţ are, cât de mare poate fi un om, şi am înţeles pentru ce se avântă din orice inimă năvalnic cântecul către oastea Ţării mele".

În această lucrare, destinată oastei ţării din Primul Război Mondial, scriitorul se adresează ostaşului român, cel care a constituit baza oştirii, pe umerii căruia a apăsat greul războiului, de ale cărui fapte de arme s-a minunat o lume întreagă: „Cuprins de înfiorare m-apropiu de tine, ţăran ostaş, stâlpul războiului nostru, zidul de oţel de care s-au sfărâmat grelele izbituri ale sorţii. […] Deşi nu înţelegeam misterul, nădejdea nezdruncinată ne-o puneam în tine. Ştiam că aşa te vei lupta după cum te-ai luptat. […] Şi-o lume întreagă şi-a descoperit capul în faţa ta, ţăran soldat, pentru vitejia cu care-ai înfruntat primejdiile sufleteşti, vitejie tot atât de mare ca şi aceea prin care ţi-ai zdrobit duşmanii tăi trupeşti".

În rândurile oastei române s-au înrolat şi fraţii de peste munţi, ardelenii, coborâtori de pe culmile Apusenilor, cei veniţi de pe văile Mureşului, ale Oltului, ale Someşului. Ion Agârbiceanu consacră câteva rânduri şi acestora, cei care, înrolaţi până atunci în alte oştiri, luptaseră pentru cauze străine lor: „Şi după multe suferinţe, stavilele au căzut, şi-n cete tot mai mari şi tot mai dese, feciorii Ardealului au alergat lângă tine, ostaş al României. Ei n-au făcut nicicând un drum mai fericit, şi ochii lor n-au strălucit niciodată mai frumoşi. Nu numai acelaşi ideal i-a adus sub flamurile tale, Ţara mea, ci şi nobleţea vitejiei fără pereche a fiilor tăi. […] Ei juraseră credinţă Regelui şi ţării în ceasul în care cea mai grea furtună bătea la porţile ei. Prin credinţa lor se întări sufletul fraţilor, prin dragostea şi vitejia acestor aripi noi căpătară sufletele celor nou sosiţi."

Sunt numai câteva din opiniile scriitorului Ion Agârbiceanu referitoare la oastea ţării, pe care a slujit-o în haine preoţeşti, şi care a avut un rol crucial în realizarea Marii Uniri, prin tot ceea ce a făcut în Războiul pentru Reîntregirea Neamului, între anii 1916-1919.

La 1/14 februarie 1919, apare la Sibiu gazeta „Patria", organ al Partidului Naţional Român, directorul publicaţiei fiind Ion Agârbiceanu. Ziarul va publica în paginile sale toate acţiunile Consiliului Dirigent al Transilvaniei pentru crearea armatei ardelene, precum şi modul de participare a acesteia la campania din Transilvania şi Ungaria din anul 1919. La 1 septembrie, redacţia ziarului „Patria" se mută la Cluj, Ion Agârbiceanu urmând ziarul şi stabilindu-se definitiv în capitala Transilvaniei. Devine deputat şi senator. Fidel idealurilor majore, militează în articole de presă pentru „biserică", „tradiţie", „familie" și „ogor naţional".

Pe timpul ocupaţiei hortiste din perioada 1940–1944, în Ardealul de nord, Agârbiceanu îşi va găsi refugiul la Sibiu. După revenirea Ardealului la trupul ţării, el se va întoarce la Cluj unde, peste aproape două decenii, la 28 mai 1963, va trece în eternitate, lăsând în urma sa o vastă operă literară şi amintiri de neuitat.

Cărţile FAVORITe

Lara Gal, ***O poveste fără poveste***, Editura Favorit, Bucureşti, 2017, 512 p., roman de mare întindere, profund şi complex, complementar celui apărut acum doi ani tot la Favorit (*Paybeck Time*), şi din care am publicat un fragment în numărul trecut al revistei noastre. Un roman cât se poate de actual, a cărui modernitate, observa scriitorul Nicolae Breban, „constă în faptul că fuga de dictatură, revolta față de ea se exprimă prin mijloace nedogmatice, neretorice prin care păcătuiesc nu puține lucrări ale unor scriitori cunoscuți. În vremea unor jurnale «cârpite», ipocrite, recondiționate, ce trebuie, pentru unii dintre noi, să servească drept alibi al unui trecut neglorios (dacă nu nedemn), romanul Larei Gal mi se pare o gură de apă cristalină de munte, înviorătoare. Sper că din această «aventură» a noastră – întâlnirea mea cu L.G. – se va naște un prozator autentic." De prisos să mai spunem că aşa şi stau lucrurile, Lara Gal fiind la ora de faţă o scriitoare matură, din noul val al literaturii feminine de la noi, una de anvergură europeană prin prisma subiectului atacat, pliată perfect pe aşa-zisul timp al amintirilor, concomitent însă şi al... remuşcărilor, dar şi al reglării de conturi cu viaţa, cu oamenii, cu orice. Practic, prin acest roman, Lara Gal amplifică impresia favorabilă din naraţiunea precedentă, continuând cu mijloace balzaciene, filtrate în context socio-politic actual, saga unei familii de români întinsă pe trei generaţii, povestea fiind cu atât mai interesantă cu cât autoarea nu menajează nimic, aparent, cu atât mai mult nu se menajează pe sine ca „personaj" central, iluzia de autenticitate fiind una cât se poate de puternică, chit că regula jocului este una cât se poate de clară, nu?, orice asemănare cu realitatea fiind prezumată din start ca întâmplătoare. (**D.G.**)

Cronică-semnal

Farmecul discret al conciziei

de **Victoria Milescu**

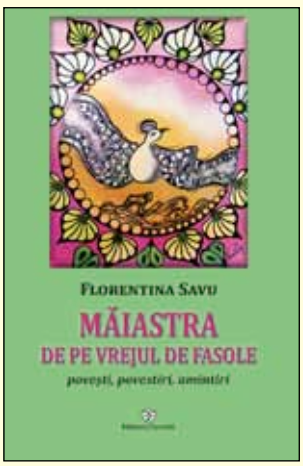
Poetul şi criticul literar Octavian Mihalcea, născut la 3 septembrie 1976, în Bucureşti, este licenţiat în Filosofie, cu un masterat în Teoria Literaturii şi Literatură Comparată. Publică în aproape toate revistele de cultură din ţară: poezie, cronică literară şi critică de artă. După debutul din revista „Renaşterea Culturală“, în 2003, îi apar volumele: *Bărbatul artei sângerează fluturi* (2004), *Flagel* (2008), *Epicriza* (20011), *Poezii* (2012); este prezent în antologia *Sentiment latin. Sentimento latino* (poeţi români, poeţi napoletani), (2004, 2009), în *Enciclopedia Artiştilor Români Contemporani* (2012) etc. Octavian Mihalcea face parte din categoria scriitorilor care nu se grăbesc să dea la tipar azi ce au scris ieri, considerând că important nu e numărul cărţilor, ci calitatea lor. Îşi evaluează fără grabă resursele, opţiunile, modalităţile expresive, şlefuindu-şi textele până la esenţă, uneori până la un ermetism debusolant. Cel puţin aceasta a fost prima impresie citind cartea sa, *Bestii şi basme/ Brutes et contes bleus* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014), al cărei titlu m-a dus cu gândul la *Frumoasa şi Bestia*, un basm care a traversat vârste şi epoci, vorbind despre puterea de transformare pe care o pot avea iubirea, bunătatea, blândeţea asupra fiinţei umane. Însă, în cartea de faţă nu e vorba de aşa ceva. Bestiile sunt umbrele din străfundul nostru întunecat, sunt spaimele, îndoielile, angoasele noastre nedesluşite, nedefinite, pe care nu le verbalizăm, pe care încercăm să le ignorăm considerându-le „basme“ în accepţiunea derizorie a termenului. Dar basmele există, şi ele au fost odată adevărate, altfel nu s-ar povesti, nu şi-ar perpetua magia milenară; fie că s-au născut în păduri, în castele, ori s-au ivit din valurile fără odihnă ale mării. În întregul ei, cartea respiră o atmosferă acvatică, în ideea că apa se află la baza tuturor elementelor vieţii, pretutindeni, fascinantă, persistentă dar şi nestatornică. Sub titlurile din orizontul paginii, sunând ca nişte atenţionări înfrigurate ori ca verdicte definitive: „Visele se fabrică“, „Cele mai frumoase naufragii“, „Trebuia să te îneci“, „Numai o pânză ruptă“, „Salvamar“, „Se va apropia încet“, versurile curg uneori cu o linişte suspectă, alteori contondent, uneori de o concizie aproape eliptică, mizând pe sugestia percutantă, alteori conturând din laserele fulgerelor un cadru oarecum straniu, presimţind în fundal o încleştare mută a văzutelor şi nevăzutelor. Deşi scurte, poeziile nu se lecturează lejer, solicitând reluarea, spre a dezghioca sensuri şi trimiteri, a umple cu propria fantezie spaţiile dintre versurile în trepte, ce configurează un tablou auster şi crud: „marea mult aşteptată/ fără ţărmuri/ a venit prea târziu// singurătate retezând capete“. O voce impersonală, neutră rosteşte indistinct, fracturat, sensul adecvat coagulându-se dincolo de uzanţa cuvintelor. Încordat, poetul transcrie frânturi de mesaje, sentinţe, care se ordonează după o anume logică, cu finaluri conclusive: „Acest poem s-a născut să uite binele“; „pe malul ud se fabrică vise“; „bogăţia nu mai ajută pe nimeni“ etc., ce vin cu o altă perspectivă de interpretare, uneori distorsionând expozitivismul anterior. Cititorul e provocat să refacă în spirit pretinse arderi intermediare, etapele traversate, e stimulat să-şi activeze creativitatea, să meargă mai departe cu gândul şi cu vântul din pânzele imaginaţiei pe o mare incendiată de singurătate şi rostiri oracular-implacabile. Un exemplu de concizie „parolată“: „loviturile filtrează poezia/ înainte şi după/ incendiul vertical/ mereu cenuşa vorbelor frumoase“. Intuiţia dar şi experienţa literară îl feresc pe poet de riscul explicitării. El taie cu forţă şi convingere în cuarţul invizibil al cuvântului acea formă mentală lirică, pură, iar eventualele aşchii sar între interstiţii luminând discret, difuz. Poezia sa racordată la trendul actual nu are extravaganţe, elucubraţii şocante, fiind mai degrabă sobră, cu propuneri spre reflecţie asupra lucrurilor fundamentale, dar şi asupra unor aspecte ce par fără interes, ori lipsite de sens. Volumul se prezintă în ediţie bilingvă, română-franceză, versiunea străină fiind semnată de poeta şi traducătoarea Ioana Trică.

Coperta întâi şi desenele din interior aparţinând lui Alex Ivanov contribuie indiscutabil la unitatea şi omogenitatea acestei cărţi, de referinţă în bibliografia autorului.

Cărţile FAVORITe

Florentina Savu, ***Măiastra de pe vrejul de fasole***, *poveşti, povestiri, amintiri*, Editura Favorit, Bucureşti, 2017, 264 p., cu ilustraţii. Educatoare de profesie, acum pensionară, originară din satul Merişani, comuna Dobroteşti, judeţul Teleorman, Florentina Savu aduce prin poveştile şi amintirile cuprinse în această carte un omagiu locurilor și oamenilor de odinioară, dar și celor de azi, autoarea declarându-le „iubire necondiționată și pentru totdeauna, începând de la copilul din leagăn, până la cel mai vârstnic cetățean al satului”. Aflată la început de drum pe tărâmul literaturii autoreferenţiale, Florentina Savu se dezvăluie totodată drept o scriitoare cu har, despre care, ne place să credem, vom mai auzi, cu atât mai mult cu cât cartea a fost solicitată de foştii învăţăcei pe care i-a instruit şi care ar dori să citească, acum că tot au fost şi scrise, poveştile pe care cândva, mici copii, le ascultaseră la grădiniţă. Cartea se citeşte uşor, fiind accesibilă atât celor mai în vârstă, dar şi celor mici, aflaţi la început de drum în „cariera” lor de elevi de şcoală. (**D.G.**)

Premiul Revistei „ProARME”

Poetul **Noni-Emil Iordache** (n. 9 noiembrie 1984, Roşiorii de Vede, jud. Teleorman), stabilit în Popeşti-Leordeni (Ilfov) este, între altele, fondator al Cenaclului „Lectura” şi un obişnuit al concursurilor literare, unde a obţinut multe şi interesante premii, cu deosebire la festivalurile de anvergură naţională şi internaţională. În volum a debutat încă din 2000, cu placheta *Despre mine sau despre lume* (Editura Paco, Bucureşti), de atunci şi până azi adunându-se şi altele, inclusiv vreo două lucrări cu caracter didactic. Participant la ediţia de anul acesta a Festivalului-concurs naţional de literatură „Moştenirea Văcăreştilor” de la Târgovişte, sub mottoul *Et in Arcadia ego*, a câştigat Premiul revistei noastre („ProARME”), fapt care explică, dincolo de valoarea recunoscută a creaţiei sale, prezenţa în aceste pagini. Şi suntem cu atât mai încântaţi să prezentăm cititorilor noştri un nou poet, cu cât acesta vine de pe meleaguri... teleormănene („prietenii ştiu de ce”!). (*D.G.*)

ET SI OMNES, SED NON EGO

când singurătatea mi-a întins mâna
mama mea s-a despărţit
până la capăt de toate pledoariile din fiinţa sa
şi mi-a lăsat ochii cât să-mi amorţească
bând impresiile ce ţin între degete o cruce
fără haine şi fără amin

aveam mâinile la spate
când singurătatea mi-a luat mâna
şi fără să mă dezbrace
a scos din mine toate drumurile care-mi făceau
ochi dulci
şi
spre bucuria tatălui
a luat toate copertele cărţilor pe care le-am citit
şi s-a culcat cu ele
târfele fermecătoare ale copilăriei mele

da
mi-a cerut mâna singurătatea
şi m-am trezit zbătându-mă în mine
eu
eu, aripă, mă zbăteam schimbându-mi numele
astfel, eu nu mai aveam zidurile camerei
cusute de cearşaful care-mi băga pe gât
somnul
care să mă trezească
în vârful celei mai înalte nopţi

mâna
mâna când mi-a sărutat-o
singurătatea
mi-a eliberat numele care deja se ridicase
în genunchi
şi
ştiind că mulţi ani am crezut că nu am corp
printr-o tăcere pe care mi-o doream închisă
în mine
mi-a lăsat
o statuie bătrână de tablă
cât un ropot de ploaie de adâncă
cu care să joace şah toate îndoielile mele

FESTINA LENTE

adevărat
adevărat
adevărat
adevărat
adevărat
adevărat
în patul meu
parafrazându-mi somnul
creşte o salcie proiectată asupra mea
ca o strânsoare
cea mai rece a anului
care este ca un drum
un drum atât de luuuuuuuunng încât am timp
să joc zaruri cu orice coşmar
cu care fiecare os de-al meu
îşi zugrăveşte în sânge obraz şi paltini
şi galben
şi muuuuuult galben
până la verdele care iartă orice uşă
smulsă fără reflux

salcia cuuuuuurge
până la podeaua scheletică

golită
de scăunelul peste care îmi las visele
să cadă
peste tot ce este şi peste umbra mea
să facă destulă lumină
pentru a putea vedea imensa siluetă
a scării spre mântuire
pe care salcia
încovoiată asupra mea de vreo
2400 kcal
o buzunăreşte

locuiesc gol în salcie
risipit ici-acolo
ca un leagăn ce nu poate sări cu umbra sa
şi e nevoie de multă întrebare
să pot să mă împrietenesc cu mine
nu să mă stăpânesc

Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, 9 aprilie 2017, București. *Foto: DanG.*

SIMILIA SIMILIBUS CURANTUR

s-a îndrăgostit
de păcatul meu

mi-a luat toate rădăcinile
ochilor
le-a mângâiat
să nu se grăbească
nicăieri
să poată
să poată privi
direct în ochi
ochii săi
şi mi-a dăruit
umbre nedumerite
ale unei forme îmblânzite
suspendate de un
la-ce-bun

s-a îndrăgostit
de păcatul meu

mi-a luat buzele
şi mi-a mângâiat pumnalul
cu care
tot scriam în mijlocul
îndoielii
ca un deţinut mângâiat
de otravă

s-a îndrăgostit
de păcatul meu

mi-a scris o poezie
ca o trombă pe străzile
subţiri ca frunzele
pe care tot parchează
liniştea
să-mi vină răspunsul
împachetat
al nopţii ce ne obligă
să ne singularizăm

i-am luat coapsele mâinilor
i le-am mângâiat
şi i le-am sculptat
în sincretismul dimineţii
inegal şi plăcut
până mi-am putut ridica
ochii
să văd cum toţii copacii
de pe umerii săi
îşi schimbaseră culoarea

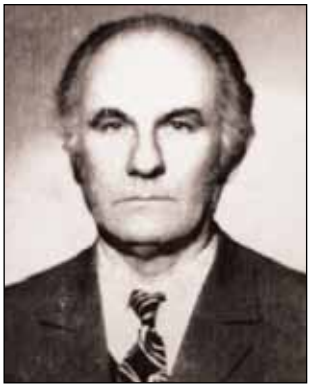
mi-am scos plămânii

i-am luat buzele
două umbre
care se ţineau de mână
ca buchetele de liliac
pe care le vânam în parc
şi le-am devorat
să pot respira lalele

o să-i scriu că
m-am sfârtecat în bucăţi
m-am pus pe şnur şi
ca un fugar
mi-am făcut jumătate
de inimă
din două treimi de coapse

Poesis

Icoana mea

Zaharia Potârniche

Scriitoarei Stella D. Perdix,
la un an de la Adormire

O, mâna ta –
ce dormi adânc
sub bolta înstelată –
vegheată
de ţărâna grea
şi plânsul meu
amar
fără hotar.

Plângeai şi tu
atunci –
în nopţi târzii
şi-n zori –
şi-mi mângâiai
cu dor nespus
părul meu nins
şi-obrajii-ntrezăriţi,
iar candela
veghea şi ea
când
din icoane –
Sfinţii
ne priveau –
uimiţi şi ei
de-atâtea suferinţi.

Plângeai
în sinea ta –
Icoana mea –
ştiai că pleci
curând
cu îngerul
alături –
acolo
în Tăcerea Lui
din Nesfârşit –
oricât, din El
oricât
ne-am dăruit.

Iar eu
de-acum –
doar eu –
lâng-un Ocean
de lacrimi
dantelat
aştept
s-adorm
adânc şi eu
pe-acelaşi pat.
Apoi –
de mâna ta
uşor –
cu îngerul
întraripat
s-ajung la El
în Cerul Lui –
străluminat –
adus
de mâna ta –
Icoana mea,
de mâna ta.

10 septembrie 2017

Karola Kim

Tu şi destinul

Joc la ruleta rusească:
Clic, clic, poc!
Viaţa nu e formată
totuşi
numai din clicuri
ori,
cum mi te ademenea
odată,
cineva,
numai din turtă dulce.
Dar asta contează mult
prea puţin
acum,
când printre degete –
surprinzi? –
ţi se va fi scurs deja
seva întreagă...
Tu şi destinul,
un joc de-a ruleta rusă:
pistol cu apă.
Caldă...

Panta rhei

Ne căutăm fericirea
în frunze,
în copaci,
în valul înspumat
al mării.

Ne căutăm iubirea
de ieri,
de alaltăieri,
de altădat'.

Ne căutăm tăcerile
târziului din noi,
uitând să trăim.

Panta rhei.

Din volumul *Vocile umbrei*, Editura „Antim Ivireanul", Rm. Vâlcea, 2017, p. 62

Emilia Dănescu

Nunta de argint

Momentul unic, clipă asta este...
Ceva, ce doar iubirea poate pune în poveste...
Căci, peste voalul alb, trecut-a timpul
Şi, dinspre răsărit, s-a aşternut argintul.

Să fie praf? Să fie praf de stele?
Să fie dimineaţa gândurilor mele?
Să fie munţii peste care am trecut?
Să fie, poate, mult mai mult decât atât?...

Cumva, e celebrarea modestiei,
E cântul din priviri, e sensul poeziei...

Din caierul cu vreme, ne-am tors firul
– Vă spun eu altădată –
Şi setea domolit-am absorbind potirul
În care, cu iubire, Ceru-am împletit...
De lumea ţipătoare totuşi, taina ne-a păzit!

E toamnă astfel şi pământul gras,
Făcut-am, în crepuscul, acest mic popas
Iar, dacă a rămas ceva neîmplinit,
Să vreie Domnul şi-o să fie, negreşit!

Plecăm acuma, către mări din zări,
În calea noastră se-auresc cărări...
Priveşte, ce înalt scânteie Luna!
Şi fii, binele meu, întotdeauna!

16.10.2017

Boală

Mi se face rău
Din miezul lucrurilor.
Mi se face apus
Din toate zările.
Mi se face chin
De la izvorul timpului.
Mi se face rupere
Dintre cânturi
Şi răstignire în adâncuri
Unde
de-abia mai poţi
să fii om!
Mi se face nesfârşire
În calea durerii
Şi uitare
Peste soare.
Mi se face pământ,
noapte şi neîndurare.
Eu, când mă mai fac bine,
Doamne?

21.02.2016

Livia Zamfir

Liviu Zanfirescu

Catrene patogene

1. Trăsătură ancestrală
„Poporul meu prost şi incult”
(Zicea un politician mai jun),
Ştiu din bătrâni, şi mai demult,
Că-i prost de... bun!

2. Mai sunt cazuri
Printre jocuri de cuvinte
Un român, cum să vă spun,
Vrea mereu să se prezinte
Bunul prost sau... prostul bun?!

3. Fidelitate
Rămas, de-o vreme, singur cuc,
S-a avântat pe facebook,
Tot căutând noua iubire,
S-a stins însă pe-o... amintire.

4. La noi ca...
Chiar la început de iarnă,
Să ne fie cu noroc,
Un anunţ produce larmă:
„Preţul gazului ia... foc!”

5. De poveste...
O vrea pe Carmen Dan plecată
Că l-a minţit fără acciză;
Cu pedofilu-i încurcată,
Iar microfonu-i tot în priză.

6. Cine mai pleacă şi de ce
E hemoragie spre „afară”,
O migraţie sub semnul christic;
Chiar şi infractorii ies din ţară,
Dar cerând, firesc, azil... turistic.

Actualitatea unui îndemn

Motto:
A face servicii altora şi a-ţi face ţie rău
Înseamnă prostie şi nu caritate.
(*Proverbe şi cugetări latine*,
Ed. Albatros, 1976, p. 177)

Ne-om bucura, de Centenar,
Că prin Unire suntem Ţară;
Tot mai râvnind cum e afară,
Dar cu moravuri de Fanar.

Încă vulcanic, la hotar,
Istoria se desfăşoară;
Şi umilinţă, şi ocară,
Şi azi sunt semne de coşmar.

Mocnesc atâtea-n Centenar,
Pe fond, în Parlament, gargară;
Căci şi Prostia-i Centenară –
Vegheaţi români! Ceas salutar!...

A treia carte despre „catacombişti”

de **Bogdan Didescu**

Într-o aşa-numită *Listă cu membrii Cenaclului „Catacomba*”, primită la solicitarea mea în debutul lunii aprilie 2014 când deja, de vreo şase luni, se înfiripase ceea ce acum înţeleg că s-a sedimentat deja sub denumirea de Grupul literar „Catacomba”, mărturie în acest sens stând însăşi cartea semnalată aici, editoarea Raluca Tudor, fără de care orice proiect cu numele de cod de mai sus ar fi rămas în stadiu de deziderat, făcea următoarele nominalizări, alfabetic ordonate astfel: Ion Andreiţă, Dan Anghelescu, Ion Arcudeanu, Ioan Barbu, Roşu Betta, Dalia Bialcovski, George Călin, Geo Călugăru, Florin Conoş, Ştefan Crudu, Dumitru Dumitrică, Veronica Florescu, Nicolae Dan Fruntelată, Dan Gîju, Vasile Grigore, Vasile Groza, Ion Haineş, Elisabeta Iosif, Mihai Jingulescu, Emil Lungeanu, Constantin Lupeanu, Dumitru Matală, Ioan Mazilu Crângaşu, Tudor Meiloiu, Marian Nencescu, Cornel Ostahie, Puşa Popa, Florentin Popescu, George Theodor Popescu, Ninel Popescu, Vasile Pupeza, Bebe Răvescu, Victor Gh. Stan, Candid Stoica, Passionaria Stoicescu, Vasile Szolga, Coman Şova, I.C. Ştefan, Romaniţa Ştenţel, Călin Stănculescu, Pr. Dan Toader, Neagu Udroiu şi nu în ultimul rând Titus Vîjeu, lista rămânând în continuare deschisă. Sunt scriitori de toată mâna şi de vârste diferite, îndeosebi trecuţi de 50 de ani, unii dintre ei şi jurnalişti, alţii şi editori, artişti plastici şi nu numai, regăsiţi aici pe criteriul afinităţii literare în primul rând, nu în ultimul rând însă legaţi de Editura RawexComs patronată de inimoasa profesoară de chimie Raluca Tudor care, schimbând eprubetele din laboratoarele şcolare sau industriale – a trecut o vreme şi prin industria... parfumurilor! – cu tehnica specifică unei minitipografii de cartier a asigurat, iată, creuzetul în care s-a zămislit, şi cu zi ce trece prinde contur, această insolită „grupare” fixată, de acum înainte, şi într-o carte cu alură de „minienciclopedie”, cum o defineşte scriitorul Florentin Popescu, unul dintre tartorii „Catacombei”, în prefaţa semnată la 6 octombrie a.c. în calitate de redactor-şef al revistei „Bucureştiul literar şi artistic”, în ale cărei pagini au apărut până acum mare parte dintre eseurile profesorului Ion Haineş înainte ca, prin numărul lor, tot adunându-se, să-i dea ideea lucrării semnalate aici, în speţă ***Grupul literar „Catacomba”*** (Editura RawexComs, Bucureşti, 2017, 298 p., 35 lei), lansată recent, în noiembrie, la Târgul de carte „Gaudeamus”. Sunt portretizaţi astfel, pe criteriul estetic, după cum ne pune la curent însuşi profesorul Haineş, în funcţie de valoarea operei lor, mare parte dintre „catacombiştii” nominalizaţi mai sus, dar şi alţii, apăruţi în vremea din urmă la „Catacomba”, căci odată ce a dat să iradieze aidoma unei pietre sacre, fie ea şi cu bătaie limitată, deocamdată – chit că ecouri au ajuns până la Paris, ba chiar au trecut Oceanul, înspre New York! –, într-un flux destul de dinamic, când mai impetuos, când abia perceptibil, concomitent cu disiparea în neant a unora dintre samurai din motive logice, neurologice, paralogice ş.a.m.d., dinspre

cartierele mărginaşe ale Bucureştilor, dinspre Centru, dar şi din provincie, a început să-şi facă simţită prezenţa mai mult sau mai puţin gălăgioasă o faună din ce în ce mai interesantă de poeţi şi „poetaştri”, vorba cui a zis, unii pe deplin consacraţi (în sensul că deja sunt membri ai unor uniuni de creaţie – şi am în vedere cu deosebire Uniunea Scriitorilor din România – sau doar profesionale), alţii din dorinţa sinceră de a socializa, de a cunoaşte oameni noi şi valoroşi şi de a se împărtăşi din ştiinţa şi energia lor, alţii desigur şi din motive care ne scapă nouă acum, cert este că se poate vorbi de un oarecare „fenomen” care, dacă timpul va mai avea puţintică răbdare, poate însemna ceva în istoria literaturii române, momentan dorinţa fiind cu mult mai mare decât „putirinţa”, şi aceasta cu atât mai mult cu cât de la bun început s-a pornit la drum, în măsura în care se poate vorbi de o „pornire”, de o/un „anabasis”, fără niciun plan de perspectivă, fără niciun program ori tactică de luptă ci, pur şi simplu, fiindcă aşa s-a nimerit să fie, să se întâmple, să se aranjeze lucrurile... Cum, necum însă, cert este că, până azi, despre această „întâmplare” frumoasă în viaţa literară a Bucureştilor au apărut deja vreo trei cărţi – primele două semnate de Florentin Popescu şi de Nicolae Dan Fruntelată (n-am verificat dacă nu cumva ordinea ar trebui cumva inversată) – şi îmi e clar că lucrurile nu se vor opri aici, iar ca un fel de încununare a tuturor eforturilor de până acum, de departe cea mai prezentabilă dintre toate, care impune prin selectarea riguroasă a autorilor şi tratarea lor fără niciun parti-pris, ci efectiv prin analiza operei de bază a respectivilor, cu aplicarea unei viziuni unitare, echidistante şi pe cât posibil complete, cea despre care este vorba aici, deci ***Grupul literar „Catacomba”***, efectul la ţintă fiind unul absolut remarcabil de astă dată dacă avem în vedere că profesorul Ion Haineş, un profesionist în materie a cărui competenţă nu se discută, a căutat să identifice nu doar punctele luminoase, ci şi pe acelea mai întunecate din texte, astfel că diagnosticul său este unul pe cât de îndatorat tehnicii rembrandtiene, a clar obscurului adică, pe atât de corect, apreciem. Iar un alt aspect pozitiv al stilului de lucru al profesorului Haineş ţine de faptul că împrietenindu-se – ori cel puţin cunoscându-se – cu autorul vizat în amicalele „şedinţe” din „catacomba” unde fiinţează de ceva ani Editura RawxComs, acesta nu doar că a disecat cărţile, plachetele şi în genere produsele publicistice ale „pacienţilor” săi ci, chiar dacă exclusiv la telefon uneori, prin e_mail ori *face to face*, încercând o anesteziere de circumstanţă însă de cele mai multe ori pe viu, acesta a comunicat permanent cu noi – cu nedisimulată satisfacţie trebuie să spun că m-am regăsit şi eu aici –, descusându-ne cu tact şi încercând să ne determine să-i punem la dispoziţie cât mai multe dintre „capodoperele” noastre, întreprindere destul de dificilă aceasta din urmă în condiţiile când, după Decembrie 1989, fiecare am publicat care şi cum a putut, adică în tiraje de buzunar uneori, la edituri de apartament şi, ce mai, abia dacă ne cunoaştem noi între noi, ce pretenţii să mai avem de la publicul larg. Dar cu atât mai mult va rămâne valabilă cartea profesorului Haineş, apreciez, fiindcă dincolo de faptul că lărgeş-

te mult aria „faimei” noastre, aceasta poate constitui piatra de temelie pentru o operă de sinteză ceva mai amplă, mai solid ancorată în contextul literaturii române actuale şi, deci, cu bătaie lungă, nesperată în timp, una greu de aticipat, deocamdată, în faza aceasta a problematicii în discuţie.

În sfârşit, nu putem încheia înainte de a-i trece în revistă pe „catacombiştii” fixaţi de Ion Haineş între coperţile cărţii sale – care, fără îndoială, la o eventuală reeditare, îşi va amplifica volumul şi valoarea în proporţii nebănuite, deocamdată –, aceştia fiind, în ordine alfabetică, Ion Andreiţă, Ion Gh. Arcudeanu, Adrian Bucurescu, Nicolae Cabel, Firiţă Carp, Şerban Codrin, Marin Constantin, Nicolae Constantinescu, Florin Costinescu, George Călin, Geo Călugăru, Theodor Damian, Titi Damian, Dumitru Dumitrică (1941–18 mai 2016), Veronica Maria Florescu, Dan Florică, Nicolae Dan Fruntelată, Dan Gîju, Vasile Groza, Ion Haineş, Dumitru Matală, Iustin Moraru, Petru Mărculescu, Marian Nencescu, Corneliu Ostahie (19 septembrie 1951–11 octombrie 2015), Florentin Popescu, Iuliana Paloda-Popescu, George Theodor Popescu, Vasile Răvescu, Victor Gh. Stan, Candid Stoica, Passionaria Stoicescu, Vasile Szolga, Coman Şova, Ion C. Ştefan, Romaniţa Maria Ştenţel, Dorin N. Uritescu şi nu în ultimul rând Titus Vîjeu. Cartea se încheie în modul cel mai elegant posibil cu un portret din fuga peniţei dedicat „chimistei care nu şi-a trădat profesia”, editoarea multora dintre noi şi, totodată, surâzătoarea şi primitoarea noastră gazdă dintotdeauna, doamna Raluca Tudor.

Maratonistul de bibliot[h]ecă

Florentin Popescu, ***Eu v-am citi pe toţi!***, vol. VI, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2017, 310 p. De vreo şase volume încoace, scriitorul Florentin Popescu susţine negru pe alb (sau galben pe verde, dacă e să ne raportăm la cromastica în care este trasă coperta cărţii) că ne-a „citit pe toţi”. Şi de data asta, vrând-nevrând, eu unul chiar sunt nevoit să-l cred fiindcă, în sfârşit, după ce mai că-mi şi luasem gândul, pe la pagina cu numărul meu norocos, mai exact 27 (mama avea fix această vârstă când m-a adus pe lume şi evenimentul avea să se petreacă, cum altfel, decât într-o zi de 27!), m-am regăsit şi eu (n-ar fi exclus să fie prezentată aici exact a 27-a carte publicată de mine; o să mă apuc să număr după ce termin de scris aici!). Prin urmare, cum să nu mă bucur? Şi, în compensaţie, cum să nu încerc să fac un plus de efort şi să scriu mai departe, măcar să echilibrez cantitativ, prin numărul şi greutatea plumbului din cuvinte, dacă prin calitate nu sunt în stare... Ca atare, avem de-a face aici cu o suită de cronici, recenzii, medalioane şi altele asemenea publicate iniţial în presa literară unde colaborează de obicei Florentin Popescu – şi unde nu-i întâlneşti numele! –, de la „Bucureştiul literar şi artistic” fondat de dumnealui (în tandem cu Coman Şova) şi terminând cu „Litere” din Târgovişte, „Sud” din Bolintin-Deal, „Arena literară” de nu ştiu unde (mi se pare că tot din Bucureşti, şi fondată tot de Popescu), „Oglinda literară” şi tot aşa, zeci de alte reviste şi revistuţe din acestea cu sau fără ştaif, dar musai cu codiţă literară (păi nu?), un dicţionar în toată regula al presei literare de pe întreg cuprinsul patriei... Numai la „ProARME” nu publică nimic, şi asta din cel puţin trei motive îmi imaginez: fie revista nu se ridică la nivelul exigenţei minim admise la bursa „Catacombei”, fie direcţia nu pune bani suficienţi în puşculiţa redacţiei şi, deci, nu are cu ce să-l momească, fie, cel mai probabil, deoarece nici subsemnatul n-a colaborat la revista pe care o păstoreşte de nişte ani (nu uit că mi-a propus ceva, cândva, pentru „Bucureştiul literar...”, dar deh!...), cum ar veni schimb la schimb, ceea ce e cam tot aia!... Lăsând gluma la o parte, îmi face plăcere să semnalez aici cartea unui maratonist al publicisticii şi chiar al criticii româneşti contemporane (nu cumva am mai spus-o undeva?) pe care fără să vreau îl urmăresc de multă vreme, mai ales că Bucureştiul devine un ring de box (literar) din ce în ce mai mic pe măsură ce anii trec şi cărţile lui se tot adună într-un ritm care nu că mă ameţeşte, dar mă face să-mi pun întrebări: oare, de unde atâta forţă la buzoianul acesta pe care, dacă e să te iei după alura lui de mops

hârşit în bătălii grele, mai degrabă îl crezi capabil să ducă la bun sfârşit o încăierare de stradă cu pumnii goi decât să dea gata un raft de bibliotecă naţională, răsfoind filă cu filă şi mâzgălind despre tot ce prinde sau îi pică non-stop, odată cu fiecare lansare de carte la care, musai, e în capul bucatelor? Că dacă doar ar scrie şi atât, nu ar fi nimic, problema este însă că mai scrie şi bine, impecabil aş îndrăzni să zic (asta tehnic vorbind, că mai amplu n-am râcâit cu bisturiul!), interesant şi cu priză la masse, chit că tirajele cărţilor sale – noroc cu revista de care ziceam că se ocupă! – nu urcă la Everestul visat, dar orişicât... Una peste alta, e clar că Florentin Popescu are în vedere un proiect mai aşezat, de largă respiraţie, aceste volume cu titlu atât de egocentrist, cum spuneam cândva (mai nou, s-a luat şi Marian Nencescu după el, *Cititorul de control*, marca sa, sunându-mi din această cauză foarte cunoscut!), aşezându-se drept interfaţă, ca într-un fascinant joc de puzzle, în anticamera unei istorii a literaturii române de la cumpăna mileniilor doi–trei, anticipez (că pe al patrulea mileniu nu cred să-l mai apuce decât, cel mult, la capitolul literaturii SF)...

Oricum, îl felicit şi pe această cale pe amicul şi camaradul de arme Florentin Popescu şi, înainte de a pune ultimul punct, să recapitulăm şi câteva nume ale celor „citiţi” şi răscitiţi în acest al şaselea op, între care sonetistul Nicolae Cabel, recent dispărutul Radu Cârneci, eseistul Nicolae Dabija, publicistul Titus Vîjeu, romanciera Eliza Roha, P.S. Timotei Prahoveanul, romancierii Adrian Alui Gheorghe şi Ioan Vişan, poetul Iulian Filip şi aşa mai departe, cohorte întregi de combatanţi cu pixul şi hârtia între care pe mulţi îi cunosc şi eu, aşa după cum alţii nu-mi spun absolut nimic (după cum şi eu lor, *of course*!), ca să nu mai vorbesc de materialele de sinteză relative la literatura română de azi ori consemnările fugitive despre curente aleatorii, fenomene lirico...idale, concursuri panoramico-folclorico-lecturale şi alte asemenea năzbâtii cu iz filologico-istorico-publicistico-literar care fac din lumea noastră, a visătorilor fără leac, una frumoasă, generoasă chiar şi demnă de lăudat precum numele Domnului care a creat-o aşa cum, de fapt, se şi prezintă... Adică demnă de trăit şi de scris, în primul şi-n primul rând, ca să aibă alde Florentin Popescu ce citi până la volumul al 100-lea; asta apropo de aniversarea noastră naţională din 2018.

Zalmo de Gikos

Povestiri de garnizoană

O minoră şi doi pretendenţi... majori (1)

de **Marian Moşneagu**

În „Europolis”-ul lui Jean Bart am ajuns, deloc întâmplător dar cu totul împotriva voinței mele, ca și când asta ar fi contat!, la 31 iulie 1986, când conducerea Marinei Militare a decis că Divizionul 50 Vânătoare de Submarine, unde în toamna anului 1984 îmi începusem cariera de ofițer de marină, trebuia redislocat de la Mangalia la Sulina. Am trăit o iarnă de pomină – poate una dintre cele mai grele din ultimii 50 de ani dar, cu siguranță, cea mai groaznică din viața mea, în bazinul portului nou. Cu puțin noroc, în primăvara anului următor am reușit să evadez la Tulcea.

După 1990, am revenit de două sau trei ori la Sulina, de astă dată fără prejudecăți, în postura de ziarist militar. Orașul și portul păreau cu totul altele. După cum altele sunt și acum, în zilele noastre, multe dintre porturile maritime și dunărene românești...

În vara anului 2015, am făcut o nouă escală la Sulina. După ce am luat la pas, criptă cu criptă, cosmopolitul Cimitir maritim, m-am abătut din drumul spre „Marea Neagră” pentru a vizita Muzeul „Farul Sulinei”. Tentație mai mult decât inspirată. Aici l-am redescoperit pe Jean Bart, am cules câteva informații noi despre acesta de la muzeografa de serviciu și, la plecare, ochii mi-au căzut pe o carte, cu chipul celebrului comisar maritim pe copertă: Amintiri din Europolis. Fără să ezit, am cumpărat-o. Am întrebat custodele muzeului cine este autorul, ca să aflu că este „un sulinean sadea!”

„Copil al Dunării”, cum el însuși se răsfață, inginerul silvic Zaharia Potârniche s-a născut, de fapt, la Galați, la 18 septembrie 1922, dar a devenit sulinean la numai doi ani, ca acum, la peste 90 de ani de viaţă, să trăiască în Capitală, unde se va stabili după absolvirea facultății. Cu timpul însă a devenit şi autor de volume de poezii, de romane autobiografice și consistente volume de amintiri precum cel în cauză. Urmat, anul trecut, de un al doilea volum, subintitulat Adio, suveniruri tulcene! (1938–1942) şi apărut la Editura Favorit din București. Dintre zecile de povești de viață trăite și rememorate de autor, cea atribuită surorii sale Ecaterina, alias „Tery”, m-a captivat cel mai mult poate și pentru că la mijloc este vorba despre un ofițer de marină implicat în niște aventuri amoroase cu iz de roman senzaţional... Roman care probabil că nu se va mai scrie niciodată în totalitate, însă două „episoade”, ca să zicem aşa, au ieşit deja la iveală, unul graţie amintirilor scriitorului sulinean Z. Potârniche şi, nu în ultimul rând, datorită memoriei... arhivelor militare. Într-o primă fază, cu permisiunea autorului lor, redăm, cu caractere italice, episodului 1 şi o parte din cel de-al doilea, acesta din urmă aparţinându-ne în totalitate, urmând ca în ediţia viitoare a „ProARME”-lor să includem restul întregii poveşti.

Seducătorul de minore

Dar destinul a vrut ca peste aproape două decenii, tot din acest edificiu, un om să aducă multă supărare în familia noastră. Şi acesta nu a fost decât comandantul acestuia dar şi al companiei de marină, căpitanul A.F., care pe atunci număra vreo 35 de ani şi care era tatăl unui băieţel de vreo opt ani dintr-o primă căsătorie şi pe care, sora mea Tery, care nu avea mai mult de 17 ani, l-a cunoscut într-o după amiază. Locul unde îşi făceau veacul ofiţerii de marină din garnizoana oraşului în timpul verii, era pe mica terasă de pe strada întâia a restaurantului de la parterul hotelului „Camberi”, hotel care era despărţit de strada Dunării cu clădirea celebrei cafenele „Europolis”, aşa cum fusese botezată după apariţia romanului cu acelaşi nume al lui Jean Bart, şi unde a fost citit în premieră manuscrisul acestui roman aşa cum se ştia. Iar locul de promenadă al oraşului era exclusiv pe strada întâia, între aleea ce despărţea Palatul Comisiunii Europene de grădina publică şi strada perpendiculară pe cursul Dunării Mihail Eminescu, unde se afla, chiar în colţ, cofetăria celor doi bătrâni greci şi era locul preferat al şahiştilor oraşului. Mărturisesc că, îmi vine deosebit de greu să-mi continui povestea lui Tery, fiindcă la vremea respectivă, prin anul 1935, a fost lovită greu onoarea familiei mele şi azi, după atâta amar de ani, nu pot să nu las o mărturie sinceră, aşa cum se cere unui scriitor, despre cele ce i se întâmplase surorii mele care nu terminase încă şcoala de gospodărie şi mai purta uniforma acesteia.

Desigur însă, că în zilele de vacanţă, ca orice domnişoară şi fată ajunsă la vârsta măritişului, aşa cum era obiceiul pe vremea aceea, în unele după amiezi, Tery îşi făcea plimbarea pe strada Întâia, împreună cu una sau mai multe dintre colegele ei şi bineînţeles că, fiind în vacanţă, purtau rochiţe obişnuite de vară, iar ea era o fată foarte drăguţă, înaltă, semănând cu tata, cu păr blond - şaten şi o siluetă admirată de ofiţerimea de pe terasa lui „Camberi”, vecină cu Cercul Militar. Şi printre cei care au remarcat-o stârnindu-i pasiunea, mai mult decât o undă de căldură amoroasă, a fost şi căpitanul A.F. care s-a hotărât pe loc să o cunoască. Şi atunci l-a întrebat pe Parparia, patronul hotelului, cine e fata, şi acesta i-a spus, dar cunoscându-l ca pe un încercat vânător de fuste, l-a avertizat că e fata maestrului Roman de la Uzina electrică şi că întreaga familie e protejata comandorului Jijie, care le botezase şi doi dintre copii şi deci să nu se joace cu focul, aşa cum îi era obiceiul. Dar A.F., care nu s-a dat niciodată înapoi în faţa „pericolului”, ca un încercat ofiţer de marină care reuşea cu multă uşurinţă să sucească capul multor fete minore, nu l-a ascultat. Şi iată-mă pe mine, la cei nouăzeci de ani, cu amintirea încă vie, îndepărtându-mă de firul drumului meu de pe strada a Doua, pentru a face digresiunea ce urmează şi care e adevărul adevărat. Căpitanul A.F. a reuşit să o cunoască pe Tery acolo, în faţa debarcaderului NFR, oprindu-se în faţa grupului de fete în care se afla şi ea, intrând în vorbă cu prietena ei, Hariclea, pe care o cunoştea de mai multă vreme prin fratele ei funcţionarul Dragoş de la CED. În felul acesta i-a fost prezentată şi sora mea şi el le-a spus fetelor că a doua zi ar vrea să se plimbe cu ele pe strada întâia şi dacă îi permit acest lucru.

Dar ele s-au pornit pe râs spunându-i ce să caute ditamai căpitanul, comandant de companie, la plimbare cu ele; şi ce va spune lumea! Dar el nu s-a lăsat descurajat şi le-a invitat atunci pe toate la cofetăria lui Mateescu de pe strada a Doua, la o îngheţată. Între timp, s-a apropiat de grup şi un locotenent din anturajul lui, s-au făcut cunoştinţele de rigoare şi tot grupul

a plecat la cofetăria de peste drum de poştă. Şi aşa a început totul dar şi clipa când sora mea s-a îndrăgostit de seducătorul de minore cu trei trese pe mânecă. Iar din seara aceea, au început întâlnirile lor, neştiute de nimeni din familie, prin zonele mai puţin circulate ale oraşului. Astfel, într-o zi, cu un amurg romantic, cu soarele ce coborâse enorm ca un disc de foc în depărtările satului Cardon aruncând săgeţi de foc pe întinsul liniştit al golfului Musura, eu, împreună cu doi dintre prietenii mei, am plecat spre diguri să ne plimbăm; şi la un moment dat, privind de acolo din spatele spitalului, spre un promontoriu ce intra mai adânc spre malul Dunării, am zărit două siluete ce se profilau în inserarea de vis; şi atunci ne-am întrebat între noi cine sunt cei doi. Şi Rudi, mi-a spus: „hai să vedem cine sunt!", şi am pornit încet spre promotoriu spre ei. Ne-am apropiat şi, culmea, am rămas stană de piatră când acolo am descoperit-o chiar pe iubita mea soră, alături de căpitanul ei, cum se ţineau de mână şi priveau apusul în tăcere, aşa ca în filme. Mi-a fost foarte greu faţă de cei doi prieteni, care însă nu au suflat nici un cuvânt nici atunci, dar nici după aceea. Parcă se prăbuşise cerul pe mine dar nu am spus nici un cuvânt acasă dar nici surorii mele, care privea cu teamă la mine. Şi nu la puţină vreme, ca de obicei, Tery a plecat la Constanţa, unde era chemată în fiecare vară de vechii prieteni ai tatei din vremea marinăriei sale, soţii Săvulescu, el telegrafist pe un cargou şi care era în cursă pe mare, iar ea, neavând copii, se simţea bine cu Tery lângă ea în timpul vacanţei. Dar de data asta, ea fusese chemată de fapt acolo de căpitanul A.F., care era şi el „în permisie" de vară şi puseseră la cale să se întâlnească, el promiţându-i că după pronunţarea divorţului, o va cere tatei în căsătorie; şi astfel, în prima săptămână de la întâlnirea lor acolo, încrezătoare în promisiunile lui, Tery a acceptat să petreacă cu el în intimitate în locuinţa lui, aşa-zisele ei ore de plimbare cu el, pe faleza de la „Vraja Mării" aşa cum ştia şi era încredinţată doamna Săvulescu, care nu a bănuit nici o clipă adevărul. Fiindcă ea avea o încredere deplină în Tery, care de fapt îi spusese de promisiunea căpitanului A.F. dar nu şi-ar fi închipuit niciodată că lucrurile ar fi putut ajunge atât de departe, mai ales că era vorba de o fată minoră, iar Tery îi câştigase încrederea; dar la gândul că în curând va deveni soţia căpitanului A.F., dar şi faptul că acest bărbat matur o cucerise în totalitate, nu a avut nici o clipă sentimentul celor ce vor urma.

Şi aşa a trecut săptămâna ei de mare încântare şi fericire, dar numai o singură săptămână, fiindcă, a opta zi, când trebuiau să se întâlnească pentru împlinirea visului lor, A.F. nu a mai venit, dar nici zilele următoare. Atunci, Tery, în disperarea ei, s-a dus acasă şi i-a mărturisit protectoarei ei ceea ce făcuse, cu lacrimi grele şi disperarea ajunsă la culme. Şi doamna Săvulescu, care îi cunoştea pe toţi ofiţerii superiori ai Bazei Navale Militare de la Constanţa, uimită de ceea ce auzise din gura copilei ce-i fusese încredinţată de familie dar şi de răspunderea ce-i revenea, s-a îmbrăcat imediat în costumul ei cel mai sobru, i-a spus lui Tery să se îmbrace şi ea la fel, să-şi spele bine faţa de lacrimi, fiindcă vor merge amândouă la superiorii căpitanului A.F, în faţa cărora acesta va trebui să-şi respecte cuvântul dat unei fete minore şi să se angajeze ferm că o va lua în căsătorie.

Tery însă a refuzat să se ducă mai înainte de a şti ce se întâmplase cu adevărat. Atunci doamna Săvulescu a pus mâna pe telefon şi a întrebat la bază de căpitanul A.F., iar de acolo i s-a răspuns că este plecat cu canoniera în misiune unde fusese numit, şi nu se ştie pentru câtă vreme. Atunci ea s-a dus singură şi a aflat că, de fapt, A.F. fusese transferat de la Sulina la Constanţa. Dar în urma discuţiei avute, nici ea nu a putut afla, cum, cele discutate, au ajuns la urechea unui reporter de ziar - de la „Timpul" şi a doua zi a apărut în gazetă o mică notiţă în care se relata cazul de seducţie a unei minore, elevă a şcolii de gospodărie din Sulina, dându-i numele, săvârşit de căpitanul A.F. Astfel, cazul lui Tery a ajuns de notorietate publică, atât la Constanţa dar şi la Sulina. Ştirea a căzut ca un trăsnet în tot oraşul, dar mai ales în mijlocul familiei noastre, iar comandorul Jijie şi mai ales doamna Lelia Jijie, soţia acestuia, ei care simbolizau în oraşul nostru sobrietatea, cinstea şi onoarea, au fost şocaţi la culme de ceea ce s-a putut întâmpla unei familii respectate, cum era socotită familia noastră în întregul oraş.

Era pe la orele prânzului când tatei i s-a adus de domnul Crăciun ziarul cu notiţa infamantă. A fost o lovitură teribilă pentru sufletul şi demnitatea lui. Atât a spus, lăsându-se moale, palid la faţă cu pumnii încleştaţi: „Laptele măsii de netrebnic, cum a putut să-mi facă tocmai mie, una ca asta? Să-şi bată joc de propriul meu copil! Unde e acum?" şi s-a ridicat continuând ameninţător: „Am să-i zbor chipiul, epoleţii şi tresele de pe el şi am să-l bag în spital să nu mai iasă om întreg de acolo!". Dar domnul Crăciun l-a luat de braţ spunându-i: „N-ai să-l găseşti meştere Roman, fiindcă nu mai e la Comisariatul Marinei, acum e pe mare, plecat cu canoniera!" „Cum? A fugit ca un laş ticălosul!" şi în ochii tatei au apărut lacrimi grele de umilinţă. În ziua aceea a fost pentru prima dată în viaţa lui când tata a venit complet beat acasă, adus de domnul Crăciun, ajutorul şi prietenul lui de o viaţă, care l-a lăsat să-şi înece focul acolo la bodega lui Mateescu, unde cei din jurul lui l-au înconjurat cu dragoste şi căldură, consolându-l pentru greul necaz ce-i adusese soarta. Dar tata nu era obişnuit cu băutura şi de cum a ajuns acasă iar mama nu a mai ştiut ce să facă cu el, a început să vomite tot ce băuse, intrând într-o comă alcoolică din care l-a scos numai bunul Deligheorghe sanitarul, dar şi bătrâna doftoreasă, baba Răducanca, vecina noastră, târziu spre seară. Atunci mama a hotărât ca ea să plece a doua zi la Constanţa, cu toate că el ar fi vrut să plece personal acolo. Dar mama l-a convins că ceea ce se întâmplase era un lucru pe care îl putea descurca mai lesne un suflet de femeie şi de mamă. Şi ea a şi plecat cu primul vapor, apoi de la Tulcea, cu primul autobuz, la Constanţa.

Peţitorul salvator

Acolo însă lucrurile luaseră o întorsătură pe care numai destinul o putea pune la cale, cel cu care ne-am născut şi ne întinde atunci când nu ne aşteptăm o mână părintească de ajutor. Astfel, în ziua când a apărut articolul în ziar, la uşa doamnei Săvulescu s-a auzit soneria şi ea a coborât din casă şi a deschis, iar în faţa ei, stătea demn privind-o respectuos, un căpitan de infanterie, bărbat deosebit de frumos, puternic, cu părul brun şi priviri agere de militar obişnuit cu disciplina militară şi care, după ce a salutat-o, şi-a scos chipiul şi s-a prezentat: „Am onoarea să mă prezint, stimată doamnă, sunt căpitanul Ion Doljan şi doresc să stau de vorbă cu dumneavoastră în legătură cu cele scrise în ziarul de azi referitor la eleva Ecaterina Potârniche".

„Vă cunosc, domnule căpitan! – i-a răspuns puţin derutată ea – vă ştie întreg oraşul nu numai de la defilările Sărbătorilor Naţionale; sunteţi comandant de companie în regimentul nostru, şi întotdeauna sunteţi deosebit de admirat atunci când treceţi prin faţa noastră în fruntea companiei".

Şi au intrat amândoi urcând scările la etajul locuinţei, dar unde nu se afla sora mea, care se găsea în camera ei de la parterul casei. Şi, după un moment de tăcere în care amândoi s-au privit cu respect dar şi cu încredere, el a intrat direct în subiect: „Stimată doamnă, sunteţi şi dumneavoastră soţie de ofiţer de marină şi ştiu cât de mult ţineţi la onoarea dumneavoastră dar şi a celor pe care îi iubiţi sau vă sunt daţi în grijă. Am venit aici însă, nu pentru a o cunoaşte pe domnişoara

Ecaterina Potârniche, fiindcă eu o ştiu de mult din vedere, şi întotdeauna am admirat-o! Dar am considerat totdeauna că e prea tânără pentru vârsta mea, însă în momentul de faţă este vorba de onoarea ei şi de gravul prejudiciu ce i-a fost adus de un ofiţer cu acelaşi grad cu mine; şi doresc din toată inima să şterg eu pata aceea pe care i-a lăsat-o lipsa de onoare a unui ofiţer care nu ar merita să mai poarte mai departe uniforma armatei. Pur şi simplu doresc să-i cer eu mâna protejatei dumneavoastră şi în felul acesta nu numai onoarea armatei va fi şi ea curată ca totdeauna".

Interlocutoarea ei ascultându-l rămăsese mută de uimire, nevenindu-i să creadă, dar el a continuat: „Voi cere personal la Minister să mi se aprobe dispensa pentru a o putea lua de soţie fără dota legală, fiindcă doresc ca această căsătorie să se oficieze cât de repede".

Drept răspuns, doamna Săvulescu l-a informat că în ziua aceea aştepta sosirea mamei şi că ar fi bine să revină spre seară pentru a putea sta de vorbă atât cu ea dar şi cu Tery, care nu ştia nimic, şi trebuia să afle şi ea de la el personal; şi că este convinsă că nu va fi refuzat. „Dacă domnişoara primeşte cererea mea, atunci doresc să oficiem chiar mâine logodna în prezenţa mamei, urmând ca la primirea dispensei, să oficiem şi căsătoria legală."

Întâlnirea dintre mama, de faţă şi Tery, şi doamna Săvulescu, a pecetluit soarta surorii mele, în care tot răul a fost spre binele ei, şi din care se vede cât de întortocheate sunt căile vieţii. Naşi la logodnă le-a fost chiar comandantul regimentului cu soţia. Iar peste o lună au venit amândoi la Sulina, unde au stat o săptămână. Diminutivul numelui noului meu cumnat era Nely, de la Ion, un diminutiv care putea fi şi al unei fete. S-au plimbat prin tot oraşul şi mama era fericită la culme, fiindcă el, căpitanul, înţelegea mai bine ca oricine, să contribuie în totul, ca să fie şters din memoria oraşului, nu numai în acela al familiei, ceea ce i se întâmplase viitoarei lui soţii. Iar mie, care eram prin clasa a doua de liceu, în afara cadourilor inerente, mi-a adus o serie de epoleţi şi embleme pe care el nu le mai purta iar eu mi le puneam pe basca sau cascheta mea de gimnazist. Iată povestea surorii mele Tery, care peste trei ani a plecat cu soţul ei pe graniţă, la Tighina, unde au stat până aproape de anul cedării Basarabiei. Dar pentru că cele povestite mai sus să nu lase impresia unui basm cu Feţi Frumoşi şi Ilene Cosânzene sau chiar cu Cenuşărese, ar fi o greşeală să neglijăm a relata mai departe, ce a stat în spatele acestei căsătorii atât de neaşteptate şi într-un moment cu totul nefericit pentru o fată care de-abia împlinise 17 ani şi care se afla în pragul disperării sau poate chiar a sinuciderii. Nu a fost însă nici pe departe, numai, un act bărbătesc de generozitate din partea lui Nely ci mult mai mult. Astfel, în seara când el a revenit pentru a sta de vorbă cu mama şi cu Tery, le-a mărturisit că, de fapt, el o remarcase pe Tery încă din vara precedentă, într-o după amiază, pe terasa de la „Vraja Mării", când ea se afla la o masă cu doamna Săvulescu, iar el era cu încă doi camarazi la o altă masă din apropiere şi când s-a îndrăgostit de ea. Fiindcă Tery, la cei 16 ani pe care îi avea atunci, îmbrăcată în rochiţa ei de vară, albă, cu guleraş marinăresc albastru şi cu un cordon care îi marca talia splendidă, cu ochii ei căprui vineţii şi părul şaten auriu în care se adunaseră toate razele de soare fluturându-i pe obrajii ei ca o mângâiere, îi cucerise inima iar ochii lui nu s-au mai putut dezlipi de ea. Dar ea era atentă însă la cele câteva vase ancorate în radă, aşteptându-şi intrarea iar gândul ei în acel moment, era la fratele ei Pascal, care se afla cine ştie pe unde pe mările Europei cu cargoul „Bucegi". Şi în timp ce cei doi camarazi discutau aprins fumându-şi ţigările, el ar fi vrut să se ridice şi să se ducă pentru a se prezenta şi a-şi declara întreaga lui admiraţie pentru mica domnişoară; dar cei 35 de ani pe care îi avea l-au reţinut, gândindu-se la „ridicolul" situaţiei în care s-ar fi găsit fiind vorba de o adolescentă care mai mult ca sigur era şi elevă; însă în următoarele zile, a făcut toate investigaţiile şi a aflat numele fetei şi al familiei, precum şi oraşul unde locuia dar şi faptul că făcea parte dintr-o familie modestă, care nu putea asigura o dotă cerută de regulamentele militare în cazul unei căsătorii. Şi aşa a mai trecut un an precum aceeaşi vară, în care a căutat-o pe terasa de la „Vraja Mării", dar de data aceasta ea nu a mai apărut, iar el a continuat să spere, fiindcă imaginea ei i se întipărise în minte şi adânc în inima lui de holtei ce-şi simţea tot mai mult singurătatea. Dar Tery nu putea apărea, fiindcă zilele ei de la Constanţa erau dăruite în întregime căpitanului A.F., căruia îi acordase întreaga ei încredere şi speranţă; şi se vedea până în toamnă, înaintea începerii şcolii, căsătorită, dar şi mama adoptivă a micului Antonel, fiul căpitanului, care, după spusele iubitului ei, urma să-i fie încredinţat lui după procesul de divorţ. Şi atunci când speranţa lui Nely că o va întâlni din nou începuse să se spulbere, într-o dimineaţă a auzit cum un vânzător de ziare anunţa în gura mare un mic titlu de pe prima pagină a ziarului „Timpul", despre actul odios de seducţie al căpitanului de marină A.F. săvârşit asupra elevei de liceu din oraşul Sulina. Era în vara anului 1935, luna august. Nu a întârziat nici un moment din clipa când cele auzite l-au trezit la realitate dându-şi seama ce urmări ar putea provoca acest anunţ pentru viaţa acestei copile familiei acesteia şi nu mai puţin pentru buna lor prietenă; şi fiindcă cunoştea adresa familiei Săvulescu, s-a dus fără întârziere, direct acolo, unde a fost întâmpinat de buna doamnă, aşa cum am relatat mai sus, şi la care vestea din ziar ajunsese în acel moment. Şi acum, după trecerea atâtor ani, ne întrebăm noi: ce forţă, în afara celor lumeşti, a putut coborî atunci în destinul lui Tery, când totul se afla între viaţă şi moarte; fiindcă desigur că ea nu ar fi pregetat, ca înainte de a da ochii cu mama sau altcineva din propria familie să-şi ia viaţa, aruncându-se ca atâţia alţii, undeva de pe digul ce ducea spre farul de la capătul lui, în apele adânci ale mării? Desigur că asta ar fi fost soarta surorii mele, fiindcă înapoi acasă, la Sulina, ea nu ar fi acceptat niciodată să se mai întoarcă, fiindcă acolo ar fi fost arătată cu degetul. Bunica mai trăia pe atunci dar nu a aflat totul decât mai târziu, însă, undeva, sus, în lumea astrală, exista totuşi cineva care, aşa cum spusese în ziua morţii lui, ne-a păstrat nouă, tuturor urmaşilor lui, acea grijă unică care face parte din acel mister cu care ne naştem fiecare dintre noi. Era bunicul, şi nu odată, noi, aici pe pământ,

Locotenentul Anton Foca

Tery Potârniche

Căpitanul Ion Doljan

ne înşelam, luaţi de şoaptele minciunii diabolice, aşa cum s-a întâmplat cu Tery care îşi greşise drumul destinului cu uşurinţă, călcând pe cel al pierzaniei. Dar spiritul bunicului îi scosese în cale, cu mult înainte, adevăratul ursit cu care venise pe lume şi cu care, poate, au mai fost într-o altă viaţă; şi sufletele lor se căutau la fel ca în acel mit al Androginului din Antichitate. Şi el, ursitul, nu a întârziat să apară adus de mâna soartei dar şi a iubirii. Şi pentru a încheia această mică poveste legată de amintirea acelui Cerc al Marinei de pe strada a Doua, adaug că soarta i-a adus pe amândoi la Bucureşti în 1939, când Nely a fost numit comandant de companie de poliţişti în Prefectura Poliţiei Capitalei, unde s-a născut în 1943, fiul lor Costinel, viitorul actor Constantin Doljan. Dar au venit ani grei pentru familia Doljan după o serie de ani când, în 1956, Nely a fost arestat politic şi trimis la Canal unde, în anul următor, a murit ca deţinut. Dar nimeni nu-şi ştie în întregime soarta, iar el a plecat din viaţă în mod nemeritat, la numai 59 de ani.[1]

Cine a fost, cu adevărat, misteriosul căpitan de marină A.F.? Iată ce ne dezvăluie arhivele...

Copilărie de coşmar a cavalerului cu patru neveste

Recunosc, m-a obsedat o vreme identitatea celui care i-a sucit minţile Ecaterinei Potârniche, sora nonagenarului Zaharia Potârniche. Am luat la rând, filă cu filă, biografiile celor 600 de ofiţeri de marină pe care i-am inclus în *Dicționarul marinarilor români* şi, nu mică mi-a fost mirarea să-l identific, cu puţin noroc, pe seducătorul căpitan A.F. în persoana viitorului comandor Anton Foca. Deci, cine a fost cu adevărat și ce destin i-a rezervat soarta, aflăm chiar din autobiografia acestuia, localizată şi datată *Brăila, 26 aprilie 1951*, între altele aflând că, efectiv, a avut o copilărie de coşmar care, pe undeva, îi va marca destinul.

*

Descrierea vieţii mele: de la vârsta de 7 ani – este o greutate pentru că în ea sunt cuprinse o serie de întâmplări ce au condus la un trai într-un amestec de evenimente şi suferinţe şi care m-au dus, fără voinţa mea, într-un angrenaj de frământări sufleteşti şi politico-sociale. Din aceste frământări, mai ales din fragedă copilărie şi adolescenţă, au reieşit pentru concepţia de viaţă câteva principii scoase din propriile mele suferinţe şi anume: *Apără şi iubeşte pe cei slabi şi în suferinţă*; *Nu face rău niciodată căci toate se plătesc în viaţă*; şi, în fine, *Ajută cât poţi la îmbunătăţirea vieţii celor chinuiţi*.

Afirmarea celor de mai sus vor reieşi din descrierea copilăriei mele, suferinţe care m-au apropiat de cei năpăstuiţi, către ţăranii-flăcăi ce-mi acordau o consideraţie şi o sinceră afecţiune, mai ales prin încurajările şi îmbărbătarea lor. Am fost, împreună cu cele trei surori ale mele, nişte copii chinuiţi, care ne-au dus la suferinţe morale şi la situaţii disperate, dar care ne-au făcut convingerea că numai propriile noastre sforţări ne vor putea aduce salvarea prin a învăţa cu spor, a ne ridica mai presus de aprecierile proaste şi jignitoare ce ni le aducea mama noastră vitregă. M-am născut în anul 1900, la 17 ianuarie, în gara Văculeşti, judeţul Dorohoi, unde tatăl meu era şeful acestei gări. Sunt de naţionalitate română. Tatăl meu, tot român, s-a născut la 24 noiembrie 1875 în Dorohoi, fiul lui Iordachi Foca, român, sergent în Dorohoi la 40 ani şi al Elenei, casnică.

Tatăl meu se căsătoreşte la 28 decembrie 1897 cu Ecaterina, fiica căpitanului Batcu Vasile din Infanterie şi al Ecaterinei, de profesie casnică. Din căsătoria tatălui meu au rezultat trei fete şi doi băieţi. Unul moare la un an de la naştere, iar fetele sunt: Ortansa, născută la 17 octombrie 1898 în oraşul Dorohoi; Elena, născută la 26 septembrie 1902 în gara Văculeşti; Alexandrina, născută la 1 iunie 1906 în satul Leorda-plasa Siret, judeţul Botoşani. Din gara Leorda, în anul 1907 tatăl meu e mutat şef de gară la Ciurea şi în acelaşi an e mutat şef de gară la gara Scânteia din judeţul Vaslui. […] În toamna aceluiaşi an intru în Şcoala Primară „Gheorghe Asachi" din Iaşi, fiind dat la gazdă la revizorul C.F.R. Raicu, care locuia pe str. Moţoc, în faţa uzinei de tramvaie.

La această gazdă am dus o viaţă grea, căci eram pus la munci grele, iar când începeam lecţiile, bătăile curgeau atât de la bătrânul Raicu, cât şi de la fiul său Octav, care era elev în clasa a IV-a la Liceul Naţional din Iaşi. Ca profesor am avut pe părintele Popovici („Domn Părinte", cum îi spuneam noi) care ne atingea cu linia la palmă dacă nu ştiam sau ne abăteam de la datorie.

În drumul de acasă la şcoală, Octav mă punea să repet lecţiile şi la fiecare greşeală primeam un pumn zdravăn în cap sau pe spinare, ori în coaste şi aşa am dus-o doi ani, simţind din ce în ce mai greu şi suferinţa de neîndurat. Când trec în clasa a III-a, tatăl meu s-a hotărât să-mi schimbe gazda, tot în Iaşi, la un grefier de la Curtea de Apel din Iaşi – Ion Popovici – care avea o fată, Titina, de-o vârstă cu mine şi un băiat, Victor, cu un an mai mare ca mine. Ambii copii erau premianţi la şcoală, iar aici eram tratat la fel ca copiii, iar doamna Popovici se ocupa în special cu prepararea lecţiilor cu mine şi cu educarea mea. Această familie era săracă, trăia într-o curată modestie căci numai Popovici avea leafă şi ţinea în casă şi pe bătrâna lui mamă, aşa că am cunoscut lipsa şi munca. Datorită blândeţii şi dragostei ce mi se arăta şi în comparaţie cu vechea gazdă, eram primul care săream să mă duc la cişmea să aduc apă, să nu se ducă Victor, sau la cumpărături la dugheană.

Desigur că tatăl meu l-a cunoscut pe acest grefier la Iaşi, cu ocazia divorţului ce l-a avut cu mama noastră şi asupra căruia voi reveni. Am stat la această gazdă până în 1913, când trec în clasa a III-a la Liceul Naţional din Iaşi şi în acel an tatăl se supune dorinţei noii noastre mame – mama vitregă – care a hotărât schimbarea gazdei noastre. Eu am fost dat în gazdă la o doamnă Mihăilescu tot pe str. Uzinelor, văduva şefului de gară din Turnu Măgurele, mutată după moartea soţului ei la Iaşi şi care avea doi băieţi, Nicu şi Ion Mihăilescu, primul elev în cursul superior la Liceul Naţional, iar al doilea de 5 ani, şi patru fete: una la „Sfântu Sava" – Şcoala Profesională, Maria, una în Şcoala Primară, Irina, una acasă cu şcoala terminată, Titi şi una profesoară în Oltenia, care venea acasă în vacanţă.

În gazdă mai era încă un coleg de-al meu, Emil Gherasimescu, care era şi el elev la Liceul Naţional, dar cu altă serie. […] La această gazdă am terminat 4 clase de liceu şi am luat capacitatea la Liceul ce l-am urmat (Liceul Naţional din Iaşi). Fraţii mamei mele vitrege – coloneii Alexandru şi Dumitru Rotaru, l-au convins pe tatăl meu să mă facă ofiţer de infanterie. Aici trebuie să accentuez că în copilăria mea (se desprind) s-au desprins două epoci: o epocă de linişte şi de multe bucurii şi mulţumiri copilăreşti până în anul 1909-1910 şi o a doua epocă, după recăsătoria tatălui meu, de la 1911 până mi-am câştigat singur existenţa. În prima epocă a fost viaţa în familie cu mama. Mama făcuse Conservatorul la Iaşi, canto, avea o voce frumoasă şi era extrem de frumoasă. Tatăl meu era foarte gelos şi adesea noi, copiii, îi despărţeam pe tata de mama, pe care o copleşea în bătăi. Din această cauză, căsnicia s-a terminat prin divorţ în 1909 şi, cu toate insistenţele tatei să se înapoieze acasă, a fost în zadar. Am avut o femeie care ne îngrijea, Maria Tănase din Iaşi. Dar şi aceasta n-a stat decât doi ani până ce în anul 1911 tatăl meu se căsătoreşte cu Maria Rotaru din Vaslui, care a avut o dotă de 6.000 lei, cu

[1] Zaharia Potârniche, *Amintiri din Europolis*, vol. I: *Pledoarie privind romanul Europlis*, Editura Din condei, Bucureşti, 2014.

care tata şi-a acoperit datoriile şi pentru care tata a semnat că a primit 12.000 lei.

Această Maria Rotaru – devenită mama noastră vitregă, avea trei fraţi, colonei în infanterie – Dumitru Rotaru, comandant la Vaslui, Alexandru Rotaru, cu o mică moşie la Fălticeni şi Neculai Rotaru la Bârlad. Din prima căsătorie am avut ca rude din partea mamei pe Alexandru Batcu, actualmente general, închis nu ştiu pentru ce fapte, unchiul meu la care ţineam foarte mult şi trei mătuşi: Eugenia Holban, acum văduvă în Bucureşti, Splaiul Independenţei nr. 11, Natalia Batcu, la aceeaşi adresă şi Maria Andreescu, decedată încă din 1920–1921.

Din partea tatei am avut două mătuşi: Marghioala Moisă şi Profira Capră. Profira Capră a avut șase copii, pe Petruţă, cel mai mic, Sandu (Alexandru), Dumitru Capră (Mitiţă), Jenică Capră, Luţa, cea mai mare fată şi Andrina. Toţi din Dorohoi, pe str. Buhaiului. Azi verii mei sunt răspândiţi de nu mai ştiu pe unde. Mama mea, după ce a divorţat de tata, s-a recăsătorit în 1917 în Bârlad cu colonelul dr. Vasiliad, cu care a trăit până în 1937, când rămâne văduvă prin deces. Pe mama n-am văzut-o de la despărţirea de tata decât o singură dată, în timpul războiului la Iaşi, era soră la Crucea Roşie şi apoi în 1919, la Bucureşti. Din această cauză am avut sentimente de răceală, mai ales că din cauza ei viaţa copilăriei noastre s-a transformat cu suferinţele îndurate de la munca vitregă, dar cărora li se datorează voinţa, puterea de muncă şi ambiţia de a ajunge oameni corecţi, cinstiţi, dovedind că vom fi oameni întregi şi capabili, nu secături aşa cum ne descria ea zi de zi şi ceas de ceas. Aşa s-a făcut că toate surorile mele au ieşit învăţătoare şi s-au căsătorit de la casa tatălui meu, fără zestre, şi au dus o căsnicie curată şi bună. [...] De aceea, acestei mame vitrege, când am ajuns mari am început şi abia la 27-28 ani să-i port o oarecare stimă şi recunoştinţă, cu toate suferinţele îndurate, iar mamei mele Ecaterina şi azi îi port o răceală, cu oarecare milă pentru bătrâneţile ei şi greşelile vieţii ei. Acum locuieşte în Sângeorz-Băi, jud. Năsăud şi e în vârstă de 73 ani (născută în 1878, la 1 noiembrie în comuna Momomiţa, jud. Dorohoi). Maria Diţa, cum i spunea mamei vitrege, venită în casă în primul an, faţă de noi, copiii, a avut o oarecare atenţie şi bunăvoinţă. Observaţii uşoare, aranjamente de gazde, prepararea pentru şcoală a celor patru copii, în fine, iată-ne plecaţi, în afară de Alexandrina şi Elena, cele mai mici, care nu aveau gazde. Elena se ducea la şcoală cu trenul la Nicolina şi se înapoia tot cu trenul, iar Didina (Alexandrina) era încă acasă.

În 1912, când venim în vacanţa de vară, a început dresajul nostru, al copiilor. Mama vitregă era o foarte bună gospodină, însă de-o severitate şi cruzime dusă la absurd. Fiecare copil şi eu trebuia să facem de serviciu la bucătărie şi în casă, făcând toate treburile de la curăţenie şi până la gătit. Cea mai mică greşeală era pedepsită cu pumni în cap sau cu cleştele de bucătărie la spinare, ocări şi batjocoră cu insulte din cele mai triviale şi de micşorarea demnităţii omeneşti. În 1913, cu ocazia războiului, au venit la noi rudele fraţilor mamei vitrege, pe care tot noi, copiii, trebuia să-i slugărim căci ei aveau copii mici ce trebuiau legănaţi, purtaţi în braţe şi îngrijiţi. În 1916 ajunsesem să fiu în gara Scânteia cam 18 persoane, care erau pentru noi, copiii, o povară. Fetele spălau rufele acestor persoane, eu curăţam vesela şi făceam şi la bucătărie dar, datorită altor factori, am mai scăpat de această corvoadă. Îmi era milă de surorile mele. Ca să scap de corvezile bucătăriei care mă descurajau şi de bătăile care mă duceau la disperare, şi apoi pentru curiozitatea sau dorinţa de a cunoaşte tot ce se petrece în gară, am învăţat încă din 1913 alfabetul Morse şi am început să lucrez la birou, făcând serviciul unui telegrafist şi ajutând pe impiegaţii din gară din ambele ture.

Aşa am învăţat întregul serviciu de mişcare, primirea trenurilor, înscrierea în registrul de mişcare şi foaia de circulaţie a şefului de tren, vinderea biletelor de tren şi întocmirea situaţiei casei de bilete, primirea şi înregistrarea telegramelor, a recomandatelor, conducerea aparatelor centrale din cabina acelora, în fine, chiar şi operaţiunile ce se făceau la magazia de mărfuri. Am ajuns la o atare perfecţiune în serviciu că în 1915 ţineam de multe ori locul impiegatului I. Georgescu, care era mereu bolnav şi mai ales mereu beat. Prietenul meu cel mai bun era Cornel, băiatul lui Georgescu, care a murit la 19 ani şi prietenă, sau ca să zic afecţiunea copilăriei mele, era sora lui, Constanţa, pe care o ocroteam şi o admiram. Posedarea în acea măsură a cunoştinţelor în mişcare în gară, a folosit mult tatălui meu, căci în 1916 când şcolile erau închise, am făcut serviciul unui impiegat de mişcare, fiind lipsă de personal, în tură de 24 ore cu tatăl meu. Pe tata îl chemam de sus numai când se ivea ceva greu, în special când trebuia să calculez dacă garnitura ce va sosi de la Rebricea, staţia vecină, are nevoie de dublă tracţiune pentru panta ce trebuia să o urce de la Scânteia la grajduri, în drum spre Iaşi.

Am fost deci, în copilăria mea, la vârsta de 16 ani, un bun slujbaş în serviciul C.F.R., impiegat de mişcare la gara Scânteia, fără leafă. (***Va urma)***

Semnal

Eugen Laurian, ***Gravuri pe suflet***, versuri, Editura DacoRomână T.D.C., Bucureşti, 2017, 150 p., volum care vine în siajul celui apărut la Favorit nu demult (*Calea spre sapienţă*, Premiul „Contraamiral Aurel Negulescu” pentru literatură memorialistică, umoristică şi miscellanea şi Marele Premiu pe anul 2016, acordate de „Clubul Amiralilor”), un „exerciţiu de tradiţionalism actual” cum notează poetul Liviu Vişan în cuvântul-înainte, unul bine articulat, structurat pe cinci paliere/teme/capitole (*Sunt cel ce sunt*, *Inscripţii pe gânduri*, *Reverii marine*, *Sufletul argilei* şi nu în ultimă instanţă *Sub Zodia Eminescu*). Din multitudinea de posibilităţi edificatorii privind aspectul valoric al poeziilor, ne-a atras atenţia ultima poezie din capitolul al doilea intitulată *Sfaturi* (p. 52, localizată şi datată *Bragadiru, 9 februarie 2016*), poate pentru mesajul educativ, poate pentru altceva, în orice caz foarte inspirată, bine legată şi adusă din condei, în ciuda tonului mult prea părintesc, de om (amiral) care le-a văzut şi le-a trăit cam pe toate: *În goana după funcții, mărire, rang și grad,/ să nu-ți pierzi vreodată blândețea, omenia,/ francheța și onoarea, credința, modestia/ și haina demnității..., de om și camarad!...// Pe mulți i-apucă fala, grandoarea și prostia/ cât sunt în cățărare spre al măririi vad/ și fac din viața obștii durere, chin și iad/ să-și împlinească visul: puterea și domnia...// Cu cei ce-n cariera-ți avut-au vreun rost/ păstrază-ntotdeauna relații cordiale.../ Și fii onest cu lumea, cu cei ce-n a ta cale/ ți-au oferit un sprijin, un sfat, un adăpost!// Pe toți îi vei găsi când vei veni la vale/ și-n ochii lor vedea-vei ce fel de om ai fost;/ și-atunci o să-ți dai seama de ești deștept sau prost,/ când nu mai ai onoruri, măriri și osanale!*

D.G.

Invitaţi şi participanţi la Expoziţia foto-documentară „Asul regăsit... Dan Valentin Vizanty”, organizată de Ana-Maria Vizanti în amintirea tatălui ei şi deschisă între 23 octombrie–5 noiembrie 2017 la Cercul Militar Naţional, eveniment desfăşurat sub egida Asociaţiei Naţionale Cultul Eroilor „Regina Maria”, cu sprijinul direct al generalului (r) Visarion Neagoe (preşedintele asociaţiei) şi al colonelului (r) Dumitru Roman (redactorul-şef al revistei „România eroică”). Au mai fost prezenţi, între alţii, profesorul Şerban Constantinescu (fost şef al secţiei Patrimoniu a Muzeului Naţional de Istorie a României, mare prieten al aviaţiei), Sorin Turturică (cercetător la Muzeul Naţional al Aviaţiei Române, autor si coautor al mai multor cărţi de istoria aviaţiei), generalul (r) Iosif Rus (preşedintele ARPIA), generalul (r) Ion Dobran (o legendă vie, ultimul camarad în viaţă al asului Dan Vizanty) ş.a. *Foto:* Dana-Irina Stănculea

URMARE DIN P. 2

bătălii întru conservarea neamului. Raţionând aşa, nici nu mai trebuie să ne sperie că ungurii vizează refacerea frontierelor regatului lor de odinioară; au tot dreptul să vizeze şi să viseze, să croiască hărţi şi tactici de propagandă iredentistă şi revanşardă, aşa cum şi noi putem să visăm şi să emitem pretenţii asupra Transnistriei, de pildă, şi nu doar pentru fâşia aceea cât o bucată de şniţel văzută în secţiunea transversală pe hărţile de azi, ci pe lat, până la Odessa inclusiv, ca pe vremea mareşalului Antonescu, că armatele noastre au mai trecut pe acolo şi e clar că vor mai trece – ca învingătoare vorbesc –, de ce nu? Că frontierele, vorba lui Hitler, nu sunt niciodată bătute în cuie pentru eternitate, iar noi o ştim cel mai bine, simţind-o pe pielea noastră de mai multe ori în secolul trecut. Deci, care va să zică, până aici ne-am înţeles, nu? Şi cum să nu ne înţelegem din moment ce, nimic nu este mai simplu pe lumea aceasta supertehnologizată decât să baţi câmpii cu pliciul; nu te doare gura şi nici, vorba ceea, imprimanta, plus că hârtia suportă orice. Da, dar marea problemă e să ştim ce vrem şi, mai ales, să nu scăpăm din vedere că Europa Unită însăşi tinde să devină o gogoaşă umflată care într-o bună zi, peste un secol, două sau nouă, inevitabil, va crăpa ca un şarpe boua care a înghiţit un elefant african. Ei, da, va crăpa pur şi simplu, aşa precum a crăpat şi Imperiul Otoman mai deunăzi, iar în vremurile din urmă, zise şi „ale noastre”, a crăpat acel pachiderm roşu mai numit şi Uniunea Sovietică; e drept că aceasta a crăpat numai un pic, n-a scăpat tot aerul şi n-a făcut *plici!*, dar asta nu înseamnă că nu se va întâmpla aşa în faza imediat următoare şi ultima; atunci să te ţii cazaciocuri, lambade şi alte katiuşe prin Cişmigiu şi, cel mai probabil, şi pe Calea Victoriei! Acum însă, adică în acest moment, întrebarea secolului, marea întrebare deci, cam aceasta ar fi: în gura cărui balaur ne vom arunca oare noi, valahii? Că momentan se vede: stăm cu piciorul stâng pe mandibula cu implanturi severe a Unchiului Sam şi cu talpa goală de la dreptul mângâiem pe gingii bătrânul Continent, neuitând să-i facem cu ochiul, dar numai când nu ne vede parşivul de nea Sam, tătucului Putin... Şi a doua întrebarea e: până când? Până când, adică, o să mai tot stăm noi aşa crăcănaţi şi făcând din ochi ca din girofar? Ha? Poate să-mi spună cineva? Oricum, nu este obligatoriu să aflu. Deocamdată, ceea ce ştiu precis este că Regele a murit! Trăiască... Ei bine, nu mai contează cine, important este să trăiască...

Dar apropo de Rege... Bine că s-a rezolvat aşa, Dumnezeule! De acum înainte, oricine va avea braţ de fier şi sabie ascuţită, poate să înşface coroana de oţel a gloriosului rege Carol I, să şi-o pună pe cap şi să se proclame rege el şi cu tot neamul lui, sau chiar împărat dacă-l ţin curelele de la armură şi are argumente cu baioneta bine înfiptă la puşcă, precum Napoleon Bonaparte... Sămânţa lui Mihăiţă I, atâta câtă a fost, s-a cam oprit aici, indiferent de ce combinaţii şi speculaţii, ce aranjamente de culise ori, vezi Doamne, de Coroană s-au făcut şi se vor mai face; tronul dinastic românesc este îndeajuns de contestabil din acest moment ca să fie declarat vacant. În concluzie, ce prinţ Nicolae? Ce regentă Margareta? Ce Alteţa Sa Radu Duda sau mai ştiu eu cine? Drumul spre o nouă filă de istorie este ca şi deschis. Să păşim pe el cu încredere şi cu mâna pe sabie. Întrebarea e, avem sabie? Şi dacă da, la a câta mână? Până una alta, sabia lui Ştefan cel Mare, cea mai glorioasă dintre toate pe care-am avut-o cândva, este la Stambul...

Prin Europa cu soundiștii

Prima „expediție de cucerire”

un fotoreportaj de **Dan Gîju**

Cinci ani bătuți pe muchie sunt de când îi cunosc pe „soundiști”, vreau să zic pe cei peste 50 de membri ai formaţiei corale mixte intitulate *Sound*, înființată în noiembrie 1994 (exact când împlineam 30 de ani!) sub bagheta dirijorului Voicu Popescu. Prin urmare, cam din 2012, am asistat la mai multe concerte susţinute de ei, în marea majoritate prin Bucureşti (la Catedrala „Sf. Iosif”, la Biserica Italiană de pe Bulevardul N. Bălcescu, în Aula Facultăţii de Drept, în ambianţa Muzeului Satului şi, practic, nici nu mai reţin pe unde), dar şi în ţară, de la Salina Turda până la Crama Pietroasele (Buzău) şi tot aşa, nu mai spun de petrecerile anuale din februarie, de regulă derulate pe la munte, în zona Braşov, cu ocazia aniversării dirijorului Voicu Popescu, şi nu mă înşel dacă susţin că acolo i-am cunoscut cel mai bine, plus că am fost şi la nunţile a vreo doi sau trei dintre ei... Cu adevărat memorabilă rămâne însă „aventura” din debutul acestei veri când, în premieră, i-am însoţit dincolo de frontierele ţării, în Germania mai exact, la *Internationale Chortage Mainhausen* (Zilele Corului Internaţional Mainhausen), concurs de anvergură derulat între 9–11 iunie a.c., unde „ai noştri” s-au duelat cu formații corale din Austria (*Cantilena*), Costa Rica (*Intermezzo*), Elveția (Ansamblul *Cantalon*), Filipine (*Aleron* și Corul Universității din Santo Tomas), Germania (*Sonat Vox* și *Vivid Voices*), Italia (*Vox Viva*), Polonia (Corul interșcolar feminin din Bialystok) și, nu în ultimul rând, din SUA (Corala Universității din Delaware). La bătaie au fost puse medalii de aur (în valoare de 800 de euro), argint (500 euro) și bronz (300 euro), de asemenea, Trofeul festivalului și Premiul patronatului, fiecare a câte 2 500 de euro. Juriul, format din specialiști nemți, lituanieni și englezi, prezidat de Dr. Hans Jaskulsky, a avut o grilă de punctaj imbatabilă, așa încât până și eu, care mă pricep mai puțin, mi-am dat seama că rezultatele obținute la final au fost cât se poate de obiective. Concurând la două secțiuni (Cor mixt și Cor feminin) din patru (au mai fost Cor bărbătesc și Cor jazz/pop), *Sound*-ul nostru a obținut o binemeritată medalie de argint (la feminin) și n-am nicio îndoială că dacă dirijorul Voicu Popescu s-ar fi aflat la pupitru, în contul României s-ar fi decontat medalia de aur la această secţiune, după cum la fel de bine, fără mai tânărul său locțiitor de ocazie, talentatul dirijor Răzvan Rădos, nu ne-am fi ales nici cu atât. Dincolo de orice clasament însă, importantă rămâne participarea propriu-zisă a României la acest mare și select Concert Internațional de unde n-au lipsit SUA și Italia, cum precizam, ca să ofer doar două dintre cele mai rezonante repere ale muzicii (nu neapărat corale) universale, nu mai spun de Austria și chiar de țara gazdă, Germania, unde muzica de fanfară şi cea corală, din câte am băgat de seamă la o primă vedere, par să facă parte din peisaj. Una peste alta însă, ziceam, în contextul acesta, în fond o întreagă aventură de câteva zile la rând, i-am cunoscut şi mai bine pe soundişti şi le-am înţeles cu atât mai mult resortul şi entuziasmul care-i ţine în priză şi aşa uniţi, chiar dacă nu ca un monolit, dar orişicât, şi care-i face atât de competitivi şi nu în ultimul rând respectaţi, admiraţi, aplaudaţi, un cor tot mai cunoscut, la deplina maturitate, bine închegat, armonizat, frumos și cu un palmares de invidiat la nivel internațional, nu doar național, şi nu de azi sau de ieri, ci de peste două decenii. Prin urmare, am „atacat” Europa vara aceasta – căci itinerarul a inclus în primul rând Belgia –, soundiștii ferm decișii să cucerească o medalie onorabilă la *Internationale Chortage Mainhausen*, pe când eu unul, ceva mai modest, să văd încă o bucată din lumea pe care nu apucasem s-o trec prin obiectivul aparatului foto în cei circa 12 ani cât profesasem ca jurnalist cu acte în regulă la un săptămânal... Dar sigur că da, ca orice expediție, şi aceasta a presupus un plan de atac, o schemă de organizare, mobilizarea, ascuțirea

săbiilor (pregătirea repertoriului) ş.a.m.d., şi este locul, înainte de a trece la detalii, să dau câteva nume ale celor implicați în buna derulare a evenimentelor, începând cu Camelia Ducaru (vicepreședinta Fundației Culturale Sound și coordonatoarea de proiect, căreia îi aduc mulţumiri că m-a inclus pe lista însoţitorilor), Irina Pachițanu (mai ieri soundistă, azi translator la Comisia Europeană, una dintre gazdele noastre de la Bruxelles), Mihaela Lazăr (de asemenea soundistă, acum profesoară de limba română la una dintre cele patru Școli Europene din Bruxelles) și nu în ultimul rând soțul ei, agreabilul Hannes Deblauwe, belgian get-beget și grafician, care a aranjat în aşa fel ca unul dintre primele concerte din Belgia să aibă loc chiar în biserica din localitatea sa natală, în Kuurne, nu departe de Bruxelles. Au mai fost alături, dintre „emigrantele" odinioară în *Sound*, azi stabilite pe diverse meridiane europene, Alina Ciobănelu (în Belgia), Ioana Cleopatra Pau (în Hagenberg, Austria), Petruța Păcurar (mămică acum), căsătorită cu un olandez, care și-a vizitat colegele în fiecare seară la hotelul „Meininger", unde am fost cazaţi într-o primă fază, poate și alții care mi-au scăpat, iar din patria lui Goethe, pe primul loc îl pun pe domnul Matthias Loschert, fost primar în Steinfeld vreme de peste două decenii, un neamț de milioane, cum nu credeam că există, care ne-a fost de toate, adică şi gazdă bună, şi ghid, şi prieten, şi frate mai mare şi tot, un camarad de o admirabilă nobleţe şi generozitate prin ale cărui vene părea că ar curge sânge latin, nu anglo-saxon... Mai mult decât atât, am trăit o confortabilă senzație pentru un excursionist oarecare aflat în trecere sumară pe meleaguri străine când, în plin centrul Bruxellesului aproape, dincolo de inevitabilii cerşetori ţigani, am întâlnit un crâmpei din România pură, a cărei reprezentantă, simbolic vorbind – că nu am avut vreme pentru documentarea unui reportaj aşezat, după toate regulile artei –, alegând-o după originalitatea costumului popular, am decis că este domnişoara **Virginia Rotaru** (***foto***), o puştoaică nu mai mare de 10–12 ani, pe care am remarcat-o la slujba de duminică urmată de concertul *Sound*-ului din Biserica „Sf. Nicolae", venită acolo cu mama ei, doamna Carmen Elena Rotaru, profesoară de muzică aici, la Bruxelles, şi care a fost de acord să o fotografiez pentru „ProARME", în eventualitatea că voi reuşi să redau câte ceva...

Dar dacă Belgia mai poate impresiona încă prin splendoarea palatelor ei regale şi a muzeelor, lăsând senzaţia unei ţări frumoase, unde ţi-ai dori să revii, Germania, pe care doream să o vizitez demult, ca unul care am scris până acum două romane a căror acțiune se desfășoară în parte în această țară –, nu m-a dezamăgit niciun moment, dimpotrivă, m-a impresionat și mai mult prin oamenii ei, pe care-i judecasem oarecum marcat de prejudecăți. Practic, am ajuns în Germania la 8 iunie către seară, la Rothenfels, landul Bavaria, un orășel tare cochet, cu circa 1 000 de locuitori – cel mai mic din întreaga

„Şocul secularizării" şi Europa

Pe la începutul anilor 2000, în Franța mai existau circa 6% practicanți printre protestanți sau catolicii declarați, când era vorba de botezul copiilor 70% dintre aceștia doreau să o facă, iar la înmormântare, urca la 80 de procente numărul celor ce comandau slujbă religioasă, atâta doar că acestea două erau ocaziile vieții lor când intrau în biserică[1]. Altminteri, pentru restul timpului, bisericile ocupă spațiul degeaba. Nu e locul unei analize privind cauzele care au condus aici și care vor fi consecințele pe termen lung, mai ales că unele se văd încă de pe acum la TV cu ochiul liber, mahomedanismul câștigând teren pe zi ce trece și insinuându-se în inima Europei pas cu pas, până când o va sufoca de tot. Totuşi, ce am văzut în Belgia în vara aceasta m-a lăsat cu gura căscată, aşa că nu m-am mirat prea tare când preotul Patriciu Vlaicu, de la Biserica „Sf. Nicolae" din Bruxelles, ce ţine de Patriarhia Ortodoxă Română, m-a preavizat că această secularizare ne paşte şi pe noi, mai concret, „în 50–60 de ani, vom ajunge și noi tot aici", deşi parcă nu-mi prea vine să cred, dar nu am nici dovezi infailibile ca să-l combat. Părintele Vlaicu este de 10 ani aici, după ce alţi 10 ani a trecut prin Franţa, parohia Sf. Nicolae datând din 2007 (din 2006 au demarat pregătirile); acum în capitala Belgiei mai sunt încă trei parohii ortodoxe româneşti, inclusiv o mănăstire, numai că, „din păcate,

spune preotul Vlaicu, aici se fac botezurile şi în România înmormântările. Secularizarea a erodat credinţa, aici ateii scuipă când văd preoţii; în 1968, Belgia a recepţionat în plin şocul secularizării." În acest context, aşadar, belgienii oneşti n-au obiectat că bisericile lor au început să devină... ortodoxe, dimpotrivă, „se bucură că nu sunt ocupate de musulmani", deşi înţeleg că mult nu va mai trece, deoarece „sunt mulţi turci în zonă, oricum mai moderaţi" decât alte comunități, dar faptul că deja au apărut patru moschei în jurul bisericii „româneşti" spune multe. Ce va fi peste încă un sfert de veac?

În imaginea de sus, părintele profesor **Patriciu Vlaicu**, la 5 iunie 2017, în Biserica parohiei „Sf. Nicolae" din Bruxelles, încadrat de trei soundiste: Adina, Irina şi Mirabela.

[1] Philippe Gaudin, coordonator, *Marile religii*, Editura Orizonturi, Bucureşti, 2017, p. 260.

Interior din Biserica Palatului rezidenţial din Würtzburg, distrusă în proporţie de 80% de război, ani mulţi în ruine, azi renovată impecabil, o bijuterie arhitectonică şi de cult în toată splendoarea. Aici, pe drumul către Mainhausen, în ziua anunţării rezultatelor concursului, *Sound*-ul a interpretat două dintre cântecele de inspiraţie religioasă, spre plăcuta surpriză a celor câţiva turişti de ocazie. Era cea de a cincea biserică şi ultima unde, pe parcursul „expediţiei", s-a auzit un cântec din Ţara Mioriţei. O propagandă mai bună pentru România nici că se putea! „Potul" pentru aşa ceva îl umflă însă alţii, şi încă fără să se spetească prea mult...

Catedrala Katerina din Bruxelles, o altă operă arhitectonică nu mai puţin impozantă, în stil gotic, dar unde preoţii slujesc mai degrabă pereţilor, tinerii preferând să adaste pe treptele de la intrare, la o bere şi o felie de pizza, admirând scurgerea ireversibilă a timpului.

Germanie cu acest număr de locuitori! –, cam la jumătatea distanței dintre Frankfurt și Würzburg, fiind cazaţi într-un castel aparent medieval, cu aer de cazarmă, câte şase–opt în cameră. Şi etalonul nemţilor a fost Corul bărbătesc – format aproape exclusiv din pensionari – din Steinfeld, o localitate tipic nemţească, situată şi aceasta într-un peisaj de basm, în compania căruia *Sound*-ul s-a „duelat" în ziua de 11 iunie; un fel de concurs ad-hoc fără premii (în fapt, trebuia să ne plătim masa şi cazarea, nu?) în care au mai fost implicate polonezele Corului interşcolar din Bialystok, un mic regal de cântec şi bucurie în care fiecare naţie a arătat tot ce are mai bun, mai valoros şi mai sfânt, redescoperindu-ne unii pe alţii cu uimire şi plăcută surpriză.

Marele hop însă, concursul internaţional cu premii de la Mainhausen, avusese loc cu o zi înainte, la 10 iunie, şi nu pot spune că am suferit alături de soundiști, căci nu m-au încercat nici pe departe emoțiile lor. În schimb, am fost mândru că i-am văzut acolo, la festinul acesta atât de select, cu atât mai mult cu cât din ţară nu ştiam să-i fi susţinut cineva cu vreun leu, deşi festivalul acesta îmi părea de anvergura unei olimpiade. Ce mai, am avut motive să mă consider un mare privilegiat, cu atât mai mult cu cât am profitat din plin de tot ceea ce mi s-a derulat prin faţa ochilor. Şi vreau să spun că am avut ce să văd, nu numai să aud... Aşa de pildă, în dimineaţa zilei de 10 iunie, când am părăsit Rothenfelsul în vederea concursului de la Mainhausen, cotidianul „Main Post" comenta pe larg despre Brexit și, între multe altele, prezenta cele mai frumoase trei nemțoaice la ora de față (***foto***), adică Sarah Strauß (Miss Bremen), Soraya Kohlmann (Miss Germania) și Aleksandra Rogovici (Miss Niedersachsen), puse în oglindă cu frumusețile de odinioară, ca de pildă Hildegard Kwandt, adică Miss-Germany-Wahl în 1927. Acum sunt ferm convins că dacă la *Internationale Chortage Mainhausen* s-ar fi oferit medalii și pentru cea mai frumoasă membră a unei formații corale, România ar fi bifat unele dintre cele mai strălucitoare medalii. Un argint, totuși, într-o companie atât de selectă, cum observam, rămâne reperul mai mult decât valabil de la care se va porni în escaladarea următorului Everest al muzicii corale internaționale și, de ce nu, mondiale. Mai ales că experiența și palmaresul de până acum obligă.

În concluzie, mai vreau să spun că la premiere am asistat la un fel de spectacol al lumii, într-o sală arhiplină (circa 800 de locuri), entuziastă, zgomotoasă, într-o atmosferă caldă, chiar fierbinte, dătătoare de optimism. De fapt, pentru optimişti, lumea e frumoasă oricum, iar muzica o face şi mai frumoasă. Personal, dincolo de rezultatele punctate de juriu, mi-a plăcut mult Corul bărbătesc al nemţilor (*Sonat Vox*, 10 băieţi de liceu de milioane), m-au impresionat şi cele 22 de austriece, care au afişat un aer de mare clasă, nu întâmplător venite din patria lui Mozart, însă cu totul aparte a fost spectacolul filipinezilor, mai concret spus, al unor aşa-zişi „mercenari de cor", superprofesionişti

Instantaneu cu *Sound*-ul şi Corul bărbătesc din Steinfeld, la nemţi acasă.

fără discuţie însă care şi-au meritat medalia de aur. În faţa lor, pentru prima oară am trăit neplăcuta iluzie într-un astfel de „sport” că *Sound*-ul românesc nu avea nicio şansă. Fiindcă este pur şi simplu ca la Olimpiadă, cum precizam, adică intuieşti numai, dar nu ştii ce-ţi pregăteşte adversarul, or la ei m-au impresionat jocul de scenă, mimica, simbolistica etalată sau sugerată doar, miturile ţării lor transpuse-n cântec şi gest, sonoritatea împinsă la maximumul acceptabil că răsunau pereţii şi, practic, totul, ceea ce mi-a conferit strania senzaţie de precizie, în acelaşi timp de artă, de dumnezeire. Un zeu al războiului părea că-i ghidează către cununa victoriei şi aşa a fost. Eu unul am avut multe de învăţat de aici, dar la ce rost? Până şi italienii se uitau fascinaţi, ei, care veneau din patria cântecului, a muzicii, a armoniei universale. Secţiunea de mixt au câştigat-o ei, fireşte, dar nici americanii nu au fost mai prejos, aruncând în luptă mulţi copii talentaţi şi dezinvolţi, cum e naţia lor peste tot; şi spectacolul lor mi-a creat senzaţia unei naţiuni viguroase, în plină forţă, care parcă abia de acum înainte va începe să cânte – la propriu şi la figurat –, cu adevărat, pe scena lumii. Noi însă am câştigat prin simplul fapt că, ajungând să cântăm acolo doina românească, am arătat acestei lumi prea indiferente, uneori, mai mult decât că existăm, că avem cântece scumpe şi tradiţii de popor străvechi, am câştigat pentru că i-am făcut pe românii risipiţi peste tot pe acolo să înţeleagă că, în ciuda sărăcirii ei tot mai accentuate, România nu a uitat să cânte. De prisos să mai insist asupra faptului că în timp ce pe scenă se producea *Sound*-ul, în sală am văzut spectatori plângând, şi nu numai la Mainhausen, ci şi la Steinfeld, acolo unde în întreaga comunitate nu se găsise o eşarfă albastră cu care să se confecţioneze tricolorul românesc pentru pavoazarea scenei, motiv pentru care s-a improvizat ceva cu o nuanţă mult mai deschisă, deşi plăcută altminteri la culoare... Ei bine, acolo am văzut cum Eugeniei Herman, una dintre româncele noastre plecate de mult de acasă şi angajată ca ghid pe parcursul concursului, auzind primele acorduri ale unui cântec de nuntă, i s-a făcut pielea de găină şi numai nu a izbucnit în lacrimi. Ce premiu să-i mai dai *Sound*-ului pentru insondabila emoţie smulsă unei inimi de femeie care, deşi a obţinut cetăţenia germană visată de câte ca ea, oare a rămas aceeaşi româncă dintotdeauna?... Chiar dacă România nu mai este aceeaşi din frumoşii ani ai copilăriei noastre!

Ghidajul în Steinfeld a fost asigurat de doamna Eugenia Herman (*foto*), o olteancă tare isteaţă şi comunicativă din Tg. Jiu, fostă traducătoare autorizată în România; l-a cunoscut pe neamţul ei – cu care are doi copii, Sara şi Simon, de 2,5 şi 7 ani – acum 10 ani, pe când acesta „avea o firmă de becuri şi neoane”, între timp „falimentată din cauza chinezilor, care vând cu mult sub preţul pieţei”. În Germania, Eugeniei nu i se recunoaşte nicio diplomă din România; ar trebui să plătească 10 mii de euro pentru atestare, aspect care le taie avântul multora ca ea... Este cetăţean german „pe bază de test” (limbă germană, istorie etc.), „nu se mai acordă cetăţenie altfel decât pe bază de test”, oricum însă „este destul de greu şi aici”, un loc convenabil de muncă nu e lesne de găsit, dar efortul merită, în primul rând pentru copiii ei, care, deocamdată, nu ştiu româneşte; este decisă totuşi să-i înveţe, pentru că i-au cerut chiar ei, „au crescut şi se interesează de România, ţara mamei lor”.

Un ultim picnic cu bere, cola, apă şi „cozonac de carne” cu chifle, ceva foarte gustos oferit de gazdele noastre din Steinfeld, în prim-plan cu domnul Matthias Loschert (*dreapta imaginii*), un neamţ şi jumătate, fost primar aici vreme de peste două decenii. Dincolo de organizarea impecabilă tipică naţiei sale, a avut un cuvânt bun şi un mic dar pentru toţi membrii „comandourilor” găzduite la Burg Rothenfels am Main, români şi polonezi (eu, de pildă, m-am ales cu o sticlă de vin în formă de butelcuţă din regiune, marca Höfling, producţia anului 2015, medaliat cu argint la Cupa Internaţională a Vinului de la Viena, în 2016, fapt pentru care-i rămân recunoscător, nemurindu-l aici, în acest colţ de pagină).

Can you hear me?

de **Dana-Irina Stănculea**

***Sound*-ul – cor mixt înființat în 1994 la Casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa” din Bucureşti – şi Corul de Copii Radio, cu o tradiţie de peste 70 de ani în peisajul muzical românesc, ambele sub bagheta dirijorului Voicu Popescu, s-au aflat alături în cadrul proiectului cultural *Can you hear me?*, în zilele de 20–21 octombrie a.c., la Braşov şi Sibiu, într-un inedit spectacol finanţat parţial de Administraţia Fondului Cultural Naţional.**

Voicu Popescu (n. 22 februarie 1952, Bucureşti) este muzician român, dirijor, artist liric și regizor muzical, câștigător al unor premii și distincții naționale și internaționale. Din 1988 și până în prezent este dirijor al Corului de Copii Radio, cu activitate permanentă. Din 1994 este dirijorul Corului SOUND, cu aceeași activitate neîntreruptă, fiind de asemenea și președintele Fundației Culturale Sound. Între 2011–2014, a preluat bagheta Corului Național de Cameră „Madrigal”. Între februarie–mai 2000, a asigurat producțiile artistice ale Corului Academic al Societății Române de Radiodifuziune. Între 1996–1997, a activat ca maestru corepetitor și director artistic la Corului Național de Cameră „Madrigal”. În perioada 1994–1996, a fost lector la clasa de ansamblu vocal a Facultății de Music-Hall, Universitatea Ecologică București. Activează ca regizor muzical la Televiziunea Română între 1980–1988, iar în perioada 1975–1980, a fost angajat ca artist liric la Corul Național de Cameră „Madrigal”. În 2005, primeşte Premiul pentru cel mai bun dirijor al Festivalului Concurs Internațional de Muzică Sacră de la Preveza (Grecia); din iulie 2004, devine Membru al Consiliului Olimpic Mondial în cadrul Olimpiadei Corale Mondiale din Bremen; la 9 septembrie 2003, primeşte Medalia „Meritul Cultural” clasa a II-a din partea Președintelui României.

Ca de fiecare dată când pornesc la drum cu *Sound*-ul, în turnee interne ori internaţionale, la diverse festivaluri, concursuri sau proiecte culturale, mă cuprinde o dulce şi unică emoţie la gândul că vom petrece împreună un timp dedicat bucuriei de a împărtăşi un strop din harul nostru divin – cântecul vocal „a cappella”. Şi freamătul acesta interior începe treptat, odată cu studierea repertoriului ales pentru proiectatul eveniment – pe parcursul mai multor săptămâni de repetiţii asidue, luni chiar –, culminând în preziua plecării cu împăturirea hainelor în geamantan, cu pregătirea garderobei de scenă, apoi alegerea celor mai potrivite accesorii, inclusiv câteva instrumente de percuţie, ba chiar şi un steag, o ploscă ornamentală, un coş cu flori şi merinde, ştergare şi basmale de care ne servim, de pildă, în cadrul spectacolului *Underground* – un proiect cultural cu tematică tradiţională românească pe care îl reeditǎm an de an –, o împletire emoţionantă de momente recitative, dans, cântec şi joc scenic.

Aşadar, în blânda toamnă 2017, în dimineaţa zilei de 20 octombrie, adunându-ne ca de obicei în faţa Casei de Cultură a Studenţilor „Grigore Preoteasa” din Bucureşti, am plecat la drum cu proiectul *Can you hear me?*, de această dată transportul fiind asigurat de două autocare în care am călătorit alături de Corul de Copii Radio, în total fiind în jur de 90 de suflete, alături de pianista Magdalena Faur şi de doi dirijori, Voicu Popescu şi Răzvan Rădos.

Atunci când ne promovăm din timp evenimentele, inclusiv la aceste două concerte susţinute în Aula Colegiului Naţional „Andrei Şaguna” din Braşov (vineri, 20 octombrie a.c.) şi, respectiv, la Catedrala Evanghelică din Sibiu (sâmbătă, 21 octombrie), am avut parte de un public numeros, cald, reactiv şi datorită faptului că spectacolul *Can you hear me?* a fost compus din piese contemporane mai puţin cunoscute, care combină mai multe genuri muzicale, fiind aduse în atenţia auditoriului atât lucrări aparţinând compozitorilor români, cât şi din repertoriul internaţional, completate cu intervenţia unor instrumente compatibile cu cântul coral (violoncel, percuţie, pian etc.). În programul *Sound*-ului au fost incluse,

Corul *Sound* în Aula Colegiului Naţional „Andrei Şaguna” din Braşov, 21 octombrie 2017.

Corul Radio de Copii la Catedrala Evanghelică din Sibiu, 21 octombrie 2017.

printre altele, lucrarea inspirată din folclorul nostru autohton *Şi altfel de variaţiuni pe tema Chindiei* de Alexandru Paşcanu (1920–1989), piesa cu armonii cumva atipice *A boy and a Girl* de Eric Whitacre (n. 1970) şi cântecul religios kenian *Wana Baraka* în aranjamentul ritmic şi optimist al lui Shawin Kirchner (n. 1970), mozaicul coral fiind completat de repertoriul Corului Radio de Copii, printre piesele propuse de mai tinerii noştri colegi numărându-se *Coralia* de Cornelia Tăutu (n. 1938), la percuţie Cristiana Anghel, *Am o mâţă şi-un motan*, în care George Balint (n. 1961) realizează cu dexteritate componistică treceri între genuri muzicale (jazz, folclor, cântece de copii), acestei fantezii interpretative alăturându-i-se la violoncel Freja Apelkvist, dar şi un fragment *Acto del Rio* din lucrarea în patru acte a lui Alberto Grau (n. 1937), plină de efecte vocale nenconvenţionale pentru cântul coral (gen şoapte şi strigăte onomatopeice), intitulată *Opereta Ecologică*, precum şi multe alte piese care au încântat publicul generos în aplauze.

Fiind soprană în *Sound* de peste 20 de ani, mă gândesc adesea că este extraordinar să împărtăşeşti aceeaşi pasiune cu oameni având profesii dintre cele mai diferite, dar al căror numitor comun rămâne muzica şi doar împreună să dăruim, să transmitem semenilor ceva din freamătul nostru vocal înnăscut. Practic, nu existăm unul fără celălalt, orchestra suntem noi atunci când vocile ni se armonizează, se înlănţuie, cresc, descresc, vibrează într-un fel anume sub bagheta magică a dirijorului Voicu Popescu. Sunt una dintre cele care au venit constant în acest cor mixt şi am asistat la o variaţie permanentă a membrilor formaţiei la toate vocile (sopran I şi II, alto I şi II, tenor I şi II, bas şi bariton), fluctuaţiile coriştilor au fost mari de-a lungul timpului, de amploarea acestui fenomen fiind conştientă abia când am redactat cartea *La început a fost muzica. 20 de ani de SOUND* (Editura Fundaţiei Culturale Sound în colaborare cu Editura Favorit, Bucureşti, 2014), în cele peste două decenii de existenţă, *Sound*-ul numărând peste o sută de membri, la concerte răspunzând prezent în medie 35.

Sound-ul – de care sunt profund ataşată ca într-o mare familie – rămâne pentru mine un ansamblu coral surprinzător, plin de contraste. Cu entuziasmul micului făurar, muncind din plăcere alături de prietenii mei în timpul zecilor de repetiţii din cursul anului – ţinute constant de două ori pe săptămână –, nimic nu pare să ne iasă cum ar trebui: repetăm la infinit fragmente din piese, o luăm de la capăt cu încrâncenare, uneori părem obosiţi şi plictisiţi, ba mai mult, pe

Dirijorul Răzvan Rădos s-a născut în Ţinutul Pădurenilor (Hunedoara) la 3 aprilie 1990, a absolvit Liceul de Muzică „Sigismund Toduță” din Deva şi Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti, specializare în Dirijatul coral academic. La 12 ani debutează ca interpret de folclor, obţinând numeroase premii la concursurile naţionale de gen. Profesând ca dirijor încă de la 16 ani, a fondat şi a condus diverse formaţii corale din România, colaborând cu coruri de amatori şi profesioniști, printre care: *Vosglas* (Deva), *Corul Naţional de Cameră Madrigal*, *Preludiu* (Bucureşti) ş.a. A primit distincţia „Dirijor de Onoare” din partea corului *Vox Medicalis*, fiind şi dirijor fondator al *Corului Regal*. În prezent, este dirijorul corului *Canticum Bucharest* şi dirijor secund, cel mai probabil succesorul dirijorului Voicu Popescu, la pupitrul *Corului de Copii Radio al Radiodifuziunii Române*.

*

Cu prilejul turneului Belgia–Germania desfăşurat între 3 şi 12 iunie a.c., unde a însoţit Sound*-ul în calitate de dirijor circumstanţial, l-am rugat pe Răzvan Rădos să-mi împărtăşească unele impresii şi iată ce a răspuns:*

„Cunosc corul *Sound* de când am venit în București, adică din 2008. Am fost la câteva concerte la Casa de Cultură a Studenţilor, la Catedrala «Sf. Iosif» sau la Sala Radio. Întotdeauna mi s-a părut ciudat că era numit cor de amatori, pentru că sonoritatea lui, sensibilitatea interpretărilor și adecvarea stilistică îmi transmitea mult profesionalism.

Apoi am aflat mai multe lucruri despre Voicu Popescu, de pildă că în cor nu se intră prin selecții riguroase și am tras concluzia că și în măiestria dirijorului se ascunde un secret al Sound-ului.

Când am fost invitat să fac acest turneu, mi-a fost foarte clar că misiunea este deosebit de grea. În

concepția mea, un dirijor și un cor încep să comunice optim, la nivel elementar, după o perioadă de minim şase luni de repetiții regulate și chiar experiențe concertistice comune. Or, noi eram puși în situația de a face un turneu (deplasare, probleme logistice, oboseală, concerte, competiție etc.) după aproximativ trei repetiții de ansamblu.

Fără să ne cunoaștem, măcar ca persoane (nu știam cum se numesc toți membrii corului), darămite să știm câte ceva din felul profesional de a fi al fiecăruia dintre noi.

Și mi-am zis: iată o provocare adevărată!

Competiția din Germania a contat foarte mult pentru mine, ca tânăr dirijor, în căutare permanentă de îmbunătățiri ale concepției, ale motivației și ale stilului de lucru, de raportare la muzica corală.

Dar reiau, să intri într-o competiție de acel calibru cu un dirijor nou/cu un cor nou e o nebunie...

Motorul central al *Sound*-ului este Voicu Popescu. El poate să simtă perfect pulsul corului pe care l-a creat și care respiră prin el.

Este ceva ce și eu trăiesc frecvent în fața ansamblului meu, *Canticum*."

măsură ce ne-am maturizat, suntem tot mai vorbăreţi şi mai hotărâţi să arătăm prin viu grai (asta chiar în mijlocul studiului) cât de bine ştim să explicăm, cum ar trebui redată o anumită bucată muzicală sau cât de inspiraţi ştim să punctăm cu umor propriile stângăcii, devenim autodirijori, dorind parcă să împrumutăm o picătură din vocaţia domnului Voicu Popescu – fin psiholog şi profesionist recunoscut în arta corală, alături de care ne-am bucurat, am plâns şi ne-am maturizat. Ideea este că, după nenumărate repetiţii haotice care preced un eveniment muzical, fie acesta chiar şi un concurs coral, unde standardele sunt deosebit de exigente, cu puţin timp înainte de a urca pe scenă se produce *acel* declic miraculos: concentrare maximă şi autocontrol desăvârşit, capacitatea de a rezona atât cu celelalte voci, cât şi cu publicul, dar mai ales cu dirijorul, toate acestea conducând la o stare de graţie tipic soundistă – sunetul unic al *Sound*-ului a rămas acelaşi, nealterat, aproximativ la fel de limpede, de luminos, de curat, de tânăr, deşi au trecut, iată, mai bine de 22 de ani de la fondarea lui.

Fenomenul *Sound* poartă amprenta dirijorului Voicu Popescu.

Cărţi fundamentale

De la cruciatul bavarez Johann Schiltberger la colonelul D.G.

Victor Petrescu, **Mihai Stan**, ***Târgovişte. Ore astrale ale Cetăţii. Analecte***, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2017, 740 p., cu ilustraţii. Lucrare mare, grea, cu adevărat valoroasă, un creuzet în care sunt adunate mare parte dintre cele mai importante creaţii de inspiraţie istorică, socială şi culturală legate de legedarul areal marcat pe harta României de câteva secole bune de Turnul Chindiei, în speţă de capitala voievodală de ordinioară care a fost şi rămâne Târgovişteа. O carte efectiv de referinţă, impozantă şi de mare efect pe care nu şi-o pot permite prea multe oraşe din România, nici măcar toate fostele capitale ale ţărilor române, fiindcă nu toate au avut şansa să fie trecute prin vârful peniţei de un eşalon atât de numeros, de compact şi de valoros prin ceea ce au reprezentat în decursul timpului scriitorii (cronicarii) care au făcut referinţe despre acest oraş, nu puţini dintre aceştia militari de profesie. Şi întâmplarea, ca să nu zic ironia sorţii, face ca atât... deschizătorul acestui fabulos volum, cât şi închizătorul său să fie oameni de arme militare, să zic aşa, abia mai apoi oameni de condei, în speţă fiind vorba despre mercenarul bavarez Johann Schiltberger (1381–după 1438) – inclus cu un fragment despre prima expediţie a regelui Sigismund împotriva turcilor, la 1396, decupat din *Călători străini despre Ţările Române* (vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968) – şi, cu voia dumneavoastră, terminând cu cine altul decât subsemnatul, cu un fragment din romanul *Fantomele nu răspund la salut* (mai exact, fragmentul provizoriu intitulat cândva, undeva, *Prin colbul Patriarhului*), apărut la Bibliotheca în 2007, aşa că această carte putea fi subintitulată foarte bine *De la mercenarul bavarez Johann Schiltberger la colonelul Dan Gîju*, de ce nu? Lăsând gluma la o parte, profit de ocazie să-mi exprim profunda admiraţie pentru ideea celor doi autori de a materializa în această manieră atât de elegantă, totodată sobră, selectă, eficientă, sintetică şi în acelaşi timp cuprinzătoare, cele câteva veacuri de spiritualitate românească al căror numitor comun este Târgovişteа, de unde au iradiat către toate colţurile ţării, dar şi ale Europei, cu precădere, adevărate săgeţi de foc întru mai buna cunoaştere, înţelegere şi respectare a unor fapte de arme, a unor gânduri, idei şi idealuri transpuse-n cuvinte, în versuri şi cronici de către oamenii locului, dar şi de către alţii mai puţin legaţi de pământul acesta, cu toţii însă trecători pe aici şi impregnaţi cu duhul acela straniu şi atât de particular care i-a transformat pe mulţi în martiri, pe alţii în soldaţi vestiţi, în scriitori celebri şi tot aşa, precum pe marea majoritate în anonimi iluştri, pierduţi de fiecare dată ca să fie regăsiţi când şi când în massa aflată mereu la primirea serviciului şi fără de care nimic nu se poate zidi cu trăinicie, fiindcă nu ar avea niciun sens. Cum nu putem insera întreaga galerie de autori antologaţi, aceasta însemnând să sacrificăm cam două pagini de revistă, e drept că mulţi sunt îndeobşte cunoscuţi din atâtea alte lucrări de referinţă la spaţiul târgovişteam, punem punct final aici, nu înainte de a mai preciza că volumul vine, nu se putea altfel, în întâmpinarea Centenarului Marii Uniri.

Împuşcături la cumpănă de ani

de **Nicolae Diaconu**

În urmă cu peste șaizeci de ani, la cumpăna anilor 1955–1956, mă aflam în vacanța de iarnă la ţară, petrecând cu ai casei şi cu câțiva invitați, neamuri din partea părinților, toţi cu paharele pline şi privind acele ceasului, ca să ne urăm „La mulți ani!”. Când minutarul s-a suprapus cu orarul au fost ridicate paharele. Am servit apoi, mai departe, după preferință, din bunătățile aflate pe masă, au mai apărut şi ceva colindători întârziaţi, cu Plugușorul și cu Sorcova, s-au depănat amintiri și planuri pentru anul în curs. Şi să fi trecut cam o oră după miezul nopţii, când liniștea care parcă începea să devină atotstăpânitoare a fost fulgerată de trei împușcături foc cu foc. „Tocmai acum își aduse aminte să împuște anul!” a exclamat unchiul Dinică Marcu, şi tot el a continuat, ca unul care era cunoscător într-ale armelor: „Asta-i pușca lui Radu, că numa’ el are cea mai bună armă, o cunosc după cum pocnește!” Şi cam asta a fost, noaptea a trecut şi a venit dimineața, când aveam să aflăm că nu anul fusese împușcat de către numitul Radu, ci un om. Pe scurt, noul an debuta cu o tragedie. De unde şi până unde totuşi acolo la noi, la Dideşti? Explicaţia avea ca punct de pornire amănuntul că mai toate comunele și satele de la câmpie au fost între primele colectivizate, ruşii aducând și la noi în țară colhozurile și sovhozurile de la ei. Și uite așa, obligaţi-forţaţi, de voie, de nevoie, siliți de organele statului, dideştenii au înființat şi ei o Gospodărie Agricolă Colectivă, pe care zeloșii activiști, proaspeți membri ai Partidului Muncitoresc Român, au „născit-o” spre pomenire și renume „Ana Ipătescu”, după celebra revoluţionară de la 1848. Primii lămuriți, în anul 1951, au fost circa 30 de ţărani, urmând ca numărul să sporească în anul următor, în 1952, când are loc și inaugurarea G.A.C.-ului „Ana Ipătescu” după toate regulile artei, cu fast, muzică, hore, bere și mici. Treptat, toți sătenii comunei au fost atraşi pe „calea luminoasă a Partidului”, astfel începând dezrădăcinarea bietului țăran de proprietatea sa, rod al muncii transmis de generații, din tată în fiu, totul trecând de acum în așa-zisa instituţie a „avutului obștesc”, cu deviza tot mai la modă că de acum, „ce a fost al vostru, va fi al nostru”. În scurtă vreme, au fost adunate la colectivă toate mijloacele de producție, câte au avut bieții oameni, în primul rând boii, caii, măgarii şi atelajele; nu au fost uitate însă nici oile, excepție făcând găinile, rațele, porcii și câinii, aceștia de pe urmă devenind tot mai rari, nemaiavând ce păzi. Vrând, nevrând, și-au luat bieții oameni „hamul gospodăriei”, căutând să-și facă norma de zile muncă, să aibă cu ce trăi, recolta fiind centralizată în magaziile CAP-ului de acum, nu în magaziile și pătulele proprii, ca până mai ieri. Cel mai prosper sector s-a dovedit cel zootehnic, cu creșterea oilor, îndeletnicirea de frunte dintotdeauna a sătenilor, mieii, carnea de oaie, lâna și pieile aducând bunăstarea în familie. Astfel, s-au format patru turme de oi, întreținute bine, vara fiind păscute pe izlazul din Valea Ciobănoiului şi pe miriști, toamna pe porumbiști, iar către iarnă aduse în cele patru saivane ale colectivei, aici având asigurat nutrețul necesar. Se formase o întreagă brigadă din rândul foștilor crescători de oi, unde au fost repartizaţi cei mai pricepuți dintre ciobani, cunoscuţi din tată în fiu, care asigurau activitatea în bune condiții, pentru fiecare saivan numindu-se un şef. Pe la începutul lunii decembrie, au început să apară mieii. S-au organizat cum au crezut mai bine ciobanii, lucrau în schimburi, mai ales că aveau ceva necazuri cu mioarele care fătau prima dată şi care, cu simțul matern nedezvoltat, nu lăsau mieii să sugă, fiind nevoiți să-i hrănească bieţii oameni cu biberonul, uneori să fie alăptați cu forța la mamele lor. Între toţi aceşti colectiviști afirmaţi aici, la sectorul de creşterea oilor, cel mai tânăr era Florea Petrică, un ţăran de treabă, abia căsătorit cu Rada, colega sa de școală şi cu care, de altminteri, copilărise; nunta lor tocmai ce fusese în toamnă, după culesul viilor, o nuntă frumoasă, la care participaseră vecinii, colegii de muncă și, în genere, toţi sătenii, conform obiceiurilor din moși-strămoși, cu alaiul și lada de zestre a miresei. Şi, deci, eram în noaptea de Anul Nou, se apropia miezul nopții, Florea Petrică însă era aici la saivane, la datorie, când numai ce-i zice șeful de brigadă, cam cu o oră mai devreme: „Măi Florică, având în vedere că-i primul an nou al vostru, al tău şi al Radei, noi ne-am gândit să-l petreci cu soția, să păștiți împreună în noul an, ce zici? Hai, du-te, dar caută să vii cât poți mai repede după aceea, că avem de lucru, după cum vezi... Hai, noi vă urăm La mulți ani cu sănătate, și să vă aducă noul an tot ce vă doriți! Și pentru că este întuneric, ia și lanterna cu tine”. Florică, bucuros, nu putea să refuze, şi cum casa îi era pe aproape, undeva chiar la doi paşi de sediul CAP-ului, taie drumul prin curtea acestuia, iese pe poarta ce da spre strada unde locuia Radu Burcea, ia colțul gardului, trece pe sub ramurile unui dud a cărui coroană da în stradă şi, luminându-și calea, în trei minute ajunge acasă. Aici, bucurie mare, soția se afla împreună cu rudele la masa încărcată cu de toate, conform obiceiului la sfârșit de an, surpriza fiind cu atât mai plăcută, cu cât nici nu se așteptau să vină. Ce mai, au petrecut împreună, și-au urat fericire, au ciocnit pahare, s-au ospătat, au venit colindătorii și, cum timpul se scurgea repede, Florea a mai închinat un pahar şi, luând cu sine o sticlă şi pentru ceilalţi rămaşi cu oile, se retrage în grabă spre saivan. Dar nu numai la Florea erau musafiri, ci cam peste tot, inclusiv la familia lui Radu Burcea, unul dintre cei mai înstăriți gospodari, bun meseriaș, priceput la toate şi, îndeosebi, cel mai vestit vânător, care lua pasărea din zbor, neiexistând şedinţă de vânătoare să nu vină cu tolba plină. Șef de echipă la brigada de construcții, având trei copii – doi băieți și o fată, toți căsătoriți, la casele lor –, văduv relativ de tânăr, se recăsătorise mult mai târziu cu o femeie, tot văduvă şi ea, originară din Moldova, de unde şi porecla ei de „Moldoveanca”, la rândul ei mamă a unei fetițe pe nume Titișa. Şi lui Radu Burcea, în noaptea aceea, tocmai ce îi sosise şi lui ginerele în vizită, cu bucurie mare iar pe masă numai cu bunătăți. Se ciocnesc pahare, se așează oamenii la taifas şi petrecere şi, din vorbă în vorbă, veselia fiind mare, spunându-se vrute și nevrute, la un moment dat se aprind spiritele din te miri ce, de la voie bună ajungându-se subit la vorbe grele, cu tonuri înalte. După cum se ştie, mai rare sunt neînțelegerile între tata socru și ginere, de regulă între soacră și noră apărând disputele, aici însă a fost să fie între cei doi, de unde nu se ştie, în orice caz însă, socrul

una, ginerele alta și, cum amândoi aveau „iasca uscată”, într-un târziu numai bine că, inevitabil, apar scântei, de fapt una singură să fi ieşit şi ar fi fost de ajuns să ia foc. Cum ginerele a fost mai vocal, iar tata socru a realizat că este în casă la el, şi mult mai în vârstă fiind, a decis că e cazul „să stingă focul” şi, fiind şi uns cu toate alifiile vieții, totodată dorind să-i dea o lecţie memorabilă ginerelui, a ales cea mai radicală dintre soluţii aşa că, nici una, nici două, se ridică de la masă, ia pușca de vânătoare agățată în cui, alături, cartușiera, bagă glonţ pe ţeavă şi se adresează ginerelui: „Ai venit la mine în casă cu scandal, și mă mai şi amenințI? Stai că-ți arăt eu ţie... Te împușc!”

În fața nebunului se zice că și Dumnezeu s-ar fi dat la o parte, şi cum fuga-i rușinoasă, dar sănătoasă, ginerele n-a mai stat la parlamentări; a sărit direct peste tărăbuzan ca fulgerul, nemaiîncurcându-se cu scările şi, căutând cel mai întunecat loc din preajmă, s-a făcut nevăzut, de parcă l-ar fi înghiţit pământul.

Iute la mânie, socrul își caută ginerele peste tot, de acum cel mai aprig dușman, mai întâi de departe, măturând cu privire de vultur, de la înălțimea tărăbuzanului, în toate părțile, şi adulmecând ca la vânătoare, neîncetând să amenințe: „Te găsesc eu, dau drumul la câine şi te găsesc, apoi am să te împușc ca pe iepure; te învăț eu minte să mai vii în casa mea şi să...” Nici un zgomot însă, nici o mișcare, nimic. Când, în plină tensiunea aceasta, cum nu aduce anul ce aduce ceasul, tocmai atunci, Florea Petrică da colțul gardului, pe sub ramurile dudului, luminându-și calea cu lanterna şi îndemnând fericit spre saivane. Când dintr-o dată, în noapte, se aude o voce baritonală însă puternică, vocea lui Nea Radu: „Acum te văd! Acolo eşti! Îți arăt eu ție!...” Văzându-l că mai mult aleargă pe sub dud, Nea Radu a fost ferm convins că nimeni altul nu poate fi decât ginerele său şi, fără a mai sta pe gânduri, sigur că și-a găsit ținta, duce arma la ochi, îl prinde în cătare, apasă primul trăgaci şi, scurt, apasă și al doilea trăgaci şi, cum „vânatul” nu cade, încarcă arma la repezeală și trage iar. Abia la al patrulea foc s-a clătinat bietul Florea, apoi cade, rămânând cu lanterna aprinsă în mână într-o poziţie ciudată însă, luminând cerul, dar neînțelegând ce se petrecea cu el. Mai ales că era atât de fericit, în acelaşi timp şi grăbit, că trebuia să ajungă cât mai repede la saivan, alături de colegi, să-i ajute că spre dimineaţă trebuiau alăptaţi mieii şi începeau să fete iarăşi mioarele. Practic, a înţeles că i se întâmpla ceva rău, dar nu ştia ce, aşa că mai mult din instinct a îngăimat: „Mor, fraților, mor!” După care nu s-a mai auzit nimic. Primii au năvălit vecinii, care, auzind împușcăturile, au scos capetele de după perdele să vadă ce şi cum... Cu toţii caută să-l ajute, însă degeaba, era ciuruit rău şi, nu după multă vreme, şi-a dat sufletul în brațele lor. L-au dus pe un pat din acela de scândură, de la poarta unui vecin şi au căutat spre Nea Radu care, de la înălțimea tărăbuzanului, luase o mină de om fericit; fericirea vântorului care şi-a atins ținta şi, desigur, era bucuros: „Na, să te înveți minte, şi altădată să nu mai faci scandal la mine acasă!” În mintea lui se înfiripase ideea că doar l-a rănit, atât; se va face bine, și-i va fi de învățătură. Atâta doar că nu era ginerele; acesta abia acum, realizând că-i trecuse moartea pe la poartă, a ieşit din noapte şi, profitând de faptul că socrul său adăsta împăcat pe prispă cu arma descărcată, s-a strecurat pe lângă uluci şi a rupt-o la sănătoasa, spre propria-i casă... Abia acum s-a trezit şi nea Radu la realitate, mai mult la ţipetele şi acuzaţiile vecinilor, care căutând spre înălțimea tărăbuzanului, unde „vânătorul” de la miezul nopţii rămăsese ca împietrit, îi cereau socoteală și, mai ales, îl somau să răspundă. „Ce ai avut cu el?” „Ce rău ți-a făcut?” „De ce l-ai împușcat?” „Hai, răspunde!” „Nu ți-a făcut nici un rău, atunci de ce?” „Își vedea omul de drumul lui, și te găsişi tu să-i curmi firul vieții cu arma?” „Ai distrus o familie tânără!...” „Mai ieri i-am jucat la nuntă, iar acum îl vom înmormânta!” „Și numai tu ești de vină!” „Scurtă viață mai avu, sărmanul!” Într-un târziu, Nea Radu dădu primele semne că se trezește şi, ca într-o fulgerare vede totul cu alţi ochi. În primul rând își vede libertatea pierdută. Și mai rău, vede furia sătenilor. Ce să facă? Instinctul de conservare îi spune să se apere. Fapt pentru care intră în casă şi trage obloanele. Este anunțată Jandarmeria – în fapt Miliţia, dar oamenii le ziceau încă jandarmi miliţienilor –, doi plutonieri sosesc la fața locului, încearcă să intre în curte și-i cer să se predea, dar ţi-ai găsit? Cu arma la ochi, Nea Radu amenință că primul care va călca în curte, va fi împușcat. Nu se va preda. Nu!

Au încercat cu binele „jandarmii” să-l convingă să cedeze, degeaba însă. De după pervaz, Nea Radu vocifera că își dă seama ce rău a făcut, că îi pare rău, că „nu am avut nimic cu el”, că „viața nu i-o mai pot da” că „altul m-a supărat, l-am confundat și am tras cu gând să-l sperii, fără să-l omor, doar să-l învăț minte” etc., dar rămâne ferm pe poziţie; nu permite nimănui să-i să intre în curte, avertizându-i ferm pe jandarmi: „Primul care face un pas îl voi împușca, și ultimul glonț va fi al meu!” Au cedat jandarmii până la urmă şi, momentan, l-au lăsat în pace, anunțând evenimentul la raion, de unde au sosit alţi parlamentari, mai cu carte dar cu acelaşi rezultat, Nea Radu opunându-le același refuz. Mai ales că între timp îşi găsise o poziție şi mai bună, ca de după zidurile unei cetăţi, tărăbuzanul fiind şi înalt, şi destul de gros, ceea ce-i conferea o vizibilitate bună, și cum capetele laterale erau închise, îi asigurau un adăpost bun, deci omul stăpânea situația. Înțelepți, jandarmii de la raion nu au acționat în forță. Și-au dat seama că s-ar fi lăsat cu victime și nu-și doreau altele, şi aşa fiind deja mult, aşa că au apelat la altă tactică: i-au chemat pe cei doi copii ai „vânătorului” nocturn și rudele mai apropiate, au stabilit ca respectivii să meargă şi să-şi lămurească tatăl că este mai bine să se predea, astfel având șanse să primească o pedeapsă mai ușoară şi cam asta a fost; pus în fața dilemei dacă să-şi împuște propriii săi băieţi ori să accepte să negocieze cu „jandarmii” de la raion, Nea Radu a ales varianta a doua, dar nu chiar imediat, ci târziu de tot, către prânz, abia atunci, după ce s-a mai liniștit și a gândit, fără patimă, a acceptat „târgul”. A predat arma și muniția şi, încadrat de cei doi fii, a fost condus la mașina Miliţiei, iar de acolo, încătușat, a luat calea închisorii. Iar Florică a fost condus pe ultimul drum, l-au plâns familia, colegii de muncă, tot satul. L-a plâns tânăra soție mai ales, rămasă văduvă când abia ce dăduse să înflorească; atât de amărâtă a fost că nu s-a mai recăsătorit, din ziua aceea purtând numai haine cernite până când, la rândul ei, a închis şi ea ochii. Cât despre Nea Radu, acesta a primit nouă ani de detenție, pe care i-a ispășit. Revenit acasă, a mai lucrat șapte ani la G.A.C-ul „Ana Ipătescu”, tot la brigada de construcții, iar după aceşti şapte ani, în urma unui accident vascular, a încetat şi el din viață. După care, mulți ani, a circulat prin satele și comunele din împrejurimi legenda lui, deci a lui Nea Radu, cu detalii tot mai şterse despre crimă însă, accentul fiind pus în schimb pe partea cealaltă, anume pe faptul că a fost singurul om din câţi se ştiau care, în acele vremuri tulburi, a ținut în șah o companie de jandarmi, adică cel puţin vreo sută dacă nu două, nepermiţându-le să-i încalce proprietatea.

Infatigabilul

de **Bogdan Didescu**

Cumva, soarta a vrut să-l întâlnesc pe **George Coandă** (n. 12 octombrie 1937, Şimian, Bihor) exact când aveam mai multă nevoie de ziaristul care era, fiindcă trebuie să spun că în calitate de ziarist (la cotidianul „Dâmbovița") mi l-a descris întâia oară atunci şi acolo – primăvara lui 1995, în Aleea Trandafirilor – pictorul Ion Crăciun (1915–2001), abia mai apoi apărând omul, poetul, istoricul ş.a.m.d. Şi e cazul să precizez că, artist relativ cunoscut în Târgovişte fiind domnul Crăciun, ajuns pe jumătatea descendentă a vieţii însă, mai bine-zis în pragul a 80 de ani, dar căutat încă de muşterii, de amatorii de tablouri adică, după ce ne-am împrietenit noi un pic şi simţind că nu mai face faţă comenzilor mari, complicate, de la o vreme a început să-mi mai paseze şi mie câte un pont, ca să mă exprim astfel, şi s-a întâmplat ca între primele să fie chiar una legată de o carte a jurnalistului George Coandă, o grafică în peniţă despre edificiile din Târgovişte. Cartea aceea[1], imprimată în sute de exemplare iniţial şi apărută deja, mai apoi, în alte două ediţii, una chiar mai de lux, o ţin la loc de cinste nu atât pentru valoarea ei în sine, cât pentru simplul fapt că s-a întâmplat să fie prima carte pe care apare caligrafiat undeva acolo, pe versoul paginii de gardă, alături de acela al prietenului Ion Crăciun, şi numele meu, în inedita şi mai ales nesperata postură de... grafician, ceea ce nici cu gândul nu gândisem vreodată, vorba ceea, drept pentru care figura nici nu avea să se mai repete de atunci încoace, dar ce mai contează? Paradoxal, aşadar, nu în calitate de scriitor – cum îmi place să mă laud acum – a apărut numele meu pe o carte, ci în aceea de grafician, şi asta numai datorită „inspiraţiei" de moment a lui Ion Crăciun, în primul rând, care, solicitându-i-se serviciile în calitate de pictor al Cetăţii, din motive asupra cărora nu mai insist, m-a asociat şi pe mine în „afacere"... Iar cartea aceea, întâmplător sau nu a unui scriitor oarecare pentru mine pe atunci, trece de acum în partida de mare onoare a unuia dintre prieteni, nimeni altul decât profesorul George Coandă!... Şi cu asta ar trebui să pun punct, fiindcă oricine îşi poate da seama că chiar şi atât şi ar fi suficient să se înţeleagă ce anume mă leagă de persoana evocată aici. Omul complex care este George Coandă însă nu poate fi expediat la modul acesta, mai ales de un fiu al câmpiei teleormănene, obişnuit să se producă pe spaţii largi, asta cu atât mai mult cu cât, în ceea ce mă priveşte, cel puţin până la ora de faţă, G.C. a mai bifat încă o premieră şi anume, tot dumnealui a fost să fie, prin ce miracol anume nici că-mi pot explica, jurnalistul care mi-a dedicat cele mai

multe articole de presă, câteva zeci vreau să zic, şi aceasta într-un timp când chiar aveam nevoie să fiu şi eu băgat în seamă pe Aleea Castanilor că deh, de după primul colţ mi se părea că-mi făcea cu ochiul tanti Gloria, şi cum altfel s-o ademenesc mai repede, mai concret şi, dacă se putea şi cu martori, ca să moară concurenţa? Dincolo de toate acestea însă e clar că a existat și o anume afinitate, decodată mai târziu prin raportarea la amănuntul că, în anii săi foarte tineri, George Coandă cochetase și cu milităria, ca profesie, căci fusese pentru scurtă vreme elev al Școlii Militare de Muzică (i-am publicat nu demult, în „ProARME", un portret tare nostim din perioada aceea, în uniformă de elev militar!), și nu cred că greșesc prea mult dacă susțin că acest aspect a contat, deși decisivă a fost truda noastră comună pe tărâmul literelor și, nu în ultimă instanță, activitatea din presa cea de toate zilele, nu o dată semnalându-ne reciproc (într-o „tandră complicitate" – cum ar zice un alt George, anume Astaloș, scriitor cunoscut și acesta –, fiecare în publicația avută la îndemână) producțiile literare, deloc întâmplător foarte consistente de ambele părți, începând de la finele anilor '90 încoace. Practic, după cum aminteam mai sus, în aceeaşi măsură în care un alt târgovişte an – tot George și acesta, mai concret şi Toma Veseliu – mi-a dedicat cel mai vast şi cuprinzător material de prezentare într-o carte de grup, nimeni altcineva nu a mai scris, şi nici nu cred că va mai scrie vreodată, atât de multe – și favorabil! – despre micile-marile mele realizări „spiritualicești", vorba unui personaj al lui Corin Bianu, câte a scris în cei peste 20 de ani de când ne cunoaştem jurnalistul George Coandă. Și nu știu cum să spun, dar de fiecare dată când, mai mult sau mai puțin voluntar, mă uit prin mapa de presă cu decupaje din trecutul meu literar-artistic, mă încearcă o ciudată deși plăcută senzație când primele articole asupra cărora-mi fuge privirea sunt cele din cotidianul „Dâmbovița", din primăvara anilor 1995–1996, când pregăteam vernisarea expozițiilor de pictură ca debutant, neavând habar pe atunci că anii vor trece atât de repede și că, odată cu ei, ne trecem și noi, vorba unui rapsod popular, completând golul rămas în urmă cu hârtii mai mult sau mai puțin valabile; o zestre de vise împlinite în parte, doar, spulberate majoritatea, dar încă în plin zbor altele câteva, nu prea multe, suficiente însă cât să ne mai mențină în luptă o vreme... Dar dacă tot m-am raportat la trecut, găsesc necesar să mai spun că atunci, la ora când pregătea cartea aceea despre Târgoviște, care ne-a apropiat și mai mult, ziaristul George Coandă scrisese deja şi despre mine câteva rânduri, aceasta cu ocazia primei expoziţii de pictură din fulguranta mea carieră artistică; un fel de semnal inclus în pagina de cultură (a patra) a cotidianului „Dâmboviţa" din 11 mai 1995, şi o va face şi în contextul evocat, la 29 iunie 1996, când, cu ocazia celei de-a 600 aniversări a oraşului, Ion

[1] Este vorba despre volumul *O cetate, o patrie*, închinat Târgoviştei, care în vara anului de graţie 1996 tocmai sărbătorea cu mare fast, între altele, 600 de ani de când devenise reşedinţă domnească, totodată de atestare documentară (1396).

Crăciun m-a invitat din nou să expunem împreună. Ei, şi cu această a doua ocazie, am reţinut eu adjectivul „infatigabil" pus de ziaristul George Coandă în dreptul portretului realizat veteranului de război și totodată inconfundabilului pictor târgoviștean prin adopție – ca și mine – Ion Crăciun, eu ajungând între timp de la statutul unui „tânăr care promite" la acela de „revelaţie". Atât de ciudat mi-a sunat mie, militarul care am fost şi am rămas, cuvântul acesta franţuzesc – *infatigabil*, adică – încât, după ce m-am dumirit bine ce vrea să însemne, nu mi-a mai ieşit niciodată din minte, chit că eu unul mă voi feri să-l folosesc vreodată în textele mele, excepție făcând doar azi, în contextul de față, când sunt încântat să-l evoc, tocmai pe acela de la care l-am reţinut întâia oară. Și o fac la modul cel mai pertinent cu putință pentru simplul motiv că nu cred să existe pe lume cineva pe caracterizarea căruia să se plieze mai bine respectivul cuvânt decât însuşi profesorul George Coandă. Cel puţin eu numai aşa l-am găsit de atunci încoace, vreau să spun că veşnic în priză, atent la tot ce se petrece în lume, dar mai ales în oraşul cu care se identifică poate ca nimeni altul din generaţia sa, pe care l-a cântat şi l-a blagoslovit în sute, în mii de pagini de carte şi de jurnal, nu mai spun de emisiunile la radio și televiziunile locale, căruia îi va fi dedicat zile şi nopţi de trudă şi neliniște, clipe de speranță și de interminabilă așteptare împlinită sau nu, pândind cu firească emoţie de fiecare dată un *feedback* sau măcar un gest de bunăvoință de la Măria Sa publicul cititor sau ascultător, beneficiarul zbuciumului său, al darului său de suflet, al științei și conștiinței sale de bun român și cetățean al urbei în fond, profesionist până-n măduva oaselor în capricioasa artă a îmblânzirii slovei de foc și de fum, pe cât de perisabilă dac-o scapi din laţ, pe atât de eternă într-un context mai bine calculat, mai pragmatic ori mai norocos, cine ştie… Cum bine cunoaştem acum, la ora aceasta fastă a bilanţului am putea spune, unul încă în plină conturare totuşi, căci profesorul Coandă mai are încă multe de spus, nu puţine sunt zidirile sale de plumb, de carton şi hârtie, eterice şi totodată palpabile aidoma unei Galatee de fildeş cioplită cu pasiune şi entzuziasm, cu neţărmurită ardoare şi speranţă, chiar cu sudoare şi sânge întru îmblânzirea unei lumi oricum de neîmblânzit, de înfrumuseţare a unei sălbăticiuni oricum încă prea urâte şi, totuşi, parcă mai bună puţin cu fiece lovitură de daltă la soclul ei. [...] Mai târziu, abia, am înțeles că acesta era un stil al său, în fond şi la urma urmei stilul omului bun la suflet, care nu înţelege să pompeze otravă acolo unde poate să ofere o mângâiere caldă, binefăcătoare; cine-l accepta aşa bine, cine nu, iarăși bine. [...] În mare, aşa îl percep pe profesorul George Coandă, neobositul, zelosul sau, după cum ziceam că-l încondeiase dumnealui însuşi pe Ion Crăciun, *infatigabilul*... Un entuziast irecuperabil, un mare lord – şi numai cine nu-l cunoaşte decât la modul superficial poate să mă contrazică – şi un generos iremediabil, căruia Târgoviştea noastră dragă îi datorează enorm, deşi este perfect inconştientă de acest lucru. [...] Fie şi pentru aceste amănunte numele ostaşului devotat care este şi va rămâne George Coandă merită să fie dăltuit în piatra de granit ce străjuie poarta de onoare a Târgoviştei nepieritoare ca unul ce încă-i veghează cu ochi de şoim la metereze.

Să-i dea Dumnezeu sănătate alături de cei dragi, să ne mai bucure ani mulţi de acum încolo cu slova sa cuminte şi la locul ei, bine strunită, totdeauna luminoasă şi inspirată, niciodată rea, răzbunătoare sau rece.

Bucureşti, 8 aprilie 2017

Carte la redacţie

Silvia Zabarcencu, ***Nicăieri în oraşul acesta***, roman, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Mantaua lui Gogol, Bucureşti, 2016, 290 p. Originară din Chilia Veche, deci o „fiică a Deltei", debutantă încă de acum aproape 40 de ani cu romanul *Grinduri* (1980), inspirat tot din mirificul areal dobrogean, scriitoare profesionistă în bună regulă, Silvia Zabarcencu revine cu cel de-al doilea ei roman din cele câteva apărute între timp, acela din 1982 care, oricât de revăzut şi adăugit ar fi fost – am găsit din întâmplare şi prima ediţie în biblioteca socrilor mei de la Buzău, dar nu m-a tentat o analiză comparativă, nu ştiu de ce! –, n-ar fi trecut nicio barieră valorică şi, deci, n-ar fi însemnat mare lucru dacă n-ar fi avut de la bun început un fundament solid, o coloană vertebrală care să-l menţină pe linia de plutire, eventual să-l facă şi mai interesant în ziua de azi. Pe scurt, o carte care se reţine, cu personaje bine conturate (profesorul Ilarion Mucenic – cel care nu stă „nicăieri în oraşul acesta" de la Dunăre –, Haritina, Sidonia, Ulpiana, Enea, Stana ş.a.) şi un discurs narativ relativ complex, din care răzbate o vagă undă de cosmopolitism (nici nu ar putea fi altfel vorbind de Dobrogea) şi o nostalgie bine strunită, în care coexistă legende şi mituri, amintiri şi întâmplări memorabile, drame şi întâmplări de toate calibrele, unele destul de pedestre, redate însă cu acea bucurie lăuntrică a omului de condei conştient de misiunea sa nobilă, în cazul de faţă una şi cu un oarece grad de delicateţe să zicem, întrucât n-am realizat prea bine în ce măsură autoarea face propagandă literaturii române de bună calitate şi în ce procent, profitând de acest aspect, face un serviciu poporului din ale cărei rădăcini se revendică, în speţă ucrainean. Ca să nu cad în „eroarea de interpretare" a securistului de la Bucureşti care-l monitoriza acolo în Deltă pe profesorul de istorie Mucenic, înregistrându-i şi escapadele cu Birbirica, dar şi derapajele de la oră când le preda elevilor nu numai teorii despre dansurile populare căzăceşti, ci şi alte cunoştinţe menite să destabilizeze situaţie, să agite spiritele întru „deşteptarea conştiinţei etnice" împotriva românilor, alimentând „posibile pretenţii teritoriale ale vecinilor" (p. 65) etc., în fond o aparent savuroasă batere de câmpi dar care poate fi interpretată în dublu sens... Oricum, până la urmă avem de a face cu un roman de dragoste tras într-o cheie cât se poate de originală comparativ cu ceea ce se mai scrie azi prin literatura română; nu ştiu de ce totuşi, pe finalul lecturii am rămas cu strania senzaţie că am citit povestea unei foste studente cu 10 pe linie la toate materiile de curs, cuminte, deşteaptă şi nu neapărat devreme acasă, şi cu toate acestea cât se poate de corigentă la materia vieţii. Cum spuneam însă, o carte care se reţine.

D.G.

In memoriam

Stella Dobrogeanu-Perdix

(14 septembrie 1928, Isaccea, judeţul Tulcea–10 septembrie 2016, Bucureşti)

Pe la finele anului 2008, colonelul (r), ulterior general (r) Ioan Leonte, originar din Sulina şi eroul romanului meu *Războiul lupilor păduchioşi*, mă întreba în felul său elegant şi neinvaziv dacă n-aş putea să scriu prefaţa unei cărţi de poezii a unei cunoştinţe foarte apropiate, o persoană relativ în vârstă şi tocmai de aceea cu preocupări literare de o viaţă, atâta doar că tocmai acum se pregătea să debuteze în volum... Ţin minte că am căzut puţin pe gânduri, fiindcă pe de o parte nu sunt un scriitor de prefeţe (am făcut-o exclusiv ocazional) şi de la o vreme nici adeptul prefeţelor cu orice preţ nu mai eram, dar pe de altă parte nici nu-l puteam refuza pe eroul romanului meu, de care mă lega o prietenie aparte. Până la urmă cred că a învins nu amabilitatea cât curiozitatea şi, pe scurt, aşa se face că am semnat prefaţa plachetei *Insomnii. Lacrimi şi stele*, apărută în 2009 la Editura Do-minor, din Bucureşti, şi semnalată la vremea aceea în „ProARME”, aşa că nu mai insist, spun doar că subintitularea *Lacrimi şi stele* a fost adăugată după sugestia mea din prefaţă. Aşa am şi ajuns să o cunosc, de altfel, pe autoare, în fapt pe debutantă (concomitent, publica la Editura Bibliotheca, din Târgovişte, placheta *Piramida secolului meu*), o poetă sensibilă ca toate poetele şi mai ales interesantă cu atât mai mult cu cât debuta, iată, la vârsta de... 80 de ani! De prisos să mai spun că am fost ferm convins atunci, neştiind nimic despre „piramida” de la Bibliotheca din Târgovişte, că aceasa a fost şi va rămâne prima şi ultima carte a Stellei Dobrogeanu-Perdix, aşa că mă pregăteam să nu-i mai dau cine ştie ce atenţie... De unde să ştiu eu că prin *Insomniile* acestea se deschidea, practic, capacul unui straniu recipient plin cu tot felul de combinaţii lirice să zic aşa, de la idei şi metafore până la disperări, speranţe care mai de care şi aşa mai departe că, în anii ce vor urma, circa un deceniu aproape, până când a închis ochii, poeta noastră va închega o operă mai mult decât onorabilă, incluzând aici, în afara celor câteva volume de poezii, şi un roman destul de impozant şi ca întindere, şi ca substanţă epică etc., în speţă *Paşi în lut* (2012). Mai mult decât atât însă am cunoscut întreaga familie Potârniche (*Perdix* fiind latinescul de la Potârniche), iar cititorii noştri ştiu despre ce vorbesc, întrucât de atunci încoace, atât poeta comemorată aici, cât şi soţul dumneaei, bravul nostru combatant nonagenar Zaharia Potârniche au devenit colaboratorii revistei noastre, în paginile căreia s-au regăsit aproape că număr de număr amândoi, până mai deunăzi când, după cum a dispus Dumnezeu, doamna Stella a ieşit din frontul lumesc, lăsându-ne doar gândurile ei transpuse-n versuri şi amintirea unei persoane destul de enigmatice totuşi ca să ne tenteze pe noi acum schiţarea unui portret mai amplu, altul decât acela care ar reieşi din ceea ce ne-a scris. Cert este că nu m-am mirat mai apoi când, după *Insomnii*, volum bine primit de criticii care au reuşit să-i pătrundă ermetismul mai aparte al versurilor pe cât de scurte ca tehnică de etalare, pe atât de profunde – şi amintesc aici cronica intitulată *Eleganţe poetice în volumele doamnei Stella Dobrogeanu-Perdix*, a Lilianei Moldovan de la Agenţia de presă „Aşii români”, lansată pe internet la 7 iunie 2010, după ce apăruse şi placheta *Bătrâna Terra* –, am citit prefaţa scriitorului Florentin Popescu (redactorul-şef al revistei „Bucureştiul literar şi artistic”) la titlul acesta din urmă, unde cumva atrage atenţia criticilor şi istoricilor literari „de azi şi de mâine” că „vor trebui să ia act de acest demers, neaflat la îndemâna oricui, şi să fixeze efigia de poet a doamnei Stella Dobrogeanu-Perdix la locul ce i se cuvine de drept şi de fapt. Şi se înţelege de la sine că acest loc nu poate fi unul oarecare.”

Acum, la ce inflaţie de scriitori la metru cub asistăm în România ultimilor ani, ar fi de mirare ca domnii critici să mai „ia act” prea curând de arabescurile spirituale ale scriitoarei Stella Dobrogeanu-Perdix, singura certitudine deocamdată fiind ceea ce se vede cu ochiul liber prin librăriile (inclusiv cele virtuale) şi bibliotecile din Tulcea şi Sulina, dar nu numai, de unde avem semnale că a fost şi este receptată cu interes şi respect, aşa cum la rândul ei şi-a respectat concitadinii, personajele şi nu în ultimul rând cititorii, ceea ce ne face să credem că îi vom purta cu toţii o amintire frumoasă, precum unei flori rare din buchetul de aur al generaţiilor care se trec şi se petrec cu folos, lăsându-ne mai bogaţi ca români şi ca oameni cu fiecare vers. (**B. Didescu**)

Minunea uitării

de **Stella Dobrogeanu-Perdix**

În bazarul
vieţii
mi-am pierdut
lacrimile;

le-a găsit
destinul
şi le-a dăruit
inimii.

Pe uliţa
cu pietre
s-a revărsat
sângele –
de acolo
a crescut
regretul.

Adunate
la un loc
au înfăptuit
minunea uitării.

În braţe
m-a ţinut
Timpul
şi mă duce
cu el
să mi-o dăruiască.

(din *Cuget – Agonie şi rug*, 2010)

O zi cu „Neamunit”

de **Zalmo de Gikos**

Acum mai bine de douăzeci de ani, când corupţia din România deja dădea semne vizibile de generalizare şi ţara era pe tobogan în jos economic în primul rând, că acest aspect se vedea cel mai clar, apoi moral ş.a.m.d., am visat şi chiar am schiţat un plan pentru înfiinţarea unei „asociaţii” (formaţiuni, grupări etc.) de asanare morală, un fel de gardă care, în contextul când forţele de apărare naţională erau tot mai şubrede – cu armata „profesionalizată” de formă, dar în realitate subminată din toate poziţiile şi în primul rând la capitolul modernizare, dotare cu armament performant, la recrutarea şi instruirea efectivelor etc. –, să compenseze lipsa de interes instituţionalizată în vederea pregătirii tineretului pentru apărarea ţării şi a neamului în caz de conflict. Evident, nu o puteam face de unul sigur şi mai ales de capul meu, aşa că am cercetat de jur-împrejur, mai mult sau mai puţin discret, ca să văd, la o adică, pe ce mă pot baza. Aveam să realizez după un oarecare timp că sorţii de reuşită erau extrem de reduşi din mai multe motive, unele imputabile mie, cele mai multe însă independente de voinţa mea şi perfect explicabile din perspectiva noastră ca naţie, ca popor şi ca indivizi „agăţaţi” de poalele Carpaţilor... Practic, în vreo doi–trei ani, poate mai mult, aveam să înţeleg perfect de ce la unguri, de pildă, la ucraineni ori la sârbi, acest gen de organizaţie reuşeşte să se înfiripe şi chiar să prindă aderenţă relativ imediat în perioadele de criză de orice fel, dar mai ales naţionalistă, în vreme ce la noi, la români, moare în faşă ori rămâne la stadiul de deziderat. De prisos să spun că, la un moment dat, începusem să văd făcându-şi vânt de jur-împrejur o faună extrem de interesantă de provocatori şi informatori, ai cui nu ştiu deşi bănuiesc, pe vreo trei dintre ei monitorizându-i strâns eu însumi fiindcă parcă nu-mi venea să cred cât de profesionişti sunt, pe de o parte, şi cât de naiv mă cred ei în raport cu cât sunt în realitate, aşa că „meciul” părea să devină palpitant când, totuşi, am decis că la o adică dacă vrei să lupţi pentru România o poţi face în o mie de feluri, nu neapărat recrutând, antrenând şi perfecţionând o grupare mai mică ori mai mare care, la o adică, să facă şi să dreagă pentru o cauză presupus nobilă, mai ales în ziua de azi!... Practic, am realizat la timp, vreau să cred, că românului numai când îi ajunge cuţitul la os îi iese ceva de genul acesta, dar de regulă când este manipulat din afară, ţinut în priză cu promisiuni, pus pe direcţie, susţinut logistic din plin ş.a.m.d., deşi nu exclud multe alte condiţii de genul acesta ori altul care însă îmi scapă acum; cert rămânând faptul că eu unul n-am reuşit absolut nimic în direcţia aceasta. Începusem să înţeleg că mai ales în contextul în care, trecute prin experienţa legionară interbelică, organele de siguranţă (securitate) române sunt mai mult decât antrenate în contracararea unor astfel de grupări, fie acestea şi bine intenţionate şi cu suport legal, cum plănuisem, lupta ar fi devenit inegală din start şi până să apuce unul ca mine să se explice aş fi fost deja clasat, casat, aneantizat, uitat

sau cam aşa ceva... Într-un final m-am mulţumit să scriu un roman (tipărit în 2006) – alt motiv şi acesta ca să fiu dat în umărire informativă, dar orişicât! – şi cu asta, basta, mi-am văzut de treburile mele, consolându-mă cu iluzia că măcar pe sfert şi tot mi-am făcut datoria către tânăra generaţie, după care am trecut în umbră, ca să nu zic pe tuşă, oarecum în aşteptare, curios eu însumi să văd când, cum şi unde o să apară şi la noi ceea ce vedeam pe la alţii la fel de oropsiţi în privinţa instruirii tineretului pentru un eventual război care la noi exclusiv de apărarea patriei ar fi, chiar şi cu puşti de lemn, cu arcuri şi săgeţi şi, dacă e să avem în vedere aviaţia, cu planoare de lemn, numai să demareze ceva, aşa cum fusese nu numai în vremea mea, adică prin anii ’70, ci şi mai înainte cu o jumătate de veac, chiar cu un veac dacă mă gândesc bine... Şi anii începuseră să se scurgă

fără să văd, să aud ori să pipăi nimic, numai idei sterpe şi maculatură ieftină, atât, eventual provocări pentru sondarea abisului din minţile noastre de valahi răbdători... Ca să fiu pus în faţa faptului împlinit la jumătatea lunii iulie trecut când, în satul Galeşu (comuna Brăduleţ, judeţul Argeş), am luat parte cu totul din întâmplare la un eveniment organizat de Asociaţia bucureşteană „Neamunit”, al cărei lider este un tânăr charismatic şi, cel puţin aparent, destul de bine intrat în rol, pe nume Aureliu Surulescu (n. 1979), actor de profesie şi model, protagonistul unor videoclipuri etc. şi, din câte am dedus defilându-i biografia pe net, destul de curat d.p.d.v. al... corectitudinii politice, iar moral nu mai vorbesc, prin urmare premisele unei reuşite în domeniu fiind promiţătoare. Concret, apărută în 2013 şi autodefinită – conform site-ului *www.neaunit.ro* – ca asociație nonguvernamentală, apolitică ș.a.m.d., „Neamunit” are drept scop „întărirea conștiinței naționale, civice și morale a românilor de pretutindeni”, ceva nobil și generos adică, şi vreau să spun că tocmai cu asta se ocupau acum, între 10–16 iulie, la Galeşu, unde, după ce au campat pe terenul de fotbal (cu aprobarea organelor administraţiei locale, desigur), în corturi civile mai mult – deşi am remarcat şi vreo două militare, probabil casate de armata pusă pe butuci începând din vremea primului ministeriat la Apărare al lui Victor Babiuc (mai ştie oare cineva, ceva, de el?), introduse în circuitul comercial şi închiriate –, între altele, au ridicat şi sfinţit o troiță închinată partizanilor anticomunişti din această zonă, în speţă Haiducii Muscelului sau, mai generic, Partizanii Munţilor Făgăraş, iar de aici o întreagă înlănţuire de fapte, idei, comentarii şi aşa mai departe asupra cărora nu mai insist, în parte vorbind şi imaginile propuse. Mai spun doar că, însoţind un reporter al televiziunii TSTV (Tradiţie şi Sănătate TV, http://tstv.ro, patronat de fizicianul Ancu Dincă) invitat să ia câteva cadre de aici cu ocazia sfinţirii troiţei, am nimerit în plină slujbă de pomenirea a celor din urmă „Haiduci ai Muscelului” şi a susţinătorilor acestora, care după cum bine ştiu cei care au urmărit serialele postrevoluţionare ale TVR în mare parte semnate de Lucia Hossu-Longin (*Memorialul durerii*, 1991), au fost trădaţi, arestaţi inclusiv aici unde tinerii de la „Neamunit” au înălţat troiţa, la Râpele cu brazi (Poienărei), apoi încarceraţi şi torturaţi, când n-au fost direct ucişi în păduri, executaţi sumar ori lăsaţi să moară în închisori, cu averile confiscate iar urmaşii lor blamaţi, în mare fiind vorba despre Toma Arnăuţoiu, Petre Arnăuţoiu, Iancu Arnăuţoiu (tatăl), Laurenţia Arnăuţoiu (mama), preoţii Nicolae Andreescu (Poienărei), Ion Constantinescu (Poienărei) şi Ion Drăgoi (Nucşoara), apoi Constantin Tică Jubleanu, Maria Plop, Gheorghe Tomeci, Ginca Filoteia Tomeci, Ion Marinescu, Gheorghe Andrei, Manole Zinca, Toma Uţa, Nicolae Petre Păunaş Maria, Ion Doru Tomeci, Ion Alecu, Eugen Alecu ş.a. Deşi ploua uşor, mocăneşte, în ziua de 15 iulie, aşadar, când s-a sfinţit troiţa, se adunase destulă lume din partea locului, în frunte cu autorităţile – Virgil Baciu (primarul comunei Corbi) şi Alecu Evlampie (primarul comunei Brăduleţ) – şi cu preoţii (nu mai puţin de cinci, în frunte cu părintele bisericii din Galeşu – Nicolae Eftimie), inclusiv câţiva copii de şcoală, chiar mai mici, fiecare îmbrăcat în legea lui, dar cei mai mulţi în costume naţionale. Membrii Asociaţiei „Neamunit” însă erau cu toţii în

costume naţionale ori în tricourile de acum specifice lor (cu portretele voievozilor imprimate pe piept), conferind o notă solemnă evenimentului, altminteri rezumat la slujba de pomenire şi la cuvântările ocazionale, prin ţinuta demnă, aproape militărească – deşi, cu excepţia unor piese disparate de uniformă, de varii provenienţe, nu au nimic militar! – şi, îndeosebi, prin steagurile ample, de pe pânza cărora, albă ori neagră, desfăşurată în vânt, păreau că ne privesc prin secole cei mai viteji şi curajoşi dintre voievozii şi comandanţii noştri de oşti, aceiaşi ca şi pe tricourile de care ziceam, începând cu Decebal, continuând cu Mircea cel Bătrân, cu Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazu, Ion Vodă cel Cumplit, Tudor Vladimirescu şi terminând cu Avram Iancu, dar nu numai... N-au lipsit Tricolorul românesc ridicat pe cel mai înalt catarg, lângă troiţă, steagul Sfântului Gheorghe ucigând balaurul şi un altul cu un fel de deviză-îndemn gen „Români, nu fiţi laşi”, specific asociaţiei, deviză care mi s-a părut vag copilărească, să nu zic forţată. Nu mai spun că, defilând galeria marilor comandanţi de pe acele steaguri să zic aşa „de luptă”, involuntar am remarcat că lipsea mareşalul Ion Antonescu şi, exprimându-mă ca atare, am primit o explicaţie pe cât de promptă, pe atât de echilibrată (mă refer la tonul cu care a fost exprimată) şi de bun-simţ: „Nu umblăm cu provocări gratuite, să le dăm altora ocazia să ne lovească”... *Dixit* un tip simpatic, oarecum vecin cu mine aici, în Favorit, căsătorit cu o poloneză cu care are o fetiță de șapte luni, o copilă foarte reușită, Eva Maria, prezentă şi ea acolo, în portbebe... De fapt, am remarcat mai multe femei cu prunci în braţe ori cu copii mici care se ţineau de fusta lor (vorbesc de oamenii locului), unii tot în costume naţionale, ceea ce a avut darul să mă încânte, după cum m-au încântat slujba şi atitudinea preoţilor (apropo, în mass-media de o anumită expresie, tocmai se ducea o campanie furibundă împotriva preoţilor ortodocşi, precum şi a bisericilor, mai ales a Catedralei Neamului!), doamnele în vârstă purtându-şi cu demnitate povara anilor şi cu eleganţă costumele strămoşeşti. Nu spun că doamnele şi domnişoarele din Asociaţia „Neamunit” mi-au transmis, prin atitudinea lor civică şi, de fapt, prin felul lor de a fi şi de a se purta (aveam să le revăd şi a doua zi, la Hora Satului, pe o ploaie torenţială, amănunt care a mutat întreaga suflare în căminul cultural), confortabila senzaţie că România încă are suficiente resurse ca să susţină ani mulţi de acum înainte lupta de supravieţuire, una grea, dar nu imposibilă...

În sfârşit, să mai spun că seara, după ce s-a lăsat întunericul, în tabără, la corturi, s-a făcut un foc haiducesc, s-a cântat (chitaristul Andrei Păunescu, invitatul special, a susţinut un recital mai mult decât adecvat momentului, repertoriul său şi al Cenaclului „Flacăra” de odinioară pretându-se foarte mult la astfel de iniţiative de revigorare a spiritului patriotic şi ostăşesc), ultimul cadru fiind tras cu întreaga componenţă a asociaţiei interpretând la

unison melodia *Mugur, mugur, mugurel*, foarte apreciată, se spune, de Tudor Vladimirescu şi nu întâmplător adoptată ca imn al acestor tineri atât de inimoşi, conştienţi de menirea lor şi încrezători în ziua de mâine. Cu atât mai încrezători acum când, aşa cum preciza pe finalul slujbei sale părintele Nicolae Eftimie, din Galeşu: „Ştim de unde vine îndemnul la dezbinare, dar ştim şi de unde vine îndemnul la unire.” Şi apropo de unire – sau, mai binezis, de Unire –, din câte ne-a învăţat istoria, nimic nu rezistă pe lume, mai ales aici, la poarta Balcanilor, a Orientului şi a Europei, dacă nu este apărat, păzit, protejat... Îmi place să cred că Asociaţia „Neamunit” – o entitate la scară redusă, deocamdată, a neamului românesc, un simbol în fond – are în vedere pe parcurs, întru existenţa ei cât mai perenă şi dătătoare de frumoase, morale şi bune exemple, şi acest aspect al protecţiei din interior la loviturile ce vor veni. Fiindcă înainte de orice, suntem români... Şi nu ştiu de ce, dar mie unuia, de fiecare dată când rostesc cuvântul „român”, gândul îmi fuge la *Mioriţa*... Până una-alta, „Români, nu fiţi laşi!” Sau mai degrabă: „Români, fiţi uniţi şi veţi fi tari!”

Galeşu, 16 iulie 2017, Hora Satului reînviată pe plaiuri argeşene de „Neamunit”.

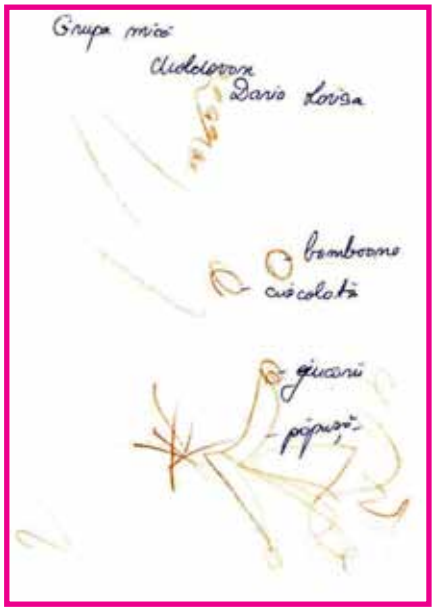
Un zâmbet pentru Daria

Facebook-ul – celebra reţea de socializare care naşte „monştri” ai dependenţei de tehnologie – face, uneori, cu adevărat fapte bune pe principiul *pic cu pic se adună.* Spre sfârşitul anului 2017, am primit aici, graţie prietenei mele Georgiana, următorul mesaj care m-a impresionat:

HOHOHO!
Dragii mei,
Și anul acesta Moș Crăciun are nevoie de ajutorul vostru pentru a ajunge la copiii de la grădinița și școala din Ponorâta. Astăzi au sosit primele scrisori ale copiilor. La fel ca în anii trecuți, în momentul în care v-ați decis la o scrisoare, puneți tag cu numele vostru sau lăsați un comentariu că veți fi ajutorul Moșului pentru copilul expeditor și, apoi, dați-ne de știre când cadoul este gata de livrare. Vă rugăm să pregătiți o cutie de aproximativ 30x30x15cm (conținut recomandat: jucării, dulciuri, cozonac, îmbrăcăminte, încălțăminte etc. – o să postăm prima cutie ca exemplu). Termenul limită de colectare a cadourilor este 16 decembrie. NU UITAȚI să notați pe cadou numele copilului și clasa! Vă mulțumim foarte mult pentru implicarea de până acum și sper ca și anul acesta, ÎMPREUNĂ, să aducem zâmbete pe chipurile a peste 200 de copii (între 3–14 ani)!
Semnează *Nadia Gavrilă*

Mesajul era însoţit de aproximativ 200 de scrisori pline cu desene şi dorinţe scrise după putinţa fiecărui copilaş, anume concepute pentru a fi expediate prin poştă lui Moş Crăciun. Le-am defilat pe toate şi, deşi multe mi-au atras atenţia, majoritatea rugându-l pe Moş să le aducă dulciuri şi jucării, scrisoarea Larisei Daria Mondovan, de la grupa mică, m-a emoţionat prin simplitatea, mai exact ilizibilitatea grafică, educatoarea fiind nevoită să noteze în dreptul fiecărei imagini ceea ce a dorit fetiţa să reprezinte: „bomboane, ciocolată, jucării, păpuşă”. O alesesem deja când m-am decis să aflu, totuşi, povestea din spatele acestui demers atât de sensibil construit, scepticismul de care nu sunt deloc mândră măcinându-mi sufletul de-a lungul timpului din cauza diverselor ţepe – date naivilor ca mine – despre care am aflat din presă ori aiurea.

Şi am citit că Nadia Gavrilă este continuatoarea programului *Every Child in Preschool* (iniţiat de „OvidiuRo” în 2010) şi care, începând din 2012, alături de Alina, Elena, Iolanda, Ștefan & Co, a decis să continue acest proiect pe cont propriu timp de 4 ani, iar din septembrie 2017, în cadrul Asociației Real Check, având ca obiectiv Ponorâta (Maramureş), una dintre cele mai sărace comunităţi de rromi din România în care trăiesc în jur de 200 de copii preşcolari şi şcolari (cu vârste între 3 şi 12 ani). Programul oferă o şansă acestor copii, încercând prin *educaţie* să frâneze cercul vicios al sărăciei în care par a se complace părinţii lor, care supravieţuiesc din ajutoarele date de stat, inclusiv alocaţiile copiilor, motivând că nu-şi găsesc de lucru din cauza condiţiei etnice. Orice tentativă de a se angaja este înlăturată de prejudecăţile sociale, furtul reprezentând una dintre temerile angajatorilor suspicioşi. De aceea echipa Nadiei luptă pentru instituţionalizarea copiilor din această comunitate de ţigani: dacă toți vin la grădiniță și la școală în fiecare zi într-o lună (sau părinții aduc certificate medicale când sunt bolnavi), ei primesc cupoane alimentare de 50 lei (12 euro) pentru fiecare copil şi – pe măsură ce proiectul a crescut datorită donaţiilor, sponsorizărilor şi voluntarilor –, copiii aceştia defavorizaţi au început să primească treptat rechizite, mese calde la grădiniță și la școală, dacă au rezultate școlare bune sunt incluşi în tabere de vară, participă la activități ecologice, beneficiază de servicii de baie publică şi, încet încet, se bucură de îmbunătățirea condițiilor de viață.

Îţi mulţumesc Nadia Gavrilă pentru şansa pe care mi-ai oferit-o de a fi îmbrăcat haina lui Moş Crăciun, dăruindu-i un zâmbet Dariei Larisa aşa cum merită, de altfel, toţi copiii din lume. Ar fi minunat ca, nu doar la ocazii speciale, fiecare dintre noi să ofere – din puţinul său – un strop de omenie, pentru ca oameni admirabili precum Nadia să-şi poată continua proiectele construite din entuziasm până acolo unde, într-o zi, se vor culege roadele. Pentru o lume mai bună!

Dana-Irina Stănculea

Cronică-semnal

Sabia şi crucea

de **Vasile Moldovan**

Viața și creația lui Costinel Petrache stau sub două însemne heraldice: crucea și sabia. În adolescență, din varii motive, a optat pentru cariera militară. A urcat treaptă cu treaptă această onorabilă carieră până la gradul de colonel. Ca redcator-șef al unei reviste a Marelui Stat Major a contribuit, prin condeiul său și al unor prestigioși colaboratori, să îmbogățească tactica și strategia militară românească cu date, idei și principii, care în bună măsură își păstrează și azi valabilitatea. Celor care slujesc țara sub drapel destoinicul ziarist le-a dedicat câteva volume de articole, eseuri și interviuri. Spre apogeul carierei militare, Costinel Petrache a debutat ca scriitor cu volumul de proză *Întoarcerea lumii* (Editura MPM Edit Consult, București, 2001), carte despre care scriitorul Nicolae Boghian, autorul prefeței, considera că este o revelație și-l lăuda pe autor pentru faptul că „a avut curajul și intuiția să devină personaj continuu într-o suită de povestiri despre care, la prima vedere, se constată că sunt puternic autobiografice... El (autorul-*n.n.*) are de spus ceva definitiv, ceva nemaiauzit și nemaiîntâllnit, în stare să înduioșeze și cele mai împietrite inimi”. Despre aceeași carte scriitorul francez de origine română, în tinerețe ofițer român de topografie, George Astaloș, trecut nu demult la cele veșnice, scria: „Rar am citit o proză de o stilistică atât de perversă. Ceea ce m-a fermecat este folosirea unui argou rural. Această argotică rurală, care sugrumă cuvintele spre a le da o altă viață, ne oferă minuni lexicale.” La un timp după „lăsarea la vatră”, împlinindu-și menirea în câmpul tactic, Petrache revine în câmpul literaturii. Ne așteptam să revină cu un nou volum de proză scurtă, poate chiar cu un roman. Ne surprinde însă cu un volum de poeme, *Aripi de frunze* (Societatea Scriitorilor Militari, București, 2016). Surprinde în *Aripi de frunze* muzicalitatea, fluența cuvintelor, a expresiilor și a propozițiilor în fraze. Pare un cântec nesfârșit. Majoritatea poemelor sunt de iubire, iubire de mamă sau de tată, dar predomină iubirea de cele sfinte. Cel care a servit la tinerețe și maturitate sabia, acum, la intrarea în vârsta celor înțelepți, scrie poezii religioase cum puțini au scris în literatura noastră.

În *Seară de Ajun*, bunăoară, creează un tablou, desprins parcă din galeria marilor pictori italieni, un tablou alcătuit din cuvinte rostite după un ritual liturgic de dinainte de marea schismă: *în Seara de Ajun mai toate ne-mpresoară,/ atâtea izbăviri așteaptă să se nască/ de dincolo de Cer luminile coboară/ și mieii Lumii Noi învață ca să pască.// în pântece-i e greu, Maria dă în lacrimi,/ nu știe preacurata că este Născătoare/ de Dumnezeu născut spre-a se-mplini prin patimi/ pe crucea care-n taină-nflorea mântuitoare*.

Tabloul se recompune cu alte nuanțe în poemul *de Crăciun*, care ne împrospătează unele amintiri din copilărie: *mai pun un glob, un măr, o amintire,/ pe ici-pe colo, nuci staniolate,/ sunt parcă-n fața cărții de citire/ și reînvăț silabele uitate*...

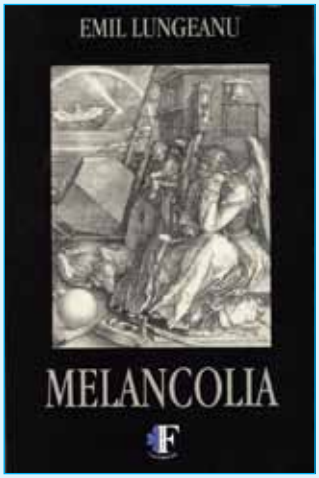
Ajunul de an nou este trasat cu aceeași pastă bogată în culori, atmosfera creată îmbină elemente din tradiţia creștină și din basmul popular, fiind surprinsă cu măiestrie curgerea ireversibilă a timpului, așa cum se întâmplă în poemul *anul se duce*: *și anul acesta coboară, se duce,/ calendarul de-abia îl mai ține în foaie,/ rând pe rând, lunile urcat-au pe cruce/ și crucea, acum, istovită, se-ndoaie*.

Alte poeme în care sentimentul religios este însoțit de o realizare artistică pe măsură: *Doamne, ce mai ninge*; *și diavoli, dar și îngeri*; *Odaia lui Iisus*; *rugăciune*; *scrisoare cu chip de rugăciune*.

În urmă cu trei decenii, era de neimaginat ca un ofițer al armatei române să publice o carte de poezii religioase. În zilele noastre, lucrul acesta a devenit posibil, firesc. Costinel Petrache a dovedit că poate sluji și sabia, și crucea, cu aceeași loialitate.

Emil Lungeanu, ***Melancolia***, Editura Floare Albastră, Bucureşti, f.a., 80 p., o bijuterie grafică, remarcabilă ca formă adică, dar şi la interior, poeziile incluse, unele cu formă fixă, fiind cu adevărat demne de un autor tot mai vizibil în ultima vreme, respectat şi simpatizat de mulţi dintre confraţii scriitori din multe zone ale ţării, nu doar din Bucureşti. Iată o mostră – un „sonet în amfibrah” mai exact, intitulat *Testament* şi inclus la p. 42 – care ne scuteşte de orice comentarii: *eu vreau să mă împerechez cu o stîncă/ să-mi nască statui de aducere-aminte/ în locu-mi să-ţi stea la răscruci de cuvinte,/ partida de scrabble să n-o termini încă// o ceaşcă de ceai vreau cît marea de-adîncă/ să-ţi fabric precum artizanul Arvinte/ din fin porţelan de la ultimul dinte/ cu care moş Cronus azi pensia-şi mîncă// vreau Calul să-ţi dărui şi înariparea/ şi-un salt peste-al Morţii blestem şi sudalmă,/ pe nori să te-ntîmpin cu pîinea şi sarea// atît să păstrez, imprimate în palmă/ captivele-ţi degete, reeditarea/ plimbării-n amiaza tăcută şi calmă*... (**Dan G.**)

Un haijin oltean pe urmele lui Basho

de **Virginia Stanciu-Butescu**

Constantin Stroe, *Sub aceeaşi frunză*/*Under the Same Leaf*, Editura Societăţii Scriitorilor Români, traducere în engleză de Leliana Stanciu.

Constantin Stroe s-a dovedit un haijin talentat şi prin noua sa carte, *Sub aceeaşi frunză*, realizată la Editura Societăţii Scriitorilor Români. Cele 451 poeme haiku sunt împărţite în părţi inegale pe cele patru capitole legate de cele patru anotimpuri, în tradiţia creaţiilor nipone. Cele mai multe poeme sunt dedicate toamnei în capitolul „Amurg de toamnă", iar cele mai puţine sunt dedicate iernii, în capitolul „Flori de gheaţă". Poemele respectă regulile şi rigorile liricii nipone.

În multe poeme este pusă în lumină frumuseţea naturii (*Mei*), prin gingăşia florilor de sezon: ghiocei, florile pomilor fructiferi, liliac, păpădie, frunze, prin păsări şi insecte: rândunele, pescăruşi, berze şi buburuze, albine, fluturi, licurici, furnici, păianjeni. Unele dintre ele realizează enunţarea anotimpului (*kigo*).

Cartea începe cu capitolul „Vestitorii primăverii", vara fiind prezentată în poemele din capitolul „Vuietul mării". Exprimarea unor evenimente caracteristice primăverii este încărcată de duioşie. Ghioceii ce ies de sub zăpadă par „steluţe sclipitoare", un alt ghiocel stingher dă „cel dintâi sărut" stratului de zăpadă de sub care „erupe". Dar ghioceii apar şi „în plete" marcând o altă primăvară, cea a vieţii. Contrastele folosite în construcţia unor poeme pun în lumină sentimentele pe care le resimte poetul în faţa naturii: ghioceii şi mărăcinii uscaţi, câţiva ghiocei crescuţi pe un mormânt părăsit realizează o „compensaţie", la fel lalelenflorite par lumânări aprinse la un mormânt etc. În gara pustie înfloresc ciulinii printre şinele ruginite.

Pomii fructiferi înfloriţi luminează livada când noaptea e fără lună, dar tot primăvara există sărbătoarea creştină a Învierii şi luminile purtate de oameni de la biserică spre casă sunt omniprezente. Iar cireşii atât de îndrăgiţi în ţara lui Soare-Răsare apar şi la noi, cu petalele lor ce seamănă cu neaua din aprilie.

Cu o deosebită sensibilitate poetul se referă la părinţi, bunici, la casele vechi rămase pustii şi îşi manifestă melancolia acestor evocări (*Sabi*). Faţă de cei sărmani: copiii abandonaţi, oamenii străzii, câini fără stăpân poetul pune accent pe însingurare (*Wabi* şi *Yugen*). Copiii săraci se bucură atunci când rândunelele îşi fac un cuib la căsuţa lor. Pe la sate au rămas unele case părăsite şi doar buruienile mai cresc în ogradă.

Marea este locul care atrage mulţi oameni în anotimpul fierbinte. Pe plajă uneori pot fi văzute doar „umbrele pescăruşilor", iar seara orizontul trage „soarele în mare". În noaptea cu lună apar doi îndrăgostiţi care au „o singură umbră", o frumoasă aluzie la îmbrăţişarea celor doi. Ploile de vară nu sunt neplăcute, dimpotrivă. Curcubeul face un pod peste Dunăre, în alt poem curcubeul crează o umbrelă peste îndrăgostiţi. Ploaia de vară dă viaţă florilor de pe mormântul mamei. Tot o ploaie scurtă de vară surprinde două vrăbii sub Poarta Sărutului. Vara aduce copiilor vacanţa mult dorită şi în curtea şcolii se plimbă doar câinii vagabonzi, iar pe scările blocurilor este hărmălaie. Pe câmp are loc secerişul şi prepeliţa nu-şi mai găseşte cuibul cu pui.

Tenta comică, spre senryu, este rar folosită (doi cocoşi se bat pentru graţiile unei singure găini). În toamna friguroasă un fluture alb are ultimul zbor. Frunzele devin roşii şi par „flăcări la orizont". Castanele coapte cad pe alei ca nişte „meteoriţi". Un *kiga* de toamnă este greierele, prezent în mai multe poeme din acest capitol. El este singurul locatar dintr-o casă părăsită. Greierii cântă la „o seară de poezie", în Cişmigiu dau concert în aer liber, prin ţârâitul lor în noapte trezesc poetul scufundat în somn. Iar bunica singură în casă are doar greierii alături de ea. La o nuntă greierii cântă alături de lăutari. Greierele devine trubadur ce cântă sub balconul fetei. Alt greiere cântă în buzunarul gol al bătrânului adormit. Tot un greiere este eroul în poemul care a dat numele volumului: „Ploaie de toamnă –/ o furnică şi un greier/ sub aceeaşi frunză."

Păsările migratoare au plecat şi „în cuibul de berze/adoarme vântul", viile sunt culese şi se gustă mustul şi vinul nou, pe crengile desfrunzite ale copacilor stau ciorile, vântul rece îl însoţeşte la drum pe omul singuratic, se culeg merele şi gutuile etc.

Iarna soseşte cu prima ninsoare aşteptată de copiii dornici de săniuş şi pune „voal de mireasă" peste pădure. Totdeauna iarna îi bucură pe copii, ei aşteaptă jocurile în zăpadă, dar aşteaptă nerăbdători şi bradul de Crăciun.

Contrastele care nu lipsesc în poemele haiku sunt folosite de poet în câteva poeme: albul şi negrul alături prin omul de zăpadă şi o cioară, gerul de afară şi pâinea caldă pusă pe masă.

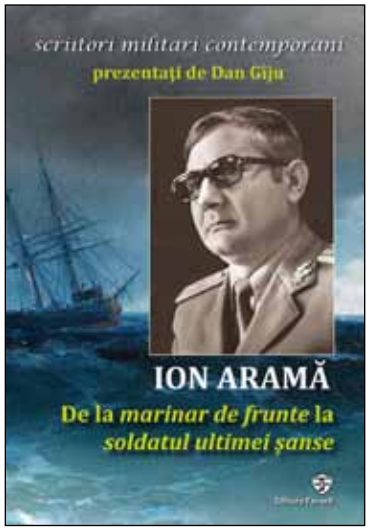
Cartea merită să fie citită de toţi cei care iubesc acest tip de lirică născută pe tărâmuri nipone prin părintele genului, Basho.

Iorgu Tudor, ***Mişcarea cultural-socială în Basarabia după Unire. 1918–1944***, ediţie îngrijită de colonelul (r) Andrei Stăncescu, Editura Favorit, Bucureşti, 2017, 276 p. Tot sub îngrijirea col. (r.) Andrei Stăncescu, la Editura Favorit a mai apărut volumul *În vâltoarea revoluţiei din 1917–1918. Basarabia autonomă şi republică* (Bucureşti, 2017), a aceluiaşi autor. Cartea apare, desigur, şi în contextul aniversării Centenarului Marii Uniri, atâta doar că resursele financiare pentru editarea şi tipărirea ei nu le-a pus la dispoziţie Guvernul României ori vreo altă instituţie abilitată în acest sens, cu preocupări în domeniu vrem să spunem, ci colonelul nonagenar Andrei Stăncescu, din pensia sa de veteran de război, el însuşi luptător cu arma în mână acum peste 70 de ani pentru recuperarea Basarabiei. Cum titlul cărţii vorbeşte de la sine, ne mărginim să reproducem ceea ce a scris Iorgu Tudor în preambulul cărţii sale: „După furtuni cu fulgerări şi trăsnete, după uragane care au șters de pe faţa pământului vechi aşezări, care au smuls din rădăcini giganţi, stejari ai credinţelor vechi, ai concepţiilor depăşite, a venit potolirea. S-a primenit văzduhul. A început o viaţă nouă, pe un temei sănătos, naţional, în hotarele fireşti ale României Mari.

Despre această viaţă nouă ţinem să vorbim în lucrarea de faţă, cu titlul *Mişcarea cultural-socială în Basarabia după Unire. 1918–1944*. Neamul îşi va îndeplini visurile testamentare din străbuni.” Foarte optimist Iorgu Tudor... Rămâne să vedem, dacă o să apucăm să vedem, când îşi va îndeplini Neamul aceste vise...

Dan Gîju, ***Ion Aramă. De la „marinar de frunte” la „soldatul ultimei şanse”***, Editura Favorit, Bucureşti, 2017, Colecţia „Scriitori militari”, 300 p., cu ilustraţii. Având multe din caracteristicile unei monografii, cartea aceasta, dincolo de omagiul în timp adus celui mai respectat dintre romancierii militari de la cumpăna anilor ’80–’90 ai secolului abia trecut, în speţă colonelul Ion Aramă, poate constitui dacă nu un model de referinţă, cel puţin un punct de plecare în conturarea altor lucrări despre viaţa şi, îndeosebi, despre opera celor mai importanţi autori şi scriitori militari din literatura română care, comprimată şi condensată astfel, poate fi mai uşor cunoscută şi, de ce nu, apreciată la justa ei valoare. Volumul este unul destul de complex şi cuprinzător, în ciuda celor doar 300 de pagini, în afară de capitolul referitor la viaţa şi opera scriitorului Ion Aramă fiind incluse şi eşantioane din romanele şi celelalte cărţi ale sale, aprecieri din critica vremii, precum şi un bogat calup de fotografii de familie, puse la dispoziţie cu generozitate de către familia scriitorului, cu deosebire de Marina Quarticelli, stabilită de ani buni în S.U.A. De altfel, formatul grafic remarcabil al cărţii se datorează în bună măsură sprijinului financiar susţinut de către familia Aramă, inclusiv de către ginerele de peste Ocean al acestuia, Sheridan Vernon, locotenent în retragere al armatei S.U.A., autorul mulţumindu-le şi pe această cale.

Dan Gîju, ***Aşii aviaţiei regale***, Editura Favorit, Bucureşti, 2017, 286 p., cu ilustraţii. Adunate pentru întâia oară în volum, portretele, interviurile, microstudiile şi eseurile relative la cei mai temerari dintre „şoimii” de ieri ai armatei române – pe patru dintre aceştia autorul având şansa să-i întâlnească personal –, cărora li se adaugă un calup de documente din arhive şi câteva portrete foto menite să completeze, fie şi la nivel de sugestie, galeria aşilor, a marilor maeştri ai manşei şi, nu în ultimă instanţă, a eroilor Aeronauticii Regale, demonstrează cu asupra de măsură, şi dovezile sunt incontestabile, că deşi înfrântă la finele conflagraţiei mondiale, România şi-a avut profesioniştii ei redutabili care, atunci când tehnica le-a permis, s-a bătut de la egal la egal cu cei mai bine plătiţi mercenari ai lumii, indiferent că au fost ruşi, americani, britanici sau germani. Autorul, simplu soldat pe frontul cuvintelor, se declară onorat să depună şi el obolul de sudoare şi de... cerneală, aşa cum eroii cărţii sale şi l-au depus pe acela de sânge, pentru România Eternă. În fapt, aşii omagiaţi în această carte sunt Constantin „Bâzu” Cantacuzino (alias „Grecu”), Dem. Ben. Cârâc („Tătusu”), Florea Chifulescu („Călăul”), Ioan Di Cesare, Ion Dobran („Fachiru”), Alexandru

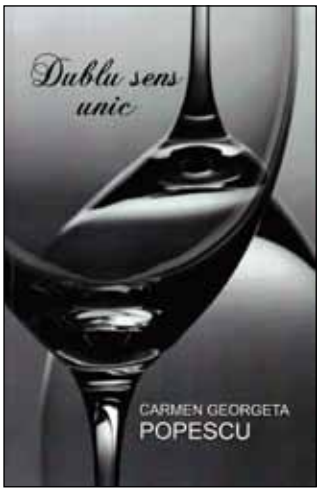

„Dudu” Frim, Vasile „Chiţu” Gavriliu, Alexandru „Alecu” Şerbănescu, Sorin Tulea, Dan Vizanty (Mon cher”) ş.a. Dintre toţi aceştia, singurul care mai trăieşte este generalul (r) Ion Dobran, ajuns la venerabila vârstă de 99 de ani.

Dan Gîju, ***Aproape totul despre colonelul caricaturii româneşti***, album color pe hârtie cretată, Editura Favorit, Bucureşti, 2017 (iese din tipar la începutul lui 2018), 172 p. Dedicat colonelului Octavian Covaci (n. 13 februarie 1941, Tecuci), cunoscut şi din paginile „ProARME”-lor (de pe coperta 4, mai precis), al cărei grafician este încă de la fondarea revistei, acest album, axat pe biografia, în cea mai mare parte pe cariera artistică, deopotrivă aceea de cineast militar, dar şi de caricaturist de anvergură internaţională, apare – de fapt, trebuia să apară – cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la naşterea sa, complexitatea lucrării şi o serie de alţi factori mai mult sau mai puţin obiectivi împingându-ne cu materializarea proiectului până acum. Una peste alta însă, ne bucurăm că am reuşit totuşi, până la urmă, să ducem la bun sfârşit ceea ce ne-am propus parcă acum un veac (!), omagiind un contemporan căruia pe drept cuvânt, lucrările de grafică umoristică publicate în presa din România și din multe alte țări ale lumii, din Japonia în Cuba, din Coreea de Sud în Canada ș.a.m.d., plus nenumăratele expoziţii de gen, i-au adus, pe lângă numeroasele medalii și tot felul de alte distincții, și renumele de „colonel al caricaturii româneşti”. Colonelul care aduce zâmbetul atunci când armele... tac.

Din cărţile primite la redacţie

Carmen Georgeta Popescu, ***Dublu sens unic***, roman, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2017, 400 p. Avem de-a face cu povestea unei femei care se vrea cuminte, echilibrată, regăsită în sine şi cu ea însăşi după o viaţă nu de calvar, dar nici ca în filmele cu *happy-end*. Pe undeva, intriga este brodată pe calapodul clasic al duelului dintre mascul şi femelă pentru marcarea teritoriului (vezi p. 26; nu mai intercalăm citatul cuvenit din motive de spaţiu). Pe de altă parte, transpare bine conturat portretul unei femei aparent fragilă, în realitate complexă – fără a fi şi complicată – şi puternică, suficient de capabilă să reechilibreze jocul vieţii şi să o ia de la capăt (p. 22). Autoarea, din aceeaşi generaţie cu Lara Gal şi cu Silvia Zabarcencu (şi cu altele, desigur, literatura feminină aflându-se azi în plin avânt şi la noi, la români, dar ne raportăm la scriitoarele promovate cu deosebire în acest număr al „ProARME”-lor), adepta unui stil însă mult mai pedestru – al cărei scop pare a fi unul mai degrabă menit să educe tânăra generaţie decât să o provoace –, este bine iniţiată în psihologia umană, matură, cu o inteligenţă speculativă lesne de remarcat, creând iluzia că are ca sursă de inspraţie orice, de la propria viaţă fixată în file de jurnal până la viaţa altora, aşa cum poate fi ea surprinsă răsfoind... internetul. Totuşi, dacă la scriitoarele amintite mai sus numele figurilor feminine sunt mai mult sau mai puţin originale, în orice caz mai aparte, la Geta Popescu sunt mai degrabă comune, prea comune aş zice (şi nu numele, ci prenumele, întrucât autoarea operează exclusiv cu prenume!), nu mai insist asupra modului tactic în care sunt manevrate întâmplările, faptele, persoanele şi personajele, unul care se vrea perfect, dar o perfecţiune... comodă, firul narativ nepreaavând ruperi de ritm, revărsări abisale, nimic, ci dimpotrivă, curgând ca un pârâu de câmpie deja uzat, parcă şi ajuns în apropierea gurii de vărsare într-o apă mai mare însă nu mai puţin monotonă. În concluzie, o carte tandră şi agreabilă, ca şi autoarea, genul potrivit pentru o lectură de vacanţă (deşi cam stufoasă pentru aşa ceva!). Privită în cheie mai dură totuşi, cum ziceam, cartea aceasta cu dublu sens... unic, este frumoasă şi nu e. Este pentru că este şi nu este fiindcă nu zguduie, nu apasă, nu doare, şi de aceea o uiţi repede.

Constanţa Popescu, ***Am ratat eternitatea***, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2017, 130 p., este a doua plachetă primită în timp de la această poetă discretă, suavă ca un buchet de... „adieri de gânduri”, apropo de poemul reţinut în continuare (de la p. 30), prea melancolică uneori, alteori prea pesimistă, îndrăgostită de fiecare dată (nu contează de cine, poate fi şi un... „anotimp restant”) şi, deci aptă la orice oră să brodeze un vers memorabil: *Ninge, fulgi mari de vise/ mă îmbracă-mă cu rochia/ de nuntită speranţă.../ cad pe ochi şi pe frunte/ picuri albi de iubire celestă,/ vestitori ai împăcării cu dorul./ E iarăşi zăpadă, să cureţe totul,/ neputinţe, dureri şi păcate,/ sărbătoarea iernii când cerul şi pământul,/ totuna, dans alb imaculat.../ Mă pregătesc de nunta zeilor,/ păşesc cu grijă ca la începuturi,/ în jur doar poezia o respir,/ miros de mir şi adieri de gânduri neucise./ Din ochi plâng fulgii topiţi în lacrimi,/ cu care spăl cărarea bucuriei...*

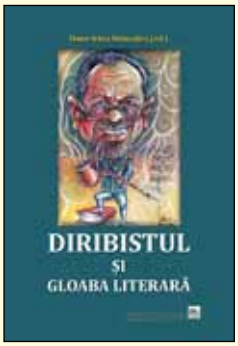

George Ioan Canache, ***Cioplitor în cuvânt***, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2017, 212 p. Practic, avem de a face cu o antologie a liricii poetului militar care rămâne fostul ofiţer de finanţe de mai ieri, trecut în rezervă cu una dintre primele ordonanţe şi stabilit acum la Moreni,

Lansare de carte

Joi, 16 noiembrie, la Centrul Cultural al Ministerului Afacerilor Interne, Bucureşti, în cadrul celei de-a XXI-a ediţii a „Salonului de carte juridică, poliţistă şi civică”, a fost lansat volumul *Diribistul şi gloaba literară*, apărut sub îngrijirea Danei-Irina Stănculea, la

Editura Detectiv Literar, 2017, 406 p. Au onorat invitaţia de a participa la eveniment scriitorii Emil Lungeanu, Nicolae Vasile şi Geo Călugăru, jurnaliştii militari Benone Neagoe şi Ioan Papaleţ, compozitorul Marin Voican-Ghioroiu, amici şi colaboratori ai „ProARME”-lor, interesaţi să afle controversata poveste din culisele creării acestei cărţi, a cărei publicare se datorează şi editorului Firiţă Carp. Mediatorul evenimentului a fost scriitorul Dorel Vidraşcu.

combatant constant însă la saloanele literare ale SST, unde include variantele revizuite şi adăugite ale ediţiilor precedente ale plachetelor sale de versuri începând cu *La hotarul dintre eu şi cuvânt* (Editura Pildner & Pildner, Târgovişte, 2005), continuând cu

Pelerin spre cuvânt (2007, Artmontania) la care se adugă altele cumva inedite precum *Fabule*, *Cioplitor în cuvânt* şi, nu în ultimul rând, un capitol intitulat *Proze extrem de scurte... aproape poetice*, cu anexa ecourilor literare ocazionate la vremea lor de primele apariţii editoriale. Om al cifrelor bine... socotite, dar în acelaşi timp şi poet, G.I. Canache jonglează binişor cu metaforele, în felul său fiind un original, după cum sper că se vede şi din următorul „poem extrem de scurt” (sau aproape scurt, ca să fim mai exacţi): *Bătrâneţea-i nerăbdarea noastră de a ne odihni sufletul obosit de mereu apriga fugă. În ciuda anilor căraţi, dar de fapt, nici pe aceştia nu-i căra, anii lui stau lângă el, cum şi el stă pe prispă şi de sub genele mari cutreiera colbul drumului. Până când, într-o zi de vară, din vălătucii de praf a apărut Eusebiu, băiatul surorii Frusina. În singurătatea lui avea puţine rude şi nici însurat nu era, din care motiv localnicii îi spuneau Piatră şi alţii mai răi completau: până şi piatra face muşchi, numai el nu a rodit vreodată. Trecea peste aceste grele cuvinte precum izvorul de munte ce sare peste stânci. S-a bucurat la venirea nepotului, chiar dacă acesta i-a vândut grâul din hambar şi pădurea, şi tractorul, şi parcă tot ce-i sta în cale. Întrebat fiind de ce îi permite, el a răspuns: să vândă, taică, când nu o mai avea ce... va pleca. Rămas singur şi fără griji, din pridvor, Piatră ascultă înserarea cu dor de zorii dimineţii. Demult, tare demult, uitase parcă de când, numai aşteptase cu drag următoarea zi.* (*Despovărare*, p. 175).

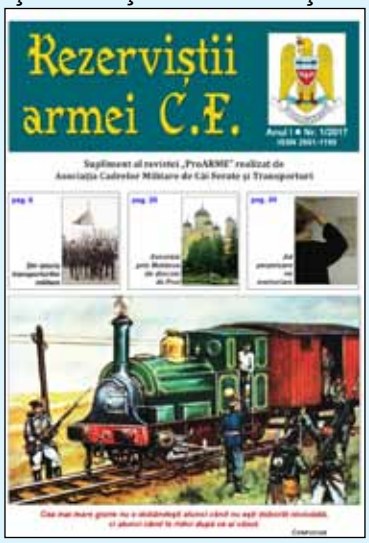
B. Didescu

Simpozion aniversar

La 17 noiembrie 2017, în sala de conferinţe a Muzeului Militar Naţional ,,Ferdinand I”, a avut loc simpozionul privind aniversarea unui sfert de veac de la fondarea Asociaţiei Cadrelor Militare de Căi Ferate şi Transporturi. Asociaţia cultivă şi dezvoltă tradiţiile armatei române, ale trupelor de căi ferate şi ale organelor de transporturi militare în timp de pace şi război în strânsă relaţie cu istoria căilor ferate române.

Vreme de un sfert de veac, asociaţia a militat pentru obţinerea de drepturi precum permise pentru călătoria gratuită pe C.F.R., a organizat excursii şi activităţi de recreere şi de petrecere în comun a timpului liber, iar pentru cinstirea memoriei eroilor armei, s-au dezvelit plăci comemorative şi, nu în ultimul rând, a fost editată publicaţia „Rezerviştii armei C.F.” – *supliment al revistei „ProARME”* (30 p.), redactor-şef colonel (r) Constantin Vasile –, prezentată cu această ocazie. La simpozion au fost prezenţi membrii asociaţiei, invitaţi, cadre în activitate din specialitatea căi ferate şi transporturi. Din partea Consiliului Director al asociaţiei, s-au oferit diplome aniversare.

Lucian Iacob

Nunta anului, la Târgovişte!

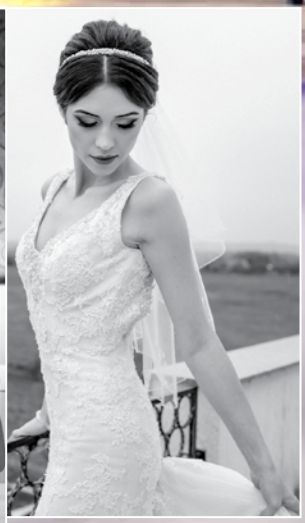

Cununia religioasă a avut loc sâmbătă, 7 octombrie 2017, la Mitropolia Târgoviştei, iar petrecerea la restaurantul *Ballroom*, protagonişti fiind avocatul Liviu Vasilescu şi jurista Raluca Gîju. „ProARME" mediatizează cu atât mai mult această frumoasă nuntă, cu cât mireasa a semnat cândva în paginile revistei cu pseudonimul Rheea Delfi.

Casă de piatră tinerilor căsătoriţi, ani mulţi şi fericiţi împreună!

„ProARME"

Grafică de *OCTAVIAN COVACI*